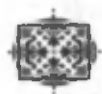

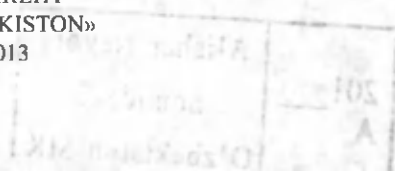
ЖАҲОН ШЕЪРИЯТИ ДУРДОНАЛАРИ

Мирзо ҒОЛИБ

УМРИМ
ГУЛИ

ТОШКЕНТ
«O'ZBEKISTON»
2013

УЎК: 821.512.133-1

КБК

84(5Xинд)

F60

- Осие агаб.

Тузувчи ва сўзбоши муаллифи:

Эргаш ОЧИЛОВ,
филология фанлари номзоди

Ғолиб, Мирзо

Г60 Умрим гули / М. Ғолиб; тўпловчи, сўзбоши
ва изохлар муаллифи Э. Очилов. — Тошкент:
Ўзбекистон, 2013. — 160 б.

Очилов, Эргаш / тўпловчи, сўзбоши ва изохлар
муаллифи.

ISBN 978-9943-01-910-2

Мирзо Ғолиб жаҳон адабиётининг забардаст сиймола-
ридан ҳисобланади. Унинг номи ва асарлари Ўзбекистонда
ҳам машҳур. Ўзбек тилида шоирнинг «Шайдо» (1965) ва
«Ғазаллар» (1975) китоблари чоп этилган. Ушбу тўплам
ҳинд услуби намояндаси бўлган ўзига хос сўз санъаткори-
нинг бир неча авлод таржимонлар томонидан ўзбек тилига
таржима қилинган асарларини ўз ичига олади.

УЎК: 821.512.133-1

КБК 84(5Xинд)

ISBN 978-9943-01-910-2

N1 31825
281

Alisher Navoiy

nomidagi

O'zbekiston MK

© «O'ZBEKISTON» НМИУ, 2013

2014/8

A
652

УЧ ХАЛҚНИНГ ШОИРИ

Ўзининг бекиёс ижоди билан урду адабий тилига асос солган ва ҳинд шеърятининг мумтоз даврини яқунлаган, ҳам Ҳиндистон, ҳам Покистоннинг фахру ғурурига, ҳар икки миллатнинг тими-солига айланган оташнафас шоир ва мутафаккир Мирзо Асадуллоҳон Ғолиб асли туркистонлик — ўзбекларнинг ойбек уруғидан бўлиб, унинг бобо-си Мирзо Қўқонбек Самарқанд амирзодаларидан бўлган отаси Турсунхон билан аразлашиб, XVIII аср ўрталарида Ҳиндистонга бориб қолади. Мирзо Ғолиб ана шу кишининг Абдуллабек исмли ўғли ва Бухородан Ҳиндистонга келиб қолган Хожа Ғулом Ҳусайн номли кишининг қизи Иззатуннисодан 1797 йили Акбаробод (ҳозирги Агра) шаҳрида туғилади. Маълум бўладикки, ҳинд заминида туғилган бўлишига карамай, Мирзо Ғолиб ота томонидан — самарқандлик, она томонидан эса — бухоролик. Бинобарин, уни нафақат ҳинд ва урду, балки ўзбек халқининг ҳам шоири дейишга ҳақлимиз.

Мирзо Ғолиб серкирра ижодкор бўлиб, форс ва урду тилларида шеърятнинг ғазал, қасида, китъа, рубоий, маснавий каби жанрларида калам тебратибгина қолмай, қатор насрий ва тарихий асарлар

ҳам яратади. Унинг урду тилидаги девони – «Девони Ғолиб» 1800 байтдан иборат шеърларни ўз ичига олади. Форсий девони эса «Куллиёти назми форси» («Форсча шеърлар тўплами») номи билан машхур. «Уди хиндий» («Ҳинднинг хушбўй новдаси») ва «Урдуйи муалло» («Олий урду») каби асарлари Мирзо Ғолибнинг дўстлари, замондош шоирлар ва бошқа танишларига йўллаган мактубларини ўз ичига олган.

Мирзо Ғолиб тилшунослик ва луғатчиликда ҳам катта ютуқларга эришди. Унинг «Тиғи тез» («Ўткир тиғ»), «Латойифи ғайби» («Махфий латифалар»), «Саволоти Абдулкарим» («Абдулкаримнинг саволлари») каби асарларида форс ва араб тили луғатлари, умуман, луғатчиликнинг моҳияти ҳақидаги фикрлар баён этилган. Мирзо Ғолибнинг диққатга сазовор асарларидан яна бири – «Панж оҳанг» («Беш оҳанг») бўлиб, у 5 қисмдан иборат. I қисмида нома ёзишнинг тартиб ва усуллари, II қисмида луғатчилик ҳақида сўз боради. Асарнинг III қисмида номаларда шеърий парчалардан фойдаланиш ҳақида ёзилган. IV қисм Мирзо Ғолибнинг бошқа шоир ва адиблар асарларига тақриз ва дебочаларидан иборат. Сўнгги қисм эса шоирнинг 1826–1852 йиллар мобайнида ўз дўстлари – даврнинг пешқадам шоир ва мутафаккирларига ёзган мактубларидир¹.

¹ Абдураҳмонова М. Мирзо Ғолиб // Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 5-жилд. Тошкент, 2003. 700-бет.

Ўзбек тилида Мирзо Ғолибнинг икки шеърий тўплами нашр этилган. Биринчиси «Шайдо» номи билан 1965 йили босилиб чиққан. Мажмуадан ўрин олган шеърларни Ёнгин Мирзо ва Раҳмонберди Муҳаммаджоновлар урду тилидан таржима қилишган. Ҳинд ва ўзбек халқларининг маданий алоқалари бўйича катта ишларни амалга оширган доктор Қамар Раис китобга «Шоир ҳақида» деган сўнгсўз ёзган. У, жумладан, шундай ёзади: «Мирзо Ғолиб ҳам Ҳиндистон, ҳам Покистоннинг энг забардаст ва энг севикли лирик шоирларидан биридир... Унинг шеърлари шу қадар маъноли, шу қадар нозик-латофатлики, уларни изоҳлаш учун урду ва инглиз тилларида ўн тўртта қалин китоблар ёзилгани бежиз эмасдир. Ўтган юз йил давомида Мирзо Ғолибнинг шеърлари мажмуаси — ғазаллар девони юз марта чоп қилинганлиги ижодкорнинг халқ мухаббатига қанчалик сазовор бўлганлигини тасдиқлайди»¹.

«Мирзо Ғолиб шеъриятида фалсафий мушоҳадакорлик, айниқса, тасаввуфнинг ваҳдат ул-вужуд назариясидан ҳосил бўладиган қарашлар ҳам ифодаланган. Бирок унда ҳаётсеварлик, инсоний ишқ-мухаббатнинг ноёб лаҳзалари тасвири устун. Худди Хўжа Ҳофиз ғазалларида бўлганидек, Ғолибда ҳам бепарво, озод рух парвози, риндона туйғулар мавжи киши дилини ром этади, Илоҳ, Инсон ва

¹ Қамар Раис. Шоир ҳақида // *Мирзо Ғолиб*. Шайдо. — Тошкент, 1965. 72-бет.

Чексиз Коинот ҳақида чуқур ўйга толдиради. Унда Инсон — Мутлак ҳақиқатнинг инъикоси, Оллоҳ мўъжизаларининг жамулжам тимсоли, деган концепция ҳукмрон. Инсон илоҳий ирфон соҳиби, Ақли куллга айланувчи зот ҳамда жамики гўзалликлардан баҳраманд бўлувчи, ўзи ҳам гўзалликлар яратувчи нодир хилқат, деб таърифланади»¹.

Шоир бир шеърида ёзади: ишк менинг тимсолимда ўзининг доимий маҳрамини топган эди, энди мен ўлсам, у етим қолади:

Ишкнинг ғариб холига келур, Ғолиб, хўрлигим:
Борур кимнинг қошига дарду бало мenden сўнг?

Шоир фикрларини бадий санъатлар, нозик кузатишларини оҳорли ташбеҳлар қатига ўрайди. Оддий кўз билан кўриб бўлмайдиган ҳодисаларни кўради, оддий одамлар сезмай, ёнидан бепарво ўтиб кетадиган ҳодисаларни ҳис қилади. Шоирнинг шоирлиги, илоҳий қисматдан насибадор эканлиги ҳам шунда-да:

Ким айтади булбулнинг ноласи беасар деб?
Парда ичида гулнинг бағридир минг чок, билсанг.

Мирзо Ғолиб бошқа бир ғазалида эса ўзининг оғир аҳволини ўғай акалари томонидан мисрлик савдогарларга арзимас чакага сотиб юборилган Юсуф алайҳиссалом тақдирига ўхшатади:

¹ Қомиллов Н. Қадимий дўстлигимиз рамзи // «Жаҳон адабиёти», 2005, 5-сон, 143-бет.

Мен ўзимга яраша қадру қиммат топмадим;
Сув текин кетди Юсуф, мен ҳам худди шундокман.

Ҳеч кимсанинг кўнглида менга заррача жой йўк,
Яхши ғазалман, лекин кулоклардан узоқман.

Мирзо Ғолиб Соиб Табризий, Мирзо Бедил каби буюк салафларга эргашиб, ҳинд услубида ижод қилган. Бу услубда ёзилган шеърларнинг бадий жиҳатдан пишиқ, мазмунан теранлиги – бир неча маъно қатламларига эгаллиги маълум. Шунинг учун ҳам уларни бошқа тилларга таржима қилиш қийин. Уларни тушунтириш учун қатор-қатор шарҳ китоблари яратилган ва яратилмоқда.

Шоирнинг мана бу рубойи Бедил рубойларига ҳамоҳанг:

Он хаста, ки дар назар ба жуз ёраш нест,
Бо суду зиёни хештан қораш нест.
Толиб зи талаб раҳини осораш нест,
Ҳарчанд ҳино барг диҳад, бораш нест.

Ҳинд услубида ёзилган ушбу рубойининг мазмуни қуйидагича: «Хастанинг кўзига ёридан бошқа киши кўринмайди, унинг фойдаю зиёни билан иши йўк. Толибнинг талабдан гаровга олинган самараси йўк. Ҳино ҳар қанча барг бермасин, меваси йўк».

Ўз фикрларини асослаш учун ҳикматомуз бир фикр келтириш, далиллаш ҳинд услубининг ўзига хос хусусияти ҳисобланади. Шунинг учун ҳам шоир ҳинонинг барги қанча кўп бўлса-да, мева-

си бўлмагани каби хастанинг илтижоси чегара билмаса-да, унинг самараси йўк, дейди.

Аччик ҳаёт умр паймонасини заҳарга тўлдирган шоирнинг тили ҳам кескир қиличга ўхшайди — у олам, одам, ҳаёт ходисалари, инсоний туйғу-кечинмалар ҳақида ҳам кескин хулосалар чиқаради. Чунончи, заҳар тилли махбуба ҳақида: «Бўлса ёримнинг тили ўрнида ханжар кошки!» дейиш билан кифояланмай шундай ёзади:

Эй кўнгил, шер комига кир, истиқомат қил вале,
Борма дилозор гўзаллар ёнига, йўк бунда шак.

Ёки дунёнинг бор ранжу азобини тортиб, заррача роҳат-фароғат кўрмаган шоир алам-изтироб билан:

Дунёдан ҳеч нарса олма, ҳатто у ибрат бўлсин! —
дейди.

Мана бу тушқун мисралар ҳам шоирнинг ғаму ҳасратда ўтган фожиали ҳаётининг шеър бўлиб янграган акс садоларидир:

Соз бўларди бошидан қилсам ёмонлик ният,
Яхшилик қилсам ҳавас, бошга бало бўлади.

Ғолиб шеърлари ҳаёлот парвозининг чексизлиги, тафаккур оламининг теранлиги, шунга мувофиқ, бадийий ҳукм ва хулосаларининг фавқулодда ва кучлилиги билан ажралиб туради: менинг наздимда борлик бир ҳаёлу дунё шип-шийдам бир нарса,

бандаликдан биз бирор манфаат кўрмадик, хаёл занжиридир олам, агар азобда роҳат бўлмаса, кофир бўлай, бўғзимдан чиққан ўтли оҳимни кўрганлар мени оташпараст деб гумон қилишади ва ҳоказо.

Ҳинд тили ва адабиётининг билимдони, таниқли шоир ва забардаст мутаржим Амир Файзулла шундай ёзади: «У битган ҳар бир байт ғазал, ҳар бир мисра шеър тинч оқар дарё каби теран ва сирли. Ҳарорати эса жумлаи оламни куйдиришга кодир оташнок. Хоҳ форс тилида, хоҳ урду тилида ижод қилмасин, Мирзо Ғолиб шеърляти, орадан икки аср вақт ўтишига қарамасдан, ҳамон қизғин баҳсу мунозараларга, шеърӣ муноқашаю мулоҳазаларга моя бўлиб келмоқда. У яратган бадий рамзлар ҳақида ҳалигача икки мунаққиднинг фикри бир жойдан чиққан эмас. Мирзо Бедил шеърларини форс тилидан ўзга тилга таржимасида муаллиф фикрини тугал англаб бўлмаганидек, Мирзо Ғолиб яратган форс ва урду тилидаги шеър ғазалларни ҳам фақат аслидагина мутолаа қилиб чинакамига завқланиш мумкин. Далилларнинг шохидлик беришича, Мирзо Ғолиб ҳаётлик чоғида форс тилини у билан бирга яна икки кишигина аъло даражада билар экан. Урду тилининг билимдони сифатида эса у ягона ҳисобланган».

Урду мунаққиди Абдурахмон Бижпурийнинг ёзишича, Ҳиндистонда энг ўқимишли китоблар бу – муқаддас «Веда» ва Ғолибнинг девонидан иборат.

Ғолибни суҳанварлик бўстони­нинг булбули ва маъно шаккари­стони­нинг тўтиси деб лутф этадилар.

XX асрда Мирзо Ғолиб­нинг шуҳрати бутун дунёга ёйилди. Деҳли, Алигарх, Ҳайдаробод, Лохур ва Карачи шаҳарлари шоир ижодини ўрганишда йирик марказлар бўлиб келмоқда. Ҳиндистон ҳукумати, шахсан Индира Ганди ташаббуси билан Деҳлида ташкил этилган Ғолиб уйи ва Ғолиб академиясидаги китоб жавонлари жаҳоннинг турли мамлакатларида чоп этилган шоир ҳақидаги рисо­лалар ва асарларининг турли тиллардаги таржима нашрлари билан тўла.

Эргаш ОЧИЛОВ

ҒАЗАЛЛАР

Эркин Воҳидов таржимаси

Десам, Ғолиб, ерим – пок хоки Турон,
Асил зотим билан бағрим фарахманд.

Ўзим туркзодаю наслим-да туркзод,
Буюклар кавми бирла асли пайванд.

Уруғ бўлмиш менга ойбеклар аслан,
Камолан ойга нисбат, балки ўнчанд.

Отам касбин десам деҳқончиликдир,
Бобом бўлмиш заминдори Самарканд.

Ўзим ҳақ файзига шогирд эрурман,
Эрурман фозил инсонларга фарзанд.

Ёнишда ҳамнафасман барқ¹ ила мен,
Саховатда булутлар бирла монанд.

Ғаму андуҳки бор, шодман алардин,
Фараҳ², бахт йўқ-ки анга доғи³ хурсанд.

Ҳама хешларки ўтмиш, йиғлагаймен,
Тирикликдан куларман бўйла⁴ хушханд.

---

¹ *Барқ* – чакмоқ, яшин.

² *Фараҳ* – шодлик, хурсандчилик.

³ *Доғи* – яна, тағин.

⁴ *Буйла* – шундай, шунақа.

* * *

Коши ёси катлима тадбирдир,
Не ажаб, уй токида шамширдир.

Севгида беморлигимни сўрмагил,
Ул Исо кўзгусида тасвирдир.

Мен жунун даштида саргардон эсам,
Ғам дилимнинг пойида занжирдир.

Бу кўнгил вайронадир, фаввора – кўз,
Сел синик бу уйга не таъмирдир.

Ваҳ, каламнинг ёқасин йиртди Асад,
Чок дил иншоиси бу таҳрирдир.

* * *

Муҳаббат тухмин экдим жонима, андух самар бўлди,
Умидим шуки, қосид¹, ёрга ҳолимдан хабар бўлди.

Ёғиб чархи фалакдан бу жафокаш бошима тошлар,
Урушди тошга тошу мисли гулдаста шарар² бўлди.

Кўнгил дарди кўринса кўзгуда юз ранг билан, денглар
Хазону соғару³ дил конию захми жигар бўлди.

Нигоҳим бўлди овора сени излаб ва лек охир
Қоронғу бўлди олам сенга, дил соҳибназар бўлди.

---

¹ Қосид – элчи, хабарчи.

² Шарар (Шарор) – учкун, чўғ.

³ Соғар – май идиши, кадаҳ.

Жунун аклини зоҳид айб этар бўлса ажаб йўқдир,
Жунун занжири зуҳднинг эшигига банди дар¹ бўлди.

Асад, гар ғунча гулнинг шафқатига боргоҳ² бўлса,
Дилинг Бедил йўлига гул сочиб, сатринг гуҳар бўлди.

* * *

Париваш чехрасига берса оро,
Қилар хайрат билан кўзгу тамошо.

Кетар жоним олиб карвонда ёрим,
Ғуборин кўзларимга айладим жо.

Мени уйкуга элтди дарди хижрон,
Хаёли кипригимда бўлди пайдо.

Кулар гул йиғлаганда булбули зор,
Мен у гул хандасидан хору расво.

Фирок ўкин пари кўксимга отди,
Ажаб, ғам тоғи узра унди раъно.

Фано даштин тутар маскан муродим,
Анга парво йўку менга тасалло.

Асад, ожизлигингни англадингми,
Нечун билдинг ўзингни бунча доно?

¹ Банди дар — эшик ҳалкаси.

² Боргоҳ — даргоҳ, манзил, чодир.

* * *

Эгам, исмингни айтмоқ журъатин бергил забонимга,
Кўнгил – хомуш садаф, дур жилвасин бергил
баёнимга.

Тарахҳум¹ айла мендек бедилу маҳзунга, лутф этгил,
Чароғи субҳ бер шомимга, гул фаслин хазонимга.

Қилиб наззора жонимни олурсан, эй парипайкар,
Қўярсан дасту пойингга² ҳино олуда³ конимга.

Кўриб кўзгуда руҳинг аксини у чашми⁴ машшота⁵
Бўлибдир хунфишон⁶, берсин тўзим бу хаста
жонимга.

Қиларкан тунда булбул нола, тонг уйқудан уйғонгай,
Умидим тонги уйғонмас нечун бетин фиғонимга.

Камина тақрибу⁷ сидкин синаб кўрмоқка раҳм айлаб,
Юбординг минг туман ранжу машаққат имтиҳонимга.

Жамолингдин сабоҳ равшан, гулистон бўйла
зевардир,
Асадга тор кафас курдинг, назар сол бу маконимга.

¹ *Тарахҳум* – раҳм қилиш, шафқат этиш.

² *Дасту пой* – қўлу оёқ.

³ *Олуда* – аралашган, қўшилган.

⁴ *Чашм* – кўз.

⁵ *Машшота* – пардозчи аёл.

⁶ *Хунфишон* – қон сочувчи.

⁷ *Тақриб* – восита, баҳона.

Жуманиёз Жабборов таржимаси

Мен жафо муштоқиман, ҳар не жафо қил, розиман,
Менга зулминг ўтказишдан ҳўб сафо қил, розиман.

Эй, камар рашкин оширган ойжамол, ўксинма кўп,
Ошиғинг бисёр тағин минг ошно қил, розиман.

Сен санамсан, офтобсан, балки ортиксан, баланд,
Ул самодин ҳам баландрок бир само қил, розиман.

Бекарор кўнглим кўйинг истаб мудом парвоз этар,
Майли, остонангни Каъбадин аъло қил, розиман.

Неча хурлар ҳусн бобинда олур сендан сабоқ,
Ғамзаю ишвангни эл ичра бало қил, розиман.

Мақтагай зоҳид ҳамиша боғи жаннат кўркини,
Сен кўчанг гардин менга жаннатбаҳо қил, розиман.

Жаннату дўзахни кўшсанг бир буюк бўстон бўлур,
Сайлу сайронинг¹ учун улкан бино қил, розиман.

Илтифот айлаб менга оби ҳаёт тутгил, ичай,
Ташина кўнглим кондириб, меҳринг ато қил, розиман.

Бил ғазалниким Алоийи менга иншо қилдирур,
Энди ҳар ҳукмингни Ғолибга раво қил, розиман.

¹ Сайрон – сайр этувчи.

* * *

Қайским сахрою даштда кўб кезибдир зор-зор,
Бошқа ошиқларга жой бермабди дунё – кўнгли тор.

Ишқ хавосидан юракка неча ўтлар ёндашур,
Неча оташ тафтидан кўнгил бўлармиш нор-нор¹.

Мен тушим, ўнгимда сен-ла канча суҳбат айладим,
Не зарар, не суд² кўрибман, барчаси бекор-кор.

Ишқ мактабгоҳида шогирди содикман хануз,
Не саводим чикди-ю, не тарк қилдим ихтиёр.

Бир ўлим бирлан кафан айбимни ёпгайдир факат,
Йўкса, ҳар қандай либосда бору йўғим ошкор.

Эй Асад, Фарҳод неча тоғни кесар полвон эди,
Аммо ошиқлик йўлинда бўлди ул ҳам тор-мор.

* * *

Тоқатим тоқ бўлди ишқдан, чорайи жон истарам,
Меҳр кўрсат, дилрабо, меҳрингни чандон истарам.

Хору хас гулханга тушгач, лов этиб ёнгай бешак,
Мен лабинг завқ ўтида ёнмокни обдон истарам.

Рашк этурман сенга кўз солса баногоҳ бир ракиб,
Келмоғинг жавлон уриб бул кеча, жонон, истарам.

¹ Нор – бу ерда: ўт, олов.

² Суд – фойда, наф, манфаат.

Кўзларимга жо бўлиб, уйқуни кўздан маҳв эт,
Лаҳза-лаҳза шафқатинг кўрмок фаровон истарам.

Мен жамолинг кўргали мухтожу муштокман, гўзал,
Бунчалик гурбатни даф этмокка имкон истарам.

Нағмаи базми хаёлингдан дилимда минг савол,
Бизга ҳам бўлгайму деб бир лаҳза эҳсон истарам.

Сен вафо бегонасию, мен ҳавас ошуфтаси,
Майли, меҳринг соғиниб, ўтмокни сарсон истарам.

Баски, бизга шафқатингдан бир жило кўрсатмагил,
Лек хаёлинг мавжида сурмокни даврон истарам.

Ғолибо, гарчи жафолар илгида¹ қондир жигар,
Ранж агар шундоқ ширин, бул ранжни ҳар он истарам.

***

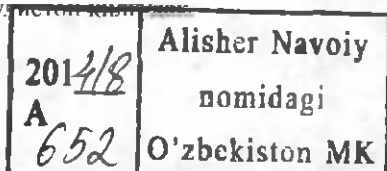
Ишк майдонига марду ҳам жасур инсон керак,
Бўлмаса, кизғин курашларга чидам бермас юрак.

Мен ўлимдан титрар эрдим ҳар тасодиф чоғида,
Рангу рўйим қаҳрабоси – бул ҳақиқатдан дарак.

Ишк – вафодан бир рисола ёзғали урдим калам,
Аммо фикрим кўп паришон эрди, жоним жонсарак.

Томиримда қон оқур, мисли ҳаёт дарёси ул,
Бағримиз водийсини алвон гулестон қилиб қолди.

¹ Илиз – қўл.

Севги дарди калбимиз ичра абад бўлгайму ҳеч,
Сўнса ҳам калб, дейдилар, дарди яшар эрмиш бешак.

Ёру дўстлар топмадим ҳаргиз жунунимга даво,
Гарчи манзил бўлди менга об-ҳавосиз тор катак.

Бир жасад бўлмиш кафансиз, бул Асад ошиқу зор,
Шафкат айлаб, кўнглига нурини ёғдурсин фалак.

***

Дилимнинг бул шеваси¹ аёндиру аёнмас,
Унинг туйғу, аъмоли гумондиру гумонмас.

Дилбарни бул ғамимдан десам огоҳ айлайин,
Ичимдаги гулгула баёндиру баёнмас.

Жоним ичра фармонинг, ҳар хизматингга шайман,
Ҳар пардада дил дардим равондиру равонмас.

Аҳли назар қошида дардимни айтсам агар,
Бўсага ташна ул лаб даҳондиру² даҳонмас.

Кезарман гулшан ичра, баҳору... ҳеч вақт йўк,
Гулхан бўлиб кўринган хазондиру хазонмас.

Дарёга тушса катра, сингиб кетгайдир албат,
Бу қандайин синоат? Зиёндиру зиёнмас.

Баҳор завқи-ла яшнаб, шохда гуллар урар мавж,
Гул косасида бода ниҳондиру ниҳонмас.

¹ *Шева* – 1) одат, равиш, йўсин; 2) ҳунар; 3) ноз, ишва.

² *Даҳон* – оғиз.

Ғолиб, назардан ўтказ атрофда бор сафони,
Парда ортида сирлар аёндиру аёнмас.

***

Ғар денгиз чайкалса, не ахволга тушгай хас-хошок,
Худди шундай, ҳар нигоҳингдан танимда жон ҳалок.

Файзиёб бўлсанг агар майнинг оташ дарёсидан,
Сўнгра жисминг музлатур, албатта, ул ваҳшу нопок.

Ғар чароғон бўлса хонанг, сенга зулмат хавф эмас,
Чўғ кўрингай кўзларингга музлаган бир парча хок.

Бул ҳароратдан вужудинг яйрагай хушнуд бўлиб,
Барча нохуш туйғулар ҳар ён титилгай чок-чок.

Ушбу айёми ёмонлаб гап сотишдан фойда не?
Такдиринг шундок бўлишин асли ёзмиш чарх-бебок¹.

Қўл-оёқ жойида бўлгач, бизга ким заҳмат берур?
Қай маҳал йикди Фаридунни² ўшал Заҳҳок³ – хок?

Таъбимиз равшанлиги ҳар бир суханда акс этур,
Тут кўнгилни, Ғолибо, ҳар лаҳзада озода-пок.

¹ Бебок – 1) ботир, кўркмас; 2) золим, тошбағир, шафкатсиз;
3) ҳаёсиз, андишасиз.

² Фаридун (Афридун) – қадимги Эроннинг пешдодийлар сулоласига мансуб олтинчи ҳукмдор. У адолат рамзи ҳисобланади.

³ Заҳҳок – қадимги Эроннинг пешдодийлар сулоласига мансуб бешинчи ҳукмдор. У золимлик тимсоли ҳисобланади.

Не сўз демай, эшитиб, эшитмасликка олар,
Субху шом ҳолим билиб, ўзин билмасга солар.

Банддан бўшалган оху орзу қилурму домни,
Кўнглимизнинг ғизоли¹ шубҳалар ичра толар.

Эй сокий, шафкат айлаб, бир коса бода тутким,
Жигар кон бўлди ғамдан. Шу сендан илтижолар.

Ёр дийдорин кўришдан бир яхши пайғом² кутдим,
Мушток бўлиб кўзларим неча шому саболар.

Юздан суриб пардангни ноз билан ўткил, дилдор,
Ойинайи жамолинг берсин дилга сафолар.

Кўзимдан оккан ёшнинг ҳисобин қилиб бўлмас,
Унда кон мавж ураркан, жоним не ҳолда қолар?

Гулгун майдан бул кеча ҳузурбахш бўлай лаҳза,
Дейдиларки, паймона³ кўнгиллар зангин олар.

Андух хуружи, Ғолиб, кўнгилга солмиш ғулу,
Оҳим эшитиб шояд қилса раҳму раҳолар⁴.

---

¹ Ғизол (Ғазола) – кийик, оху.

² Пайғом – хабар.

³ Паймона – май қадаҳи.

⁴ Раҳо – озод, халос бўлмок.

* * *

Жамолинг торож айлар ҳар қандайин назарни,
Хироминг помол этур сарв ила санобарни.

Шавк оташинг ёндириб диллар уйин саросар¹,
Тийғи захминг ўлдирди неча қалбу жигарни.

Дардингда ўлар бўлдим сендан узок тушган чоғ,
Ёндим эшитганим чоғ келишингдан хабарни.

Хабардор бўл азобинг тортган харидорингдан,
Нолам етказур сенга дилдаги бу қадарни².

Шод эдим бу хилватда, олисда шум рақибдан,
Йўлингда уйғок турдим кузатиб ҳар гузарни.

Кўзларим ёш тўкарди умидвор илинж ила,
Гарчи сезса-да қалбим бу йўлда бир хатарни.

Эй бармоқлар, кўзимдан олингиз дарҳол ўзни,
Пок домонин силангиз ўшал моҳи қамарни.

Тўти шакарни истаб, не кўйга солур ўзни,
Ғолиб, сен ўшал лабдан топурсан қанд-шакарни.

* * *

Нурли офтоб бодаси узатган чоғи осмон,
Ранглар намоишидан яйраб кетди гулистон.

¹ *Саросар* – бошдан-оёқ, бутунлай.

² *Қадар* – ғам, ғусса, мунг.

Бизнинг офтобимиз-чи, дариг тутар меҳрини,
Шул боис ҳаётимиз шоми ғариб, нотаваон.

Офтобимиз биз учун душману ҳамдарад яна,
Шам билан суҳбатимиз тонгга қадар беармон.

Навбат била икки нур кўнгилга солур ёғду,
Кулфату фароғатни бизга тутиб ёнма-ён.

Мана, баҳор гуркираб, олам муаттар ўлди,
Шабнамлар шуъласида гўё акс этди жаҳон.

Май базмида латофат суҳбати авж олғуси,
Қадахлар садосидан диллар бўлиб нурафшон.

Ғолиб, сабуҳий¹ завқин кўнгилга солди наҳор,
Нурли офтоб бодасин узатди чоғи осмон.

* * *

Тақягоҳ² аҳду забонингдан ғалат бўлди, ғалат,
Ҳам ширин, утли баёнингдан ғалат бўлди, ғалат.

Хоксор этдинг рақибим қошида гарчанд мени,
Бу ғалатдир, жон-жаҳонингдан ғалат бўлди, ғалат.

Ғунчага солсанг назар, бўлгай хижолат, чунки ул
Бемисол ширин даҳонингдан ғалат бўлди, ғалат.

¹ *Сабуҳий* – эрталабки бош оғриғи учун ичиладиган май.

² *Тақягоҳ* – суянчиқ, ҳомий.

Ҳар жафэйингким, менга минг бир вафодан ҳам зиёд,
Дил уйи бундок гумонингдан ғалат бўлди, ғалат.

Раҳм қил, дарду ситамлардан Ғолиб ўлгай бешак,
Тақягоҳ аҳду забонингдан ғалат бўлди, ғалат.

Васфий таржимаси

Жон тасаддуқ айтасан ширин мақолини¹ кўриб,
Лек сўзингдан қайтасан тиғи ҳилолини кўриб.

Гапга моҳир шунчаки, ҳар бир сўзи дилларга жо,
Бу менинг қалб сўзларим дерсан мақолини кўриб.

Мен эмас, ҳаққимдаги гап ёр базмин ҳамдами,
Яхши дерман, ҳар ёмон сўзу саволини кўриб.

Эй умидсизлик балоси, тийма заҳматдан мени,
Дил топар таскин унинг турли малолини кўриб.

Айтади дилга оёғим: энди қўзғатма мени,
Бош паноҳим шул мени, дилбар висолини кўриб.

«Кел, юрак-бағрим, жаҳаннам ўтига бўлгил макон», –
Дерман ул шўри киёматдек жамолини кўриб.

Ғолибо, девона дил ўз ўтида ёнмоқдадир,
Раҳм қил ўзингга дерман, ушбу ҳолингни кўриб.

¹ Мақол – бу ерда: сўз, нутқ.

* * *

Менинг тонгим коронгуликда окшомга эрур монанд,
Шунинг-чун билмагум тунлар ва кунлар ўтса ҳам
харчанд.

Азият чекмагунча келмагай роҳат, масал борки,
«Тузатмоқлик учун синган оёқни айлагайлар банд».

Қўлим чок этса гар андишасизликдан – бу айб эрмас –
Ки, шайхлар жандаси ҳам кўп ямоқлардан топар
пайванд.

Деярсанки, чидаб аччикка панд олгил кулоғингга,
Гапирма, бодамиз аччиклигига тенглашолмас панд.

У дилбар борлиғи ҳусну менинг бошдан-оёғим ишқ,
Ичарман душманам бахтига, дўст иқболига савганд!¹

Муҳаббатнинг нигоҳи дилга қўймасдан зилолини,
Нишоту² айш ила табъим ниҳоят хурраму хурсанд.

Ниҳоят шодликдан ўлмасин деб менга билдирмас,
У ёрим ўлмоғимни истаса ҳам аслида гарчанд.

Севимли дўстинг кажравлигига³ кўз тикиб доим,
Фалакдан беҳабар саргаштадирман, эй азиз
дилбанд!..

¹ *Савганд* – касам.

² *Нишот* – шодлик, хурсандчилик, хуррамлик.

³ *Кажрав* – эгри, тескари юрувчи; мажозан; маккор, ҳийлагар.

Жахонда ҳеч вафо йўқдир, валеқ Ғолиб ғами бисёр,
Сўраб қолса бироқ, айтгил: юрибди ҳартугул хурсанд.

* * *

Ажаб тақдир экан, мен ўз-ўзимга рашқ этиб чандон,
Юзига бир қарай дейман, қаролмайман, нетай бу он.

Муҳаббат бодаси шундай ҳароратлики, тафтидан
Эриб кетмоқда дилнинг шишаси, маҳв бўлмоғи осон.

У ёр ағёрнинг¹ густохлигин қандай қилиб тийсин,
Тийишдан тортинар, ё манъ этишга топмас ул имкон.

Бу севги шундайин тентак экан, оҳ тортавер, дейди:
Юракнинг ҳоли шундоқки, дам урмоқ унчамас осон.

Сенинг базмингни кўздан асрасин, гар инграшим етса,
Ўшал базмингни айлар куй-қўшиқлар авжидан
шодон.

Тағофилдан² унга мақсад яширмоқ севги сиррини,
Бироқ беҳудлигим³ таъсиридан қолмас бу сир пинҳон.

Бўлиб ошиқ у маҳваш⁴, қайтанга кўркам чирой
очмиш,
Гўзал тортар, ажаб, ҳар қанча ранги ўчса, ул жонон.

¹ *Ағёр* – бегоналар, бошқалар, рақиблар.

² *Тағофил* – ўзни билмасликка солиш, эътиборсиз бўлиш, бепарволик.

³ *Беҳуд* – ўзидан беҳабар. Мастлик ва ошиқлик мақоми.

⁴ *Маҳваш* – ойга ўхшаган, гўзал.

Дилимда ишк ўтининг яллиғи шундок баланддирки,
Қочар мендан тутундек ўз кўланкам ҳам бўлиб сўзон¹.

Ахир, мендек олов-оташнинг олдида қаю бир дил —
Чидаш бергай, Асад, бўлғайму ўт-ла ўйнамок, эй жон.

* * *

Кел, бузайлик, ҳарна тартибки, яратмиш осмон,
Биз қазони даф этайлик жомни² айлаб равон.

Кўз ила дилдан тамошони қилиб хайрону лол,
Жон билан тандан муросани этайлик безиён.

Ланг очиб эшикни, сўнгра ўлтирайлик гўшада,
Кўча-кўйдан қайтарайлик келса дуч гар посбон.

Қўркмағаймиз қанчаки миршаб сиёсат қилмасин,
Рад этармиз гар юборса бизга подшо арғумон.

Очмағаймиз лабни ҳатто бизга Мусо қотса сўз,
Қайтарурмиз бўлса Иброҳим Халил ҳам меҳмон.

Йўлдан ўтгувчи кишиларга сочармиз гул-гулоб,
Ўртада майни қўйиб, суҳбат қурармиз шодмон.

Анжумандан биз қувиб соқий билан созандани,
Тўхтатармиз йўл аро гар учраса ҳар қарвон.

¹ Сўзон — ёлқинли, қуйган, ёниб турган.

² Жамшид жами — қадимги Эроннинг афсонавий подшоҳи Жамшид «Жами жаҳоннамо» — жаҳонни кўрсатувчи жом ихтиро қилган бўлиб, унда ўтмишда юз берган ва келажакда содир бўладиган воқеа-ҳодисалар ҳам акс этар экан.

Гоҳи сўз бобида биз афсунгару нозик адо,
Бўса қўмсаб оғзимизда айланур гоҳи забон.

Бир-бировга ёндошурмиз биз сира тортинмайин,
Шўхлик-ла ром этармиз кўкда юлдузни шу он.

Тонг юрак тўлкинларимиздан нафас олмай колур,
Куннинг иссиқлик балосин даф этурмиз бегумон.

Ҳаммани тун хавфи бирлан чалғитармиз бирма-бир,
Ярти йўлдан қайтарурмиз пода ўтса ё чўпон.

Кимки гул узмокни касд айлаб бу гулшанга кирар,
Битта гулсиз куп-курук қўл қайтарурмиз беомон.

Ундагаймиз тинчгина биз тонготарнинг кушларин
Шохларин тарк этсину ўз инида тутсин макон.

Мен киму сен ким, ишонмас васлингга Ғолиб сира,
Кел, бузайлик, ҳарна тартибки, яратмиш осмон!

* * *

Кимки май сармасти бўлса, ёз анга мадҳу сано,
Фитнанинг дафъи учун ёз ҳамда туммору дуо.

Дўстнинг саркотибисан, мунча сусткашлик нечун?
Таърифин ёзгилки, қўли тиг солишга бебаҳо.

Ҳар кеча ғам уйида кечмишларимни бирма-бир
Эрталаб ёр кўйининг деворига ёзгил расо.

Шунчалар бўлса гар ғавгою найрангу фириб,
Кайда бўлса ҳар киши ёзгони кофирможаро.

Дўстлик йўлида ҳар хўрликка гар бўлсанг дучор,
Ёз, ҳумо¹ кушнинг каноти соясин айлаб сиё².

Нома сотсанг бохабар бўл, кўз тегишлик хавфи бор,
Кўзи чиксин ул ҳасадчининг, дебон битгил дуо.

Гар ўқисанг бир китобда маъшука раҳм этганин,
Шу варақ ҳошиясига ёзки: жон бўлсин фидо.

Сен агар ёрим билан сайр айласанг, қўлинг билан —
Ёз, менинг номимни хоки пойи деб шу йўл аро.

Учраса Ғолиб тахаллус гар ғазал ичра, ўчир,
Ўрнига мағлуб, деб ёзгил азизим, доимо.

* * *

Келинг, бу мендаги ишқ ишқ эмас, бўлсин жунун —
ваҳшат,

Ана шул ваҳшатим бўлсин сенинг-чун шон ила
шуҳрат.

Аё³ эй, ёри жоним, узмагил мендан алоқангни —
Ки, жилла курмаса, бўлсин адоват ёки бир ғурбат.

Ўзингни тортмагил, бўлсам бўлибман, ҳечкиси
йўқдир,

Буюр ташриф, мажлис бўлмаса, бордир бирор хилват.

Эмасман сенга душман, майли ағёр кўнглича бўлсин,
Муҳаббат унга-ю, менга насиба ташвишу фуркат.

---

¹ *Ҳумо* — кимнинг бошига сояси тушса, ўша киши бахтли бўлади, деб эътиқод қилинадиган афсонавий давлат куши.

² *Сиё(ҳ)* — кора, коронгилик.

³ *Аё* — нидо калимаси: эй.

Ўзинг-ла бирга бўлсин ҳарнаки бўлса бисотингда,
Хабардорлик агарда бўлмаса, балки бўлар ғафлат.

Яшиндек умр ҳар қанча агарчи тез ўтар, аммо
Юракни қон қилишга лоақал топмоқ керак фурсат.

Вафони тарк этиш йўқдир сира фикру хаёлимда,
Қўйинг, ишқ бўлмасин, майли, мусибатга кўнар тоқат.

Фалак, йўқ инсофинг, менга, ахир, бергил бирор нарсa,
Ақалли, яхшидир берсанг менга дод этгали рухсат.

Асад, ёрдан умид узма, унинг ёди билан бўлгил,
Висоли бўлмаса, шояд муяссар бўлғуси ҳасрат.

* * *

Яхшидур на кофиру на соҳиби имон яшаш,
Ҳайф эрур кофир ўлишлик ёки мусулмон яшаш.

Риндлар¹ аҳволини, эй ёр, мендан сўрмагил,
Шунча билгумдирки, мушкилроқ эрур бу он яшаш.

Парда ичра қанча сирлар яшириндир банд-банд,
Гар ўлим мактуб бўлса, унгадир унвон яшаш.

Жонни топшир ёр васли пайтида, йўқ эрса сен
Биз каби бўлгунг пушаймонки, эмас имкон яшаш.

¹ *Ринд* – шариат ва тариқат босқичларидан ўтиб, ҳақиқат асрорига етган киши. Тасаввуф адабиётида ринд молу давлатни кўзга илмаган хур фикрли, исенкор, майпараст, илоҳий ипқдан сархуш ва саргардон ошиқ тимсоли бўлиб келади.

Кўринур гоҳ кўзга зулмат, гоҳи нур, билмам нечун?
Хуш бўлур беаҳриман¹, бедину беяздон² яшаш.

Файзли мазмуни бор ортикча такрор айб эмас,
Нуктадонлар хотирида кечмагай чандон яшаш.

Вакт ғанимат Ғолибо, Ҳинддан чиқиб қилгил сафар,
Хуш Нажафда ўлмоқ, Исфаҳонаро ҳар он яшаш.

Чустий таржимаси

Мен билан чакчаклашиш фикрини қил бир кун келиб,
Ранжитурман йўқ эса мен ногаҳон мастлик қилиб.

Фаҳр этиш бўлмас баланд уйларга; дунё беқарор,
Унда турганлар тушар бир кун тубанга сирпалиб.

Ўйлаб эрдим келтирар деб бир бало кашшоклик,
На қилай, май ичдим, ишрат айладим мен қарз олиб.

Қайгу-андух куйларин билгил ғанимат, эй кўнгил,
Бир куни сингай ҳаёт сози, уни бўлмас чалиб.

* * *

Узоқдан ғунчани кўрсатма менга ғунча шундай деб,
«Нечук бўлса?» – дедим, кўрсат уни оғзингда бундай
деб.

¹ Беаҳриман – Аҳримансиз. Аҳриман – зардуштийлик динида ёмонлик худоси.

² Беяздон – Худосиз, Тангрисиз.

Ракиб бирлан бу оқшом нелар этдинг, деб сўраб
 эрдим,
 Ёнимга келди, ўлтирди, тикилди ушбу кундай деб.

Бокиб оғзига базм ичра жим ўлтирмоқ эмас мумкин,
 Оғиз очмасдан ўлтирмоқда ўлтир худди мендай деб.

Ракибдан холи бир суҳбат курайлик деб эдим унга,
 Мени хайдаб чиқарди холи суҳбат худди шундай деб.

Нигорим ҳуш кетиш кандайлигин мендан сўраб
 қолди,
 Кўриб беҳушлигим эсан сабо кўрсатди бундай деб.

Эсимда йўқ экан ёр кўйида қандай тутиш ўзни,
 Оёғин излари кўрсатди дарҳол худди шундай деб.

Сўралса: шеъри форсий урдудан рашк этгуси қандай,
 Ўқиб бер, Ғолиб, ашъорингни, мазмун айла бундай
 деб.

* * *

Эй ситамгар, бўлмагансан ҳеч кишига меҳрибон,
 Қилмаган зулмингни менга бошқага қилдинг чунон.

Тенглашолмасдан хануз дилбар жамолига қуёш,
 Отди осмонга қазо илги ани бермай омон.

Кадру киймат ҳиммату ғайрат била ўлчангуси,
 Кўз ёши гавҳар бўлолмай қолди бир томчисимон.

Дилбаримнинг қоматини кўрмасимдан илгари
 Дилда йўқ эрди қиёматга ишончим ҳеч қачон.

Ранжишин кўргач рақибдан ернинг хурсанд эдим,
Ишқ дарсин яхши билмас содда эрканман ҳамон.

Бас, гуноҳ дарёсида ҳатто этак нам бўлмади,
Кирдиму сув оз экан, дарё қуриб қолди шу он.

Эй Асад, сув босмаган эрди юрак ўтхонасин,
Чикмаган эрди жигар ишдан юриб турганди қон.

* * *

Нега жоним аяй мен ул паридан,
Менга имон азиз эрмасми дерман.

Ўкин пайкони жонимдан лазиздур,
Юракдан чикди, аммо саклади тан.

Чидам даркор, дўку даъвога Ғолиб,
Эса жонинг ширин, иш мушкул эркан.

* * *

На мен ёқимли оҳанг, на сози хуш навомен,
Мағлубият дуторин торидаги садомен.

Оворасен сочингга оро бериш-ла доим,
Юз минг ҳаёл бошимда, ўйлашга мубталомен.

Тоқатда лоф уришлик, алдаш ўзи ўзини,
Ҳалдан ошса-да чунон дардинг, дедим давомен.

Бўлсам қани, ситамгар нозин умидин этмай,
Ул ноз лаззатига бир лаҳза ошномен.

Қалбимдаги бор қоним мужгонин этди гулгун,
Қолса бирорта томчи мен унга норизомен.

Эвоҳ, жонга офат минг ғамзаю ишва сенда,
Сенинг макру зулмингга, юз воҳким, адомен.

Ҳолимни сўрган эрсанг, ёрим, нима бўлибдур,
Сен бир ғарибнавозу, мен бир ғариб гадомен.

Эвоҳки, бу Асаднинг умри тамом бўлибди,
Боғлаб ҳаётга ишкин дер эрди чин фидомен.

* * *

Ул ситамгар жабру зулми мўъжиза, оромижон,
Энди этмас, зулм этишда енгилибди осмон.

Қонга ташна бўлса-бўлсин нозанин киприклари,
Қон томар киприкларимга ҳам керак бирмунча қон.

Биргадурмиз эл билан, бизни тирик деса бўлур,
Сен эсанг мангу ҳаёт деб ўғридек юрдинг ниҳон¹.

Нозу ғамзанг бир балоки, жумла оламга етар,
Шу бало қўйнидаман, рашк офати ундан ёмон.

Эй Худо, асраб мени, ундан узоклаштирма ҳеч,
Бир мен эрмас зулм ўқиға, бошқа ҳам бўлмиш нишон.

Мендин олмиш ўрнак ул туткун куш аҳволин кўринг,
Хору хас тўплаб қафасда айламокчи ошён.

Мен ажаб бахти каро қучдим аёғидан бориб,
Бир гадо деб жим турар эрди мени дарвозабон.

Шавку завкимда ғазалнинг эски чордевори тор,
Менга кенг майдон керак дил розин этмокка баён.

¹ Ниҳон – пинҳон, яширин, махфий.

Барча давлатни Хусайнхонга яратмиш Ҳақ, вале,
Элга ҳам бермиш бир оз, кўз тегмасин унга дебон.

Эй Худо, бу кайси бир олижаноб исми, тишим,
Шодланиб ўпди тилимдан номини айтган замон.

* * *

Ситамни ташлаган эрмиш, қачон ташларди ул барно,
Мудом айтур тағин: «Сенга юзим кўрсатмагум ҳатто».

Туну кун айланур етти само тинмай қарори йўқ,
Нетиб ташвиш этармиз, оқибат бир иш бўлур пайдо.

Мухаббат деб бўлурму бўлмаса ҳатто ҳавас дилда,
Кўнгилда бўлмагач ҳеч нарсa, янглиш бўлмағай асло.

Нечун биз йўлга тушдик номабарнинг¹ ортидан
шошиб,
Ўзимиз элтамизму номамизни балки, эй Оллоҳ!

Кетиб энди бўлибмиз дилрабо остонасидан биз
Чўкайлик қонлар ичра, майлига ғарқ этса бу дарё.

Сўрар пайти келиб қолганда у Ғолиб ўзи ким деб,
Не десам бўлғай айтинг-чи биронтангиз, мени
шайдо?!

¹ Намабар — мактуб элтувчи, хат ташувчи.

***

Дилни саҳни тор экан деб, шавқ этди шиква¹ пайдо,
Денгизнинг изтироби бир дур ичинда гўё.

Номамга бермагайсан ҳаргиз жавоб, билурман,
Ёзмокни шавқи, найлай, ҳолимга қўймас асло.

Кўклам кузак оёғин рангин ҳиноси бўлса,
Кулфат экан ҳаётнинг маъноси бемуаммо.

Ҳижрон кунда қайнаб эттирма сайри гулшан,
Ёкмайди менга гуллар боғда қулишса бежо.

Маҳрам бўлиш муродим ёр хуснига ҳали ҳам,
Бошдан-оёқ вужудим кўздир кўришга ҳатто.

Ноз этмасидан аввал берган эдим кўнгулни,
Йўқ токатим – жамолин қилгум қачон тамошо.

Дерсан йиғи кўнгулда тилак билан баробар,
Йўқ, йўқ, кўзим муроди бўлмок мисоли дарё.

Ёримни ёд этарман боқиб, Асад, самога,
Тангри мисоли ул ҳам жабр айламоқда танҳо.

***

Қолмамиш бир парча ҳам бўшлиқ бу кун гулшан аро,
Ҳар қарич ер лолалар қони билан топмиш жило.

Ким чидар ҳушёрликнинг дардига май бўлмаса,
Бўлмасам ожиз қадах тушмас қўлимдан мутлако.

¹ Шиква – шикоят, нолиш.

Боғ аро булбулнинг аҳволин кўриб гуллар кулар,
Ишк бир девоналикдир, ўзга эрмас можаро.

Менда нотикликка бўлган иштиёк янги эмас,
Сўз чироғин бурқишига каршиман ҳар доимо.

Ишқнинг занжиридан юз марталаб топдик нажот,
Яхшилик билмас, нетай, дил қайта-қайта мубтало.

Қон юракда юрмаса, кўз нурини босгай туман,
Бўлмаса май нури гар майхона¹ ҳам топмас зиё.

Яшнаган боғнинг сенинг кўнглимга бахш этди хузур,
Кимга ҳам ёққай бунинг олдида кайфу хуш ҳаво.

* * *

Қай жароҳатни тикишга чора бўлса ё даво,
Сен уни ёз душманам пешонасига, эй Худо.

Серхино бармоқларин қилсанг тасаввур ёрнинг,
Томчи қон бордек кўрингуси юракда у ҳино.

Шарм этардинг, фаҳм этардинг, гар эшитса нолани,
Йўқ эшитгувчи, надур опикнинг оҳидан ибо.

Бағрини тиғ кесмаса ул ошиқ аҳволига вой,
Минг таассуф, бўлмас бўйнига ханжар ошино.

Ғолиб, ул ошиқнинг аҳволига минг афсуским,
Топмай ўтса умрида бир ёри хунхор дилрабо.

---

¹ *Майхона (Майкада)* – шавқу завқу илоҳий файзга қон қомил орифнинг ботини. Илоҳий олам маъносида ҳам келади.

* * *

Ушбу хислат шуълалар, балки чақинда йўк эрур,
Сохиру¹ айёру шўх фаттон² ўзи, айтгил, надур.

У бирор ножўя иш қилгай дебон кўркмам сира,
Рашк этурман шунчаки сен бирла ағёр сўзлашур.

Ёлишиб қолди танимга қонга ботган кўйлагим,
Қолмади ҳожат, яко йиртиш меним-чун нозарур.

Ўт тушиб ёнгач таним, кўнглим куйиб кул бўлди-ку,
Нега бу кулни титарсан, сенга не даркор ўлур?

Қойил эрмасман томирда юргучи қонга сира,
Кўзларимдан окмаса чак-чак, у қандай қон бўлур.

Айласак жаннатни ҳурмат боиси бор биргина,
У эса гул рангли май – ундан бўлак не ҳам бўлур.

Бода уч-тўрт хумда бўлса, барчасин ҳам сипқорай,
Шишаю жому қадахлар не керак, хумни кетур.

Сўзламокқа йўк мадорим, бўлса ҳам недур умид,
Энди мен қайси юрак-ла мақсадим айтгим келур.

У ҳаво боғлабди, чунким ҳамдам эрмиш шохға,
Йўкса Ғолибнинг шаҳарда обрўйи қам эрур.

¹ *Соҳир* – сеҳргар. *Соҳири Бобил* – Бобил сеҳргари: Ҳорут билан Морут.

² *Фаттон* – фитна солувчи, мафтун қилувчи, жозибали.

* * *

Гул назокатдан жудо, ажралса гулшандан агар,
Гар яко бўлмас этакда, бўлмас асло мўътабар.

Окди коним ҳаммаси йиғлайвериб, йўқдир мадор,
Этагимда бўлмаса ранги ўчиб кетмиш бадар.

Икки кўзи бирла ёр хуснига бокмоқда қуёш,
Ёр уйин тирқишларида заррадан йўқдир асар.

Туйнугидан зарра нур тушса тонг отгандек бўлур,
Чунки ғам зиндони беҳад коп-қоронғу, серхатар.

Хонавайрон этгай ишқ, лекин этар обод ҳам,
Тушса хирмонга чақин, сўнг анжуман шамъи ёнар.

Дилбарим хусни баҳор, ноз ила ўлдурди мени,
Қабрим устида шунинг-чун бўлди гуллар жилвагар.

Худди ҳар бир қатра кон жисмимда бир янги яра,
Дард учун жисмим ҳам ўч, жон шу билан роҳат топар.

Ул сахий сокий ғурурин этди паст жайҳунлигим,
Кўзада май тўлқини ҳеч қолмади, қилғил назар.

Нотавонлик шунчалар жисмимни қуршаб олдики,
Қоматимни ҳам этолмасдан қолибман дардисар.

Юртда кадрим бормиди, бўлгай мусофирликда у,
Сигмаган гулшанга, Ғолиб, хору хас мен дарбадар.

* * *

Базмида мен бўлсаму қайтсам май ичмай менга ор,
Не учун зўрлаб ичирмас сокий, ман-ку тавбадор.

Бошқа эрди бир вақтлар бу юрак бирлан жигар,
Санчилиб бир ўкка икки нотагон бўлмиш қатор.

Борида тирноқда куч эрмасди ҳожат чок этиш,
Дилни чок этмоқ заруру энди йўқ унда мадор.

Нотагонман, хаста Ғолиб келмас илгимдан ҳеч иш,
Илга тушмасдан тугун, тирноқ эди мардонавор.

* * *

Бу юракнинг сир тўла оҳангидан эл беҳабар,
Ушбу сознинг пардасини бу никобдир дейдилар.

Менга санчилмай нега бегоналарга санчилур,
Ёндирар дилни бу ғам: ғайрга¹ ташларсан назар.

Ноладан саклаб ўзимни мен тирикдирман ҳамон,
Йўкса ўтлик битта оҳ жонимни тандан йўқ қилар.

Шишалар май кайфиданми шунчалик ўйнадики,
Худди ҳар бурчакда зангбо зўр тамошо кўрсатар.

Кон эди қалбим чунон қимматбаҳо дурга, Асад,
На қилай, ҳижрон ғамида қолмади ундан асар.

¹ Ғайр – ёт, бегона, ўзга.

***

Илтижо қилмоққа нолам яхши бир услуб эрур,
Эй ситамгар, жабр қил, жабринг менга матлуб эрур.

Ишк даъвоси кизик! Хисравга¹ хизмат айласа,
Яхши ном Фарход учун фикрим номансуб эрур.

Чўлда яйрайман, уйим ҳам бир биёбондир, факат —
Чўл уйимдан кенг-у дилкашлик билан мағруб эрур.

Воқеа тўфони зўр мактабдир оқиллар учун,
Балки ходис² мушти устод калтагидан хўб эрур.

Ёр жабридан вафо аҳлин нечукдир ҳоли воҳ?!
Менга боқмас, у билур жисмим мисоли чўб эрур.

Гар шамол йўлида лола бўлмаса ёнган чирок,
Нега хуснин шуъласи тездан ўчиб, мағлуб эрур.

Бўлса сайёд гулдан ажратгай эди ушлаб сени,
Булбуло! У боғда йўқ, сенга қувонмоқ хўб эрур.

Балки жаннат ҳам қолишмасди кўчангдан, дилбарим,
Лекин ундан ҳам кўйингда мубталолар кўп эрур.

Қолмади шафқат ватандошлар, унутдингму, нечук
Нолидинг, Ғолиб, мусофирлик сенга махбуб эрур.

¹ Хисрав – подшо.

² Ҳодис – содир бўлган, юз берган.

* * *

На дермиз ул ҳам одам-ку, унга дил берса бергондир,
Ракиб бўлса бўлиб қолмиш, у бир қосид, на нуқсондир.

Бугунча келмасин, лекин у келмай қолмасин дермиз,
Ажалдан бу талабни айламак бизга на имкондир.

Десам бу кўча ағёр кўчаси мумкин эрур, чунки,
Қачон боқсам ракиб ёр кўчасида сайри-сайрондир.

Унга маълум экан ҳолим деб ўйлаб арз этолмайман,
Имою рамзи дер бизни булар ҳўб содда нодондир.

Атайлаб ҳолу аҳволим сўрайди ёр бозорда,
На дерман кўпчилик олдида, сўзлаш дема осондир.

Учи қайда вафонинг риштасин деб ўйламайсан ҳеч,
Қўлимга бок на бордир, демагилким сўзи ёлғондир.

Эшитмас у сўзимни мен жавоб олмак умид этмам,
Демак шундай экан, дил унга сўз айтмоққа ҳайрондир.

Етук санъат-ла мохирлик мукофоти ҳасад бўлмиш,
Хунарнинг музди¹ найлай жабру зулму пасту
арзондир.

Ёмон эрмас деёлгай ким ғариб ошуфта Ғолибни,
Ҳақиқатда ёмон, аммо на бўлса ошиқ инсондир.

---

¹ Музд – хизмат ҳаққи.

* * *

Жимиб конга беланган орзулар борки пинҳондир,
Ғариблар кабрида сўнган чароғман, умр сўнгондир.

Ҳамона дилда дилбарнинг жамоли партавидан¹ бор,
Дилим Юсуф камалган ҳужраданур, яъни
зиндондир.

Бу кун бегоналарнинг бағрида ётганга ўхшарсан,
Тушимда, йўкса нега жилмаюрсан гар бу ёлғондир.

Худо билғайки, билмам, канчаларнинг конларин
тўқдинг,
Бу қандай зўр киёматким, бутун киприкларинг кондир.

Фано йўлида мен Ғолиб ўлимга мунтазир ҳар дам,
Ўлим – дунё чигал корини² ҳал айлашга имкондир.

* * *

Қилур кимнинг, таажжуб, сўзу шеърдан шикоятлар,
Кийиб коғоз бу хушкомат, кадим афсонага ўхшар³.

Кун ўтар мисоли сут оқизмок катта дарёдан
Шу хил мушқилки, ёлғизлик азобин сўрма, эй дилбар.

Кўринг, қандай килур тезлик бўйинга тушғали
шамшир
Чиқиб киндан нафас янглиғ дами ўткирланиб ўйнар.

¹ Партав – нур, шуъла, ёғду.

² Кор – иш, амал.

³ Кадимги Эрон шоҳларидан бирининг ҳузурига коғоз калпок кийиб кириш расм бўлган экан.

Илинмас асти донолар кулогининг тузоғига,
Сўзимнинг маъниси, яъни муродимга тушунмаслар.

Асир, Ғолиб, оёғим чўғда бетоқат бўлиб жизгин,
Кишан ҳар халқаси ўт устида соч торига ўхшар.

* * *

Менга васлин тунида бўлди ҳамдам меҳрибон парку,
Ҳаловатбахш-роҳатбахш ҳам оромижон парку.

Хирож олмоққа ҳожат қолмади Чин шоҳидан бул кун
Сочин ҳар халқаси чун давлатим бўлди ҳар он парку.

Бинафша, ёсуман япроқлари менга тўшак бўлмиш,
Қўйибдур бошима гулдасталардан бўстон парку.

Мунаввар қилди дилдорим жамоли хобгоҳимни,
Эрур Ҳулкар¹ тўшак, Миррих бошимга кадрдон
парку.

Олиб қўймоқчи бўлди ўртамизга нозанин юз шукр,
Кўтармакка мажолсиз эрди, қолди бир томон парку.

Дегил ёринг билан ухлашни қандай лаззати бўлғай,
Арога қўйса ул нукрабаданли² ёри жон парку.

Фақат тонг отгуча шуъла берур, эй анжуман ахли,
Суянманг шам нурига, бўлолмас ҳеч қачон парку.

¹ Ҳулкар – Сурайё: олти кичик юлдуздан иборат юлдузлар туркуми.

² Нукрабадан – кумушбадан.

Ишонди тешага Фарход, уни теша ҳалок этди,
Суянсанг кимга у душман бўлур, бўлмас ёмон парку.

Фироқин кечасида шунчалар қаттиқ азоб чекдим,
Ётар жоним илон устидаю бошисимон парку.

Кетиб хушдин йиқилганда, мени дилдор ўлдиргач,
Унга энди кафансиз мурда жисмим жонажон парку.

Мудом золим фалак бу деб биз айтган нарса, эй Ғолиб,
Қадимдан эрди ғамхўр, меҳрибон, оромижон парку.

Шоислом Шомухамедов таржимаси

Маълум ўзингга буткул Ҳинду каламравида¹
Кимса суҳанда қилмас мендек гавҳарфишонлик².

Ғамдан куйиб битибманким, энди йўк мажолим,
Қолмабди сўз мажоли, қуввати мадҳхонлик.

Энди бу ғам ўтида доғу аламга ҳамдам,
Шуъла билан бу нутқим қилганди ҳамзабонлик³.

Шамдек куйиб кетурга курбим етар, билурсан,
Дил доғини эговлаб кирмоқ-ла бер омонлик.

Ташла мени ўт ичра кул бўлайин бутунлай,
Кўтармасанг баландга, кўрсатма меҳрибонлик.

¹ Қаламрав – мулк, қўл остидаги ерлар.

² Гавҳарфишон (Гавҳарафишон) – гавҳар сочувчи.

³ Ҳамзабонлик – суҳбатдошлик, сирдошлик.

Доим мени адоват аҳли килур надомат,
Менга раводир энди килмакка саргардонлик.

Кексайдим энди ғамдин фақат ўлим нажотим,
Якбор¹ кетар бу ғамдан бўлганда навқиронлик.

Аҳвол ажиб, ҳаёт ҳам мамот аро муаллак,
Жон ширину ҳаётим аччиқ ва шўр фиғонлик.

Ёнгин Мирзо таржимаси

Кўнгил берган кишиларда оху афғон нечук бўлғай?
Юраги йўк кишиларда тили бийрон нечук бўлғай?

Этди шарманда диловар², муҳаббатга ўқий лаънат,
Йўк, йўк! Ғамга этмасанг тоб, бир меҳрибон нечук
бўлғай?

Чаманзордан гапир менга, кўркма ҳамдард,
кафасдаман,
Ўт туташган бўлса дилга, ул ошён нечук бўлғай?

Қаерда ишк? Вафо надир? Қаён борсам ёрилгай бош,
Юрак ҳам тош, йўли ҳам тош. Ахир, имкон нечук
бўлғай?

Дилимга жо доимо сен. Бироқ, айт-чи, бу қандай сир,
Беркитурсан жамолингни кўздан, жонон, нечук
бўлғай?

¹ Якбор – бир йўла.

² Диловар – ботир, қаҳрамон, жасур.

Менга кўнгил берибди! — деб шиква қилмоқ — ғалат.

Ўйла:

Ўзингни тортмасанг дилбар, бу имтихон нечук
бўлғай?

Синдирмагин дил шишасин, етар фитна, етар нозлар...
Бировга дўст эсанг барно, аҳду паймон нечук бўлғай?

Агарда бу синов бўлса, азоб бермокни не дерлар,
Бўлибсан ўзгага махбуб, синовлар, жон, нечук бўлғай?

Дединг: «Ағёр ила суҳбат куришда не ёмонлик бор?»
Ки, рост айтдинг, тилим лолдир. Умид-армон нечук
бўлғай?

Не фойда таънадан, Ғолиб? Гина-кудрат эрур бесуд¹,
«Раҳмсиз» дегонинг бирлан, берар эҳсон нечук
бўлғай?

* * *

Остонанга ётишга доим кодир эмасман,
Лаънат ушбу ҳаётга. Йўқ, тамагир эмасман.

Доим чир айланишдан нечун ховликмасин дил,
Мен инсонман. На коса, ҳалқа, занжир эмасман.

Ё Раб, нечун замона йўқотмокчи вужудим?!
Ошкор айтай: сўнувчи жисмга доир эмасман.

Не сабабдан бунча ҳам йўқ олдингда қимматим?
Мен, ахир, ёқут, зумрад — жинси нодир эмасман.

---

¹ *Бесуд* — бефойда.

Майли, оёк қўявер кўзимга тортинмасдан
Бари мучам бутундир, каму косир¹ эмасман.

Ўпай десам оёғинг сен монелик килурсан,
Нахотки, кўк малаги, тақдири бир эмасман.

Маошхӯрсан, эй Ғолиб, подшоҳни дуо кил,
Замон ўтди дейишга «мен тамагир эмасман».

***

Бизни кутмоқлик эди-ю, сенга раво бир неча кун,
Ёлғиз бориб тургин ўзинг, майли, танҳо бир неча кун.

Куни кеча келдинг ахир, кетмоққа жазм этдинг бугун,
Қол демайман, тургин мудом, эй бебаҳо, бир неча кун.

«Киёмат кун учрашурмиз» дейсан менга –
 ҳақ сўзладинг,
 Бугун киёмат кун эмас, бордир гўё бир неча кун.

Сен мунаввар этган уйим, ўн тўрт кунлик ойим эдинг,
Кетди файзи хонамизнинг, ёнмай зиё бир неча кун.

Майли, ўгир мендан юзинг! Майли, дема дўстларга
сўз,
Эҳ, этмадинг болаларинг юз тамошо бир неча кун.

Яхшиманми ёки ёмон. Шунча муддат ўтди, қаранг
Кетдинг оламдин бунча ёш, турмай доно бир неча кун.

¹ Косир – нуксонли, айбли.

Кўхна фалак, ғаддор фалак! Ориф ҳали ниҳол эди
Не бўлурди гул сўлмаса, айлаб наво бир неча кун?

«Максудинг не яшамокдин?» – дединг Ғолибга бир
куни
Яшамоклик тақдирда бор бу таманно бир неча кун.

* * *

Сен менга вафо қилдинг, ағёрлар жафо дерлар,
Қадимдан бўлиб келган: ҳақни ҳам хато дерлар.

Хаста ҳолими сўзлаб у даргоҳга боргайман,
Тингланурми арзи ҳол? Тағин не раво дерлар?

Азалдан шундай бўлар, қилмайди ақл бовар¹,
Маю нағма – сурудни² кўр, андухрабо³ дерлар.

Бизнинг асл саждагоҳ идрокдан йирок тургай,
Назар аҳли қиблани ҳам қибланамо дерлар.

Абгорлар оёғига раҳм қилди сафо аҳли⁴,
Кўчангда тиконларни, бил, меҳригиё дерлар.

Юракда олов бордир, шул важдан жўшар қалбим,
Ўт-олов эрур матлуб, гар бўлса ҳаво дерлар.

Бу шўхнинг мағрурлиги бахайр бўлсин охир,
Унинг ҳар қилиғига «Оҳ! Дод! Тасанно!» дерлар.

¹ Бовар – 1) ишонч, ишониш; 2) тўғри, ҳақиқат.

² Суруд – куй, оҳанг; кўшиқ, ашула.

³ Андухрабо – ғамни олиб кетувчи.

⁴ Сафо аҳли – кўнгли соф, покиза кишилар, илоҳий оламдан баҳра олувчилар.

Ваҳшату Шефта¹ энди марсияхон бўлиб шояд,
Ғолибни ҳам «ўлиб кетди шўрлик, бенаво» дерлар.

* * *

Ғам чекардим: ҳолими қилсам изҳор – чораси қандай
бўлғай?

Арз қилдимۇ бўлмади, яна бир бор, чораси қандай
бўлғай?

Доим бошимда бир фикр – унинг номин дерлар висол,
Кимга йиғлай бўлмаса, бўлса ночор, чораси қандай
бўлғай?

Шу тортиниш, шу одоб бўлса агар, мен найлайин,
Бўлсам шундай безабону, андиша-ор, чораси қандай
бўлғай?

Ўзинг айт-чи: қандайин кун кўрурган бутпарастлар?
Тош кўнгилга ҳеч нима қилмаса қор, чораси қандай
бўлғай?

Агар боксанг ойнага, унутарсан ўзинг дарҳол,
Биров сенга кўчада келса дучор, чораси қандай
бўлғай?

Ундан бизга умиду унга бизнинг қадримиздир,
Тилга олмоқ бўлса гар, тилга озор, чораси қандай
бўлғай?

Мужгонларингни кўриб бергил ўзинг бир маслаҳат
Гар юракка санчилса бу тиғи хор², чораси қандай
бўлғай?

¹ Ваҳшату Шефта – Ғолибга замондош ҳинд шоирлари.

² Хор – тикан.

Гумоним тўғри чикди – хат билан тўлди кўнгил,
Кўнмаса бу кўзларим истаб дийдор, чораси қандай
бўлғай?

Насиб бўлса бировга менга тушган бу каро кун
Кун демаса у тунни, бу кўп душвор¹, чораси қандай
бўлғай?

Мен-ку Мажнун эмасман, Ҳазрат Ғолиб дейдилар:
«Ҳижронда дил топса гар таскин бирор, чораси
қандай бўлғай?»

* * *

Қани, ахбоб, пешонамда абад висоли ёр бўлса,
Тирик юрсак, ажабмасди ўша дилдор хумор бўлса.

Ваъдам билан яшади деб ўйламагин, янглишурсан:
Чок-чок сўкилмасми юрак башарти эътибор бўлса?

Нозиклигингдан пайкадим нобоплигин аҳдингни ҳам,
Бузолмасдинг ўн оламда кароринг устувор бўлса.

Шу ҳам дўстликмики, носих² келиб-келиб бўлса жўра,
Бу дардлар дилни тешмасди қарамли ғамгузор бўлса!

Қатор тошлар томиридан томарди тўхтамай қонлар,
Агар сен «ғам» деган нарса ёқутдай ўт – шарор бўлса.

¹ Душвор – кийин, мушкул, оғир.

² Носих – насиҳатгўй.

Дарду ғамга ҳалокат ёр, бироқ дардсиз юрак бўлмас —
Ажал афзал бўларди, гар ўлмак ҳам бир бор бўлса.

Бунда бордир ғами даврон, унда бўлса ёр висоли,
Нима ҳам деб айтай сенга, дилда икки қарор бўлса.

Тасаввуф йўллари баён этурга Ғолиб мумтоздир,
Авлиё деб атардилар шаробдин парҳездор бўлса.

* * *

Куйиб кул бўлдимۇ тўздим, офтобрухсор кўриб,
Рашк этурман ўз-ўзимдан қуввату дийдор кўриб.

Оташпараст дейди жаҳон аҳли мени тилга олиб...
Нола-оҳимни ҳамиша ўтли, шуълавор кўриб.

Борми обрў севгида расм бўлса жабру жафо?
Йўлларингни тўсдим, дилбар, бесабаб озор кўриб.

Воҳасрато! Бас қил энди, эй жафокор ситамларинг?
Бок, мени озору қийноқ лаззатига зор кўриб.

Шеър бирла ўзимиз ҳам сотилиб кетсак ажаб,
Лекин харидорни кўриб табиату меъёр кўриб.

Боғла зуннор! Юз донали тасбеҳни уз, улоқтир!
Йўл босади йўлчилар йўлни равону ғаддор кўриб.

Оёқдаги пуфакчаларни кўрибон кўркдим аввал,
Кўнгил қувонди охири йўлни тиканзор кўриб.

Бадгумон бўлгонини кўр: тўтининг акси эмиш,
У кўкарган ойнамни зарду¹ – зангдор² кўриб!

Қатл этгали келгай ўзи, бироқ рашкнинг оташида
Ўртанурман илгида шамширин тигдор кўриб.

Исбот этилди айби ҳам: гулгун қадахнинг бўйни кон:
Шаробга бок, титрайди-я юришларинг дилдор кўриб.

Биз қолиб, Турга³ нега тушди жамолнинг шуъласи?
Чунки тутурлар майни тез у химмати майхор кўриб.

Сабри тугаб девонавор Ғолиб бошин ёрмоқ бўлур
Ёдима келмиш бу ўй, бундай конли девор кўриб.

***

Тилга олмоқ бизни ҳатто камситиб, манзур эмас;
Ҳам ракибнинг гар бузулса режаси кўп, дур⁴ эмас.

Гулзоримни сайр этишга ваъда қилди – дил кувон!
Қатл этишга мужда бордир, лекин у мазкур эмас.

Бор вужуди мутлақ ёрнинг бели⁵ эрур бу олам;
Одамлару бор дейди, бизга бу манзур эмас.

Қатра бўлсак ҳам аслда дарё эрурмиз, лекин –
Ётдир даъво қилмоқлик: «Биз паст химмат, Мансур
эмас».

¹ Зард – сарик.

² Зангдор – занг босган.

³ Тур – Мусо алайҳиссалом Оллоҳ таоло билан сўзлашган Арабистондаги тоғ.

⁴ Дур – узок, олис, йирик.

⁵ Бел – комил инсоннинг фикру таҳайюли. Ингичка (қилдай) бел – бу фикру таҳайюлнинг нозик ва теранлиги.

Аттанг-аттанг, куч-кувватдан колмади дўстлар, нишон
Энди ишкнинг жансларига танимиз макдур¹ эмас.

«Қиёматда сенга эришарман» десам ёрима мен,
Кибру ҳаво ноз била дер: «Биз одамзод, ҳур эмас».

Гар карам келмас эса қўлдан, қил зулм! Жоним зулм!
Сен тағофул айламоққа заррача маъзур эмас.

Асл Жамшид май дўконин бода харидоримиз,
Ҳоли войдир, агарда май шарбати ангур² эмас!

Зухурийнинг каршисида Хафийман³, эй Ғолиб;
Менинг даъвойимга дерлар: «У, ахир, машҳур эмас».

* * *

Бермайман, асло кўнгил, гарчанд йўл аро топдим;
Йўқолур кўнгил борми, жоним, муддао топдим.

Ишқ кўйида бу кўнгил учгай завқ қанотида,
Дардима даво топдим, дарди бедаво топдим.

Эътибор ғанимларга, йўқ кўнгилга ошнолик,
Оҳим беасар⁴ чиқди, нола норасо топдим.

Соддалик ва айёрлик, беҳушлигу хушёрлик!
Хусн аҳлин тарахҳумда жуда беҳаё топдим.

¹ *Мақдур* – кудрат, кувват.

² *Ангур* – узум.

³ *Зухурий, Хафий* – Ғолибга замондош ҳинд шоирлари.

⁴ *Беасар* – таъсирсиз.

Навбаҳор яна келди, гуллар очди гулшанлар,
Қон эди юрак, кўрдим; дилни бенаво топдим.

Қалбнинг холи не кечди хабарсизману бироқ,
Неча бора изладим чикди бир садо: «Топдим».

Насиҳат била носих туз сепди яроларға,
Сўрсайди биров ундан, дермиди: «Сафо топдим».

* * *

У даргоҳга етгач нега хушдан кетурман илдам?
Чунки миннатдорлик билан ўпмоқ бўлурман қадам.

Менга кўнгил, мен кўнгилга дарс берурмиз вафодан –
Шунчалар ром қилмиш ўзга иккимизни ғам-алам!

Қил тағофул, бироқ таниб... ёнсин умид юлдузи.
Бир захардир, ёт карашлар. Асли ундан эмас кам.

Юракни қон қилурсан, деб изламагин баҳона,
Жоду кўзнинг хусни турсин, тилагим шу, ҳеч эркам.

Сен шу қадар нозик-нихол фиғон дейсан жимликни.
Мен шу қадар ожизманки, тағофул менга – ситам!

Шавқимизга бу шаҳар манзил эмасдир сўнггиси...
Йўқдир ҳавас сайр этарга. Кутар мени Каъба шу дам.

Олиб кетар Ғолибини қайси манзилга умид,
«Карам» деган йўлга тортар шу сўзда ишқ мужассам.

Миртемир таржимаси

Зоҳид, ҳадеб мактаганинг ўша жаннат, боғи ризвон –
Биз беҳудлар кулбасида бойлам гулки сўлғин, хазон.

У мужгонлар азобини сенга қандок қилай баён,
Юрагим қон, катралари нак қирмизи шода маржон.

Замон агар имкон берса, кўрсатардим хўб томошо,
Дилимда бир оташ ёнар, кўрсанг қилур лолу хайрон.

Жамолинг жилваси кўзгу уйида товланур андок –
Ки, шудринг ичра кун ўйнар жимир-жимир қилиб
хар он.

Не-не орзу қурбон бўлиб, пинҳон ётар сукунатда,
Ғарибларнинг гўридаги ўчик шамдай мен безабон.

Лекин хануз дил уйида ёр жамолин учкуни бор,
Маъюс кўнглим, мунглуғ кўнглим гўё Юсуф ётмиш
зиндон.

Бир оёғи гўрда Ғолиб, дилни бир ўй банд айлаган,
Ўлим – тарқок хаёлларга нуқта қўйса недур гумон.

Ҳамид Ғулом таржимаси

Ҳавасли дилда доим иштиёқ бор,
Ўлим борки, киши ҳар ишда тезкор.

Тағофилни юзингга қилма парда,
Ўзингни билмаганга солма, эй ёр!

Қилиб бежо иноят ғайриларга,
Нечун бизга шикоят, нолаю зор?

Менга бир марта чин дилдан қараб қўй,
Синаш сабру қароримни на даркор?

Хасу чўп ёнса бир онда бўлур кул,
Мисоли пуч ҳаваским, ҳамма безор.

Нафас денгизда оний мавж кабидир,
Унутма, сокиё, бўлгил мададкор.

Хушим йўқ ёр либоси атрига ҳам,
Сабо бечорадек тўйдим кезиб хор.

Денгизсиз бекадр сув зарраси ҳам,
Факат ёлғиз яшашдан не умид бор?

Нигоҳинг ханжарин кўксимга санчгил,
Неча қурбон қатори мен фидокор.

Вафо мулкига ўт қўйгувчи, тингла –
Кўнгил синганда чиққан сасни якбор.

Чидамни борми даъво қилгучи мард?
Бу пора-пора дил вайрону абгор.

Сенинг ваъданг омонсиз, котилона,
Сенинг ишванг кўнгилни қилди тор-мор.

Сўзи, рафтори¹, Ғолиб, жонга офат,
Имоси, нози кулфатга сабабкор.

¹ Рафтор – юриш.

Пўлат Мўмин таржимаси

Тегишсам-у ғинг демаса у нахот?
Ичган бўлса ўшқирарди шу захот.

Хоҳ қаҳр бўл, хоҳ бало бўл, майлига,
Ўзни менга этсанг эди мукофот.

Пешонамда бир талай ғам, эй Худо,
Кўпроқ юрак бермадинг-да, сен хайҳот!

Эпакайга келиб коларди Ғолиб,
Бир неча кун кечирсайди у ҳаёт.

Раҳмонберди Муҳаммаджонов таржимаси

Эртани деб сен бугун бўлма зикна шаробда:
Сокийи кавсарни бу камситиш ҳар ҳисобда.

Биз бугун бўлдик нечун шунчалик хор? Кеча-ку –
Бир малак густохлиги ёқмади бизнинг бобда¹.

На қўлим тутган жилов, на оёқ узангида
Қайда тўхтаркин умр тулпори шу шитобда?

Ўз-ўзимдан шунчалар мен йирокман, канчаки –
Дил эрур бегоналик ваҳмидан изтиробда.

¹ Боб – эшик.

Турли навда намоён битта денгиз бор, холос,
Маъни йўқ ҳеч бошқада – катра, тўлқин, хубобда¹.

Хуснига оро бериш бирла банддир у хануз,
Ойна тутган илгида, хусни бўлса никобда.

Ғолибо, дўст дўстининг дўстида дўстни кўрур,
Ҳаққа таъзим килурман, кўзларим Бу Туробда².

***

Гўдакларга ўйинчок дунё менинг олдимда,
Эртаю кеч тамошо гўё менинг олдимда.

Шунчаки бир ҳазилдир тахти Сулаймон, билсанг,
Сафсата бир сеҳргар Исо менинг олдимда.

Қуп-қурук гап бу олам, дунё менинг фикримча,
Барча борлиқ хаёлдир танҳо менинг олдимда.

Бўлди гард ичра ниҳон саҳро менинг каршимда,
Кирди ернинг бағрига дарё менинг олдимда.

Не кечур ҳолим менинг сендан кейин – сўрмагил.
Бок ўзингга, эсу ҳуш Анқо³ менинг олдимда.

Ҳақ гапирдинг, нега мен бермай оро ўзимга?
Нозанин бир ойина сиймо менинг олдимда.

Рашк этардинг гапирсам, гул-лолалар сочардим,
Кошки бўлсайди коса, мийно⁴ менинг олдимда.

¹ *Хубоб* – сув юзида пайдо бўладиган пуфакча, кўпик.

² *Бу Туроб* – Ҳазрат Али.

³ *Анқо* – Қоф тоғида яшайдиган афсонавий қушнинг номи; мажозан: топилмас, нодир, ягона.

⁴ *Мийно* – май шишаси.

Дейди рашкимни нафрат, айтай десам тилим йўк:
«Номин олма тилингга асло менинг олдимда».

Мен-ку ошик, бироқ ром килмокка хўп устаман,
Топгай Мажнунда нуқсон Лайло менинг олдимда.

Тўсди имон йўлимни, куфр судрайди олға,
Қолди оркамда Каъба, калисо менинг олдимда.

Лахталаб кон ютарман, бўлсайди, оҳ, охири,
Бор ҳали неча жабру жафо менинг олдимда.

Гарчи бўлди кўлим шол, кўзлар очиқ, сокиё!
Олма, турсин косаю мийно менинг олдимда.

Ҳампешаю¹ ҳамкоса, сирдош эрур менга у,
Кам дема Ғолибни ҳеч, аъло менинг олдимда.

* * *

Жароҳатни биронта тикиб бўлмас баданда,
Умидсизлик ёшим ип бўлиб қолди сўзанда².

Маломат, таъналардан жунун савдоси кетди,
Бутун бўлди чок ёкам дўсту ёрим қулганда.

Қуёш юзли нигорнинг юзин кўрган заҳоти,
Учиб ойна сайкали, паноҳ излар равзанда³.

Жунун савдоси менга юрак бахш этти минглаб,
Қуйиб ҳар катра қоним қора доғ бўлди танда.

¹ *Ҳампеша* – ҳамкасб.

² *Сўзан* – игна, нина.

³ *Равзан* – туйнук, дарча, тешиқ.

Дурустман ё ёмонман – ниҳон, лекин шу гап бор:
Гул эрсам гар оловда, тикан бўлсам – чаманда,

Асад, мен яхшилар илтифотиға асирман,
Карам-ла кучса гар қўл, бўлурман унга банда.

* * *

Лаб қўюр ағёр коса-жомиға,
Биз эруرمىз мунтазир пайғомиға.

Хастадирман, йўк бироқ сендан гинам,
Айлади осмон гирифтор домиға.

Хат ёзурман, гарчи йўқдир муддао,
Мен фақат хуштор эрурман номиға.

Севги бизни қилди, Ғолиб, нотаваон,
Бизда ҳам етгайди иш анжомиға¹.

* * *

Агар қилса ишора, мўлжал – нишон бошқа,
Қилур бўлса иноят, бўлгай гумон бошқа.

Қилиб арз чарчадим мен – ҳеч англамас, Худойим!
Бер унга дил, бермасанг менга забон бошқа.

Қора мужгонга пайванд нозли нигоҳ этибдир,
Эрур бу тир² муқаррар, лекин камон бошқа.

Шаҳарда сен борсан, йўк менда ғам: айрилсам,
Бозордан келтирурман дил бирла жон бошқа.

¹ *Анжом* – охир, оқибат.

² *Тир* – ўқ, камон ўқи.

Йўк этдик синдириб биз канча ҳам бут-санамни,
Бироқ олдинда катта тош кўп ҳамон бошқа.

Суюнма, берса кўнгил бир дам агарда тинчлик:
Тирик бўлсанг неча кун, бўлғай фиғон бошқа.

Юрак-бағрим эрур қон — йиғлар эдим хўп тўйиб,
Яна бир нечта бўлса кўз хунфишон бошқа.

Яна кўлдир жаҳонда манман деган шоирлар,
Бироқ, Голибда дерлар, тарзи баён бошқа.

* * *

Дарқор эрур бир умр оҳдан асар бўлгунча,
Ким бор ва ким йўк насиб зулфи анбар бўлгунча.

Денгизнинг ҳар тўлкини минг-минг наҳангга қондир,
Не-не азоб чекаркин қатра гуҳар бўлгунча.

Севги сабр тилайди, орзу сабрни билмас,
Кўнгилни не қилай мен қон бу жигар бўлгунча?

Дейсан: «Тағофил этмам». Яхши бу гап. Аммо биз —
Тупрокка жо бўлурмиз сенга хабар бўлгунча.

Сочди куёш нурини — шабнам ўлимга маҳкум,
Мен ҳам тирик қарам-ла ёрдан назар бўлгунча.

Бир лаҳзадир, зиёдмас, гофил, ҳаёт муддати,
Мажлис қизикдир фақат ракси шарар бўлгунча.

Борми ўлимдан бўлак чора ҳаёт ғамига?
Ғолиб, ахир шам ўчмас субҳи саҳар бўлгунча.

* * *

Қолишмас ёр феълидан дўзах асло шитобда,
Бўлай кофир бўлмаса агар роҳат азобда.

Билай кайдан, қачондан хароб дунёда борман,
Ҳажрли тунларим ҳам агар қолса ҳисобда!

Яна кўзига уйку бир умр келмасин деб,
Келишга ваъда бердинг бугун тун чоғи хобда.

Бориб келгунча элчи яна ёзиб қўяй хат,
Ахир, маълум-ку, қандай бўлур таҳрир жавобда.

Унинг базмида бизга қадах қай кун тегувди!
Худойим, бўлмасин-да бирор ашё шаробда.

Ўзи билмас вафони, уни алдаб бўлурми?
Бекор дўстимдан этдим гумон душман ҳисобда.

Менинг кўнглим рақибдан қилиб ваҳма ҳалакда,
Бирок шубҳа қилиб сен қолибсан не азобда!

Қани энда висол қайфи бўлса ихтиёрда!
Жон ҳадя қилмоқ эсдан чиқибдир изтиробда.

У кош-кўзин чимирган никоб ичра ҳойнаҳой:
Кўринмоқда бир ажин аниқ-равшан никобда.

Оҳу нола кўнгилдан ололмас заррача жой,
Агар-чи шиддатидан шикаст ер офтоб-да.

Биронта сеҳру жоду муродга етказолмас,
Ҳаттоки у туфайли кема юрсин саробда.

Шароб бегона бўлди, бироқ, Голиб, баъзида –
Ичурман кун булутли, тун оймўмали тобда.

***

Неча муддат бўлди ул ёрни меҳмон қилиб,
Дил уйин май жилваси бирла чароғон қилиб.

Тилка-пора дил-жигар, қайта якж¹ килурман:
Ўтди неча-неча кун, даъвати мужгон қилиб.

Жоним оғзимга келур боса-боса кўнгилни:
Йиллар ўтди бир неча чоки гирибон² қилиб.

Ишк яна кўрмоқ учун келди дилнинг захмини,
Мингта туздон лиммо-лим унга армуғон қилиб.

Кўз ботирмоқчи бўлур каламни дил қонига,
Этагимни лолазор этгали паймон қилиб.

Кўз билан кўнгил яна ўз аро бўлмиш ракиб,
Тамошо ва тасаввур истагин дoston қилиб.

Дил маломат кўчасин қайта қилмоқчи тавоф,
Иззати нафс масжидин ағдариб, пайҳон қилиб.

Ишк яна бозорда харидорни ахтарур,
Ақлу хуш ва жону дил илгига маржон қилиб.

Ўйларим, фикрим яна лола-гулга толпинур,
Кўзларим олдида ёр оразин бўстон қилиб.

¹ Якж^о – бир жойда.

² Гирибон – ёқа.

Қайта ёрнинг номасин очгали дил беқарор,
Дилрабо сўзларига ўзини эҳсон қилиб.

Қайта кўзлар кимсани чорлагай том бошига,
Дейди: кел, юзларингга зулфинг паришон қилиб.

Дил яна бир кимсани қўмсади. Оҳ! Келса-чи –
Сурма-ла киприкларин ул тиги паррон¹ қилиб.

Навбаҳор бир нозанин ёрни кўзлар ахтарур,
Учраса май тафтидан чехрасин бўстон қилиб!

Ётмок истар дил яна эшигида ёрнинг,
Хўп деса дарвозабон, ёстиғи остон қилиб.

Қайта дил орзу қилур ўша фурсат дамларин,
Дер: ўтирсам эрта-кеч фикр-ўйим жонон қилиб.

Тегма менга, Голибо! Ўлтиурман дунёни –
Этгали ғарқ ёшима мен қарор-паймон қилиб.

* * *

Бўлса, ҳа, бордир, авлиё биров,
Дардимга қилсин бир даво биров.

Шариату қонун бор, бироқ бундай –
Қотила бергай не жазо биров?

Очсанг оғзингни, кесилар тилинг,
«Ҳа, ҳа» деб қилгай, бас, садо биров.

¹ Паррон – учувчи.

Эс-хушим учган, тил бироқ алжир,
Англамай қолсин, эй Худо, биров.

Тўс йўлин, босса ножўя кадам,
Эт афу, қилса гар хато биров.

Шох Искандарни алдади Хизр!
Қилсин, айт, кимни раҳнамо биров?

Йўк, умид, Ғолиб, на қилур гина!
Майли, кел, қилсин кайф-сафо биров.

* * *

Ловиллаган гул ўти – оби ҳаёти шамнинг,
Нигорнинг оразидир ёниш бисоти шамнинг.

Тили-забон борлар ўлим деди сукутни,
Буни базмда исбот қилди вафоти шамнинг.

Кўнгил сени ёд этиб хурсанд бўлиб қилур ракс:
Шамол кўриб олар авж ракси нишоти шамнинг.

Мени нигор ёнида кўриб нега ўртанур?
Менинг дилимга доғдир бу «илтифоти» шамнинг.

* * *

Иноят қил, чакиргин, қайси кун сен истасанг:
Мен ўтган вақт эмасман, бу келолмайди, десанг.

Заифликда одамлар таънаси ҳеч гап эмас:
Ахир, таъна бош эмас, кўтаролмайди, десанг.

Заҳар кошки топилса, эй ситамгар! Ичардим –
Висолингга касамми, бу ичолмайди, десанг.

* * *

Айтмаки, йўк кўнглида қиёматга эътикод,
Бўлмас, аммо, у азоб дарди ҳижрондан зиёд.

Ким ёмон деб айтади, тунда бўлса оймўма?
Нолима ҳеч, кундузи йўк эрур, деб, абру¹ бод.

Ташламайди бир назар етти ёт бегонадек,
«Марҳабо» йўк келсаму, кетсам айтмас: «Хайрбод!»²

Гоҳида келсам агар мен ғариб ҳам ёдига,
Дейди: «Мажлисда бугун йўк бир оз фитна-фасод».

Ийду байрамда фақат май тегур, деб айтди ким?
Майхона бор кўчада банда бўлмас номурод.

Бўлса бордир дунёда шодлик ҳам. Бизга нима?
Бизга теккан дил бўлак. Бўлмагай асло у шод.

Қўй, эй Ғолиб, ваъдасин не қилурсан эслатиб!
Барибир у айтади: «Қайси ваъда? Бу – ижод».

* * *

Чаман булбуллари, ташвишга тушманг, айласам
фарёд,
Зиёним сизга тегмас, мен кафасда, сиз эса озод.

¹ Абр – булут.

² Хайрбод – хайрлашиш, узоклашиш.

Ракибга дўст бўлмоқ мен учун ғоятда мушкул иш,
У дўст бўлмокни истар, рашк ила аммо дилим ношод¹.

Юрак-бағримни эзмокда бу рашким, эй Худовандо,
Ракиб кўнглида нега айладинг шул орзуни бунёд?

Менинг кўксимдаги захм игнани конга белантирди,
Буни кўрдинг-у, оҳ, бир томчи кўз ёш тўкмадинг.

Минг дод!

Худо олсин менинг бу қўлларимни, телбаларча у,
Гохи ушлар ёкамни, гоҳида ёр этагин, хайҳот!

Туюлгай қатлгоҳ ҳозирча бизга енгилу елпи,
У тупрокни ҳали кўрган эмасмиз, кон сузар жаллод.

Оёғимга кишан даркорлигин темир билиб конда,
Дили тезроқ чиқишга ташқари чун айлади иршод.

Агарда минг булут келса экинзоримнинг устига,
Қувонмасман яшин қилмокчи деб хирмонларим
барбод.

Ҳақиқий бир вафодорлик – ўзи бу асли имондир,
Бараҳман² ўлса гар бутхонада, кўм Каъбага, эт шод.

Шаҳид бўлмоқ менга қисмат экан, боис шудир, доим
Қаерда бир қилич кўрсам, эгарман бошни мен
дилшод.

¹ Ношод – шод эмас, ғамгин, хафа.

² Бараҳман – 1) ҳинд ҳақими ва донишманди; 2) бутпарастлар пири.

Уйимни яхшиямки, кундузи ўғри уриб кетди,
Бутун тун ухлабон тинч, ўғрини этгум дуода ёд.

Бисотимда сухан дурдонаси бор, не керак гавхар,
Дилимнинг кони бордир, нега ўзга кон қилай ижод.

Менинг шоҳимга Жамшиду Фаридунлар келолмас
тенг,
Ўзим, шоҳим, мусулмонун улар оташпараст авлод.

* * *

Кайдаки, сен босган из ҳам кўрамиз,
Унда жаннат, боғи Эрам кўрамиз.

Қоп-қора холида нозли ёрнинг
Севги аҳли бошқа олам кўрамиз.

Қоматингдан, ёр, қиёмат фитнасин
Бир одам бўйи расо кам кўрамиз.

Бир қараб қўй, эй ўзига маҳлиё!
Ҳар нигоҳинг дардга малҳам кўрамиз.

Яллиғин бир ноланинг дил доғидан:
Ердаги издан-қу одам кўрамиз.

Биз қийиб, Ғолиб, фақирона либос,
Айланиб ҳимматли одам кўрамиз.

* * *

Қатра сувнинг бахтидир кўлда фано бўлмоғи,
Дард хадида ўтгани – унга даво бўлмоғи.

Ахтариб дардга даво мен ахир бўлдим адо:
Тугун битди ишқалиб, жумбоқ адо бўлмоғи.

Махрум этди мени у зулмидан ҳам, эй Худо!
Шунчалар душман менга аҳли жафо бўлмоғи.

Толди кўзлар ёш тўкиб, йиғим энди бўлди оҳ,
Билдим энди – чин экан сувнинг ҳаво бўлмоғи.

Сел куйиб абри баҳор, осмон очилса, билинг –
Ёш тўкиб ёр ҳажрида ошиқ фано бўлмоғи.

Гул иси гар қилмаса сенинг кўчангни ҳавас,
Не учун елни кучиб тўзон барпо бўлмоғи?

Бахш этур гул жилваси Голибга завқу ҳавас,
Кўз агарда бўлса кўр, керак бийно¹ бўлмоғи!

* * *

Қилма асло шикоят, қаддинг дуто² бўлади,
Тилга олма шиквани, бу ҳам бежо бўлади.

Дил эрур кон шиквага, гўё рубоб наъмага,
Озгина чертиб кўринг, қандай наво бўлади!

¹ Бийно – кўрадиган.

² Дуто – ҳам, эгик, икки букилган.

Жабру зулмига нега бўлмагаймиз биз нишон?
Келтирурмиз ўзимиз, гар ўк хато бўлади.

Соз бўларди, бошидан қилсам ёмонлик ният:
Яхшилик қилсам ҳавас, бошга бало бўлади.

Нола-оҳим илгари кетгайди Аршдан нари,
Энди лабга келди, бас – парвоз расо бўлади.

Ғолибо, афв эт мени – аччик наво айладим,
Чунки кўнглимда бутун тун зимзиё бўлади.

* * *

Эзилган дил-жигар ёдимга тушди,
Сел оккан кўз, қамар, ёдимга тушди.

Босилган йўқ эди кўпда қиёмат,
У кетган лаҳзалар ёдимга тушди.

Начоғлик содда бу орзули кўнгил!
Яна нозли назар ёдимга тушди.

Нечун, армонли дил, фарёд тиларсан?
Эзилган қон, жигар ёдимга тушди.

Наҳотки, шундай ҳам ўтмасди умрим?
Сен ўтган кўчалар ёдимга тушди.

Роса Ризвон билан бўлғуси жанжал,
Кўчанг жаннатда гар ёдимга тушди.

Хаёл қайта сенинг кўчангга бошлар:
Йўқолган дил, дилбар, ёдимга тушди.

Кўтаргандим, Ғолибо, Мажнунга тош
Шу он бошга тушар ёдимга тушди.

* * *

Асти мушкул ҳар бир иш, билсанг, осон бўлиши,
Ҳар бир одам ҳам, ахир, мушкул инсон бўлиши.

Осмон бел боғлаган хонавайрон этгали,
Уй-жой ўрнида аён бир биёбон бўлиши.

Тавба, эй девона дил, бу не савдо кимсанинг –
Ёр кўйига катнашу ўзи ҳайрон бўлиши?

Кетдим армон бирла мен ҳам каро ер бағрига,
Қолди ёрнинг тобланиб, минг гулистон бўлиши.

Жон бериш ёр кўлида айна бахт ошик учун,
Кўзига жаннат эрур тиғнинг урён¹ бўлиши.

Дил яроси ошикқа катта роҳат бахш этур,
Унга айна муддао бағрининг қон бўлиши.

Ўлдириб бўлгач мени энди тавба қилдилар,
Оҳ, ёр бечоранинг тез пушаймон бўлиши!

Ҳайф, тўрт энли матога, бўлса гар тақдирида –
Ғолибо, ошик учун у гирибон бўлиши!

* * *

Қай бирин деб йиғлайин: дилни ёки жигарни?
Етса қурбим, ёлласам мен бирор навҳагарни².

Рашк қурғур кўймади сўргали ҳеч уйингни,
Кимни кўрсам айтаман: «Топай қайдан уларни?»

¹ Урён – яланғоч.

² Навҳагар – нола қилувчи, оҳу фигон тортиб йиғловчи.

Неча марта катнадим мен рақиб даргоҳига,
Оҳ, канийди билмасам сен юрар кўчаларни!

Майли боғла, бўлса гар. Менинг қўрқар жойим йўк,
Жуда яхши билурман сендаги бел-камарни.

Энди – оҳ! – бу ҳам мени дейди кашшок, мосуво,
Билсам – оҳ! – саклар эдим уй-жойим дардисарни.

«Хоҳиш» отин «сиғинмок» деб қўйибди одамлар,
Не учун маъбуд билан тошдан ҳам баттарни?

Эс-хушимдан айрилиб, унутдим ёр кўчасин,
Бир борардим ахтариб ихтиёр зулфизарни.

Қайси илдам учраса, бирга боргайман бир оз,
Мен тополмай доғдаман раҳнамо – раҳбарни.

Барча дунё аҳлини тахмин айлаб ўзимдек,
Элга манзур англадим илму санъат, хунарни.

Истагим шу Худодан: шуҳрат отида, Ғолиб, –
Кўрсам Али Баҳодир олижаноб гуҳарни.

* * *

Қолди на васл истаги ва на ёрга иштиёк,
Тушди шундай ўтки, кул бўлди дил ғамхонаси.

Бу жунуннинг яллиғин айтайин кайга бориб,
Мен бир оҳ урган ҳамон ёнди сахро хонаси.

Энди кўнглим, Ғолибо, ранжу ғам орзу килур,
Анжуман ҳолин кўриб, сўнди шўх таронаси.

* * *

Шўхга хизмат қилгали кодир у дил қолмади,
Мен ишонган ул юрак энди буткул қолмади.

Мен кетурман, тириклик армони кўнглимда доғ,
Бир ўлик шамман, менда бунда маҳфил¹ қолмади.

Топ, ўлимга бошқа йўл! Энди бўлмас, э кўнгил!
Оҳ! Қани у жисму жон, бокса қотил? Қолмади.

Тўрт томонга ланг очик энди кўнгил – ойна,
Унга энди барча тенг, ноқис-комил қолмади.

Ёр кўтарди пардани, бениқоб бўлди жамол,
Биргина қолди назар, бошқа ҳойил² қолмади.

Гарчи уй-дунё ғами тутди бизни домида,
Ёд этишдан дил сени асти ғофил қолмади.

Энди севги боғига битди дилда иштиёқ,
Чунки армон унди, бас, бошқа ҳосил қолмади.

Ҳеч писандмас менга ишк заҳмати, лекин, Асад,
Мен ишонган ул юрак энди буткул қолмади.

* * *

Қил шукр, кўнгил, сенга дори-дармон бўлмади,
Яхши бўлди: миннати менга товон бўлмади.

Тўпладинг атрофингга ғайриларни не учун?
Бўлди яхши тамошо, бу имтиҳон бўлмади?

¹ Маҳфил – мажлис, анжуман, базм.

² Ҳойил – тўсик; монелик қилувчи.

Накадар ширин-шакар тилларинг, эй ёр, сенинг!
Қарғишинг тинглаб, рақиб ҳеч пушаймон бўлмади.

Парда босди устини – қолди мадда, кетмади,
Қолмади оҳинг, маъниси – мушкул осон бўлмади.

Чинми ёки сохтами биз имон қилган Худо?
Бандаликдан бизга ҳеч фойда-эҳсон бўлмади.

Орият¹ бир жон эди, мен топиштирдим, холос,
Ростини айтсам, адо қарзи инсон бўлмади.

Бир нима денг Ғолибо, мажлис аҳли мунтазир,
Ҳамма айтур «не учун у ғазалхон бўлмади».

***

Зулмингга ҳеч кимсада тоқат асло бўлмади,
Мен чин айтдим мен каби кимса пайдо бўлмади.

Бандаликда ҳам менинг ҳеч ғурурим қолмади,
Оркама кайтдим шитоб, Каъба гар во бўлмади².

Гар гўзаллар кўзига ўхшасам, бу яхшидир,
Соз, хуморлик дардидан дил мусаффо бўлмади.

Нола лабга келмади – қолди дилда доғ бўлиб,
Қатра ерга бўлди ем, гар у дарё бўлмади.

Бу жаҳонда кимсага менча озор тегмади,
Ҳеч кишининг бошида менча ғавғо бўлмади.

¹ *Орият* – омонат, бирор нарсани вақтинча олиш.

² *Во бўлмоқ* – очилмоқ.

Сўзлаганда томмаса тук-тукиндан кон агар,
Қисса бўлди бачкана, ишқи аъло бўлмади.

Томчида дарёни кўр, заррада оламни кўр,
Кўрмаган кўз ўйинчок, чашми бийно бўлмади.

Шохи Ғолибнинг бугун синармиш деб эшитдик,
Кўргани бордик, бироқ бу тамошо бўлмади.

***

Ишва бирла сўзласанг, эй анжуманнинг дилбари,
Жон кирар деворда суратларга одам сингари.

Сайр этиб гулшан аро юрсанг санобар, сарв ила,
Қоматингга эргашиб шайдо бўлиб юргай бари.

Рухсат эт, чеккан азобимдан шикоят айлайин,
Эй ситамгар, шод бўл, дардим ошар борган сари.

Тегмаса ё тегса ҳам оғритмаса арз айлагум,
Таъриф айларман, нишонга тўғри урсанг, эй пари.

Бир ишора айласа соҳир кўзинг, ойина ҳам,
Тўтидек сўзга кириб кетгай ўзингдан илгари.

Чўл аро келсун, қабартирсин аёгин одамий,
Эй Худо, суясаб тиканларнинг қурибдир тиллари.

Мен нечун айламай, нозикбадан дилдорнинг
Оҳким, зуннор қучоғига кирибдир пайкари.

Махфий сирлар боисидан дил ёнар ўтхонадир,
Чикса бу ўт ошкора куйгай оламнинг бари.

Ғолиб, ашъорим менинг битмас-туганмас ғазнадир
Бу хазина ичра қанча-қанча маъно гавҳари.

***

Хаёл этди қувонди деб бериб ҳар икки дунёни,
Уялдим баҳс этишга у билан бу катта маънони.

Қолиб кетди хориб уч-тўрт нафар, йўлларда,
ҳар жойда,
Улар нетсун тополмас бўлса андек шўх барнони.

Ачинмайдур дема базм аҳли ёнган шам ҳолига,
Нетар ғамхўрлик, бўлса аламлар роҳати жони?

Рақиб тилёғламалик айлади-ю, ўз ишин қилди,
Гумон ҳам қилмади куйгон дебон тилсиз бу ошнони.

***

Нози ўлдирди мени, мақтолмадим дилдорни
Ғамзаси кўп, ё Раб, ўлдиргай у қанча зорни.

Қасд этиб менга тикилган кўз – сочин ҳар ҳалқаси,
Толалар – отган ўки ул сурма қўйган ёрни.

Кунда минг-минг оҳу фарёдим юракларни тешар,
Эй қулоғи қар, эшитмайсан бу оҳу зорни.

Бевафо дейдур дилим, тасдиқ этишга кўрқаман
Шармсор этма бу сўз бирла мени – абгорни.

***

Ғапирмаслик агарда сир тутар бўлса бу ҳолимни,
Эрурман шодки, ҳеч кимса тушунмайди мақолимни.

Нетай охир, биров «ҳолинг нечун» деб сўрмаса, армон
Ўқиб кўрмас ақалли дилдаги достони лолимни.

Тилим лолу дилим аммо гуноҳимга узрхоҳдир,
Кечирсанг ҳам ўзинг билмасмидинг, Танграм,
уволимни.

Нигор кўнглида севгинг севги гар уйғотмаган бўлса,
Умидингни узма, эй кўнгил, бузиб фикру ҳаёлимни.

Жунуним ғалвасини сиғдиrolмас бағрига олам,
Уёлиб терга ботди ер кўриб ранжу малолимни.

Асад, бор деб ҳаёт, сен ўз-ўзингни алдама зинҳор,
Ҳаёл занжиридир олам, ўки бу қилу қолимни!

***

Жигар конимни энди сарҳисоб қилмокка вақт етди,
Сабабки, ёр йўлида қатра-қатра сарф бўлиб кетди.

Менинг ҳолимни сўрма, бор вужудим мисли
мотамдир,
Кўнгил кўзгусини синдирдинг-у, оламни тун тутди.

Менинг мурдамни судраб юр, рафик, ҳар кўчаю
кўйда,
Сабр рашк айлабон ёр қуйини айтмокни рад этди.

Вафо даштида кўзни чалғитиб турган сароб мавжи,
Менга ҳар зарраси ёр кипригин тиғини эслатди.

Муҳаббат кулфатин билмас эканмиз, энди билдик хўб,
Валек жон топмайин чора тириклик сўнгига етди...

* * *

Пардасиз ул кимсаки, доғим намоён ўртади,
Кўзни юмди, ўйлади, гўёки пинҳон ўртади.

Сачради на учқуним, колди кулимдан на нишон,
Куйдиму, билмам, не турли жисм ила жон ўртади.

Сийна кўз ёшдан жудо, кўз ҳам жудо куймоқдадир,
Ушбу ёлкинли булут шундай паришон ўртади.

Бу кора кун дастидан кундуз чироқ ёкмоқ ишим,
Хираликдан дилни бу хуршиди тобон¹ ўртади.

Ишкнинг бир кофириман, менга дўзах йўк писанд,
Тафтидан аммо мени достони Санъон² ўртади.

Йўлда куймас оёғим йўл кезишнинг ҳовридан,
Ҳар қадамда куйгучи хори биёбон ўртади.

¹ *Хуршиди тобон* – порлоқ куёш; мажозан: гўзал маҳбуба.

² *Санъон* – Фарииддин Атторнинг «Мантиқ ут-тайр» достони қаҳрамони бўлган машҳур шайх. У Каъбада 50 йил шайхлик қилган, 400 та муриди бўлган. Таквою тоатига ҳатто фаришталар ҳавас этган. Лекин тарсо кизни севиб қолгач, ундан баъзи қуфрона ишлар содир бўлади.

Сезмагил деб ўзни пинҳон ташладим оташ аро,
Ҳам сенинг доғинг билан қалбим пушаймон ўртади.

Эзмасин ишк деб ясадим мен жигарни тошдан,
Лекин у тошни паёпай¹ захми пайкон² ўртади.

Ғолибо, дердим не ҳам куфр окибат аҳволини,
Эй, мени яркираган жавҳари имон ўртади.

* * *

Зарарсиз олдимда гар турибдир эшик-девор:
Нигоҳи шавкка қанот бағишлар эшик-девор.

Бўлиб сел кўз ёшларим уйимни қилди вайрон,
Қаранг бир: девор-эшик бўлибдир, эшик-девор.

Эмас соя ёрни келармиш деб эшитиб,
Бир оз ҳатлаб илгари чиқибдир эшик-девор.

Бўлибди хор нақадар, санам, ҳуснинг бодаси!
Кўчангда масту аласт, бу хар бир эшик-девор,

Бўлиб келгач қўшни ёр, қаранг, гўё соядек —
Эшик-деворга фидо бўлибдир эшик-девор.

Кўзимга бир тикандек ботар сенсиз бу уй-жой,
Мени доим зор-зор йиғлатур эшик-девор.

Топиб селобдан дарак эрур хурсанд нақадар!
Ўпишиб-ўйноклашар бесабр эшик-девор.

¹ *Паёпай* — кетма-кет.

² *Захми пайкон* — тиг яраси.

Ҳеч кима, Ғолиб, дема муҳаббатнинг сиррини!
Билишга лойиқ эрур бу хил сир эшик-девор.

* * *

Тош эмас-ку бу юрак, эзилмай қолгай нечук?
Йиғлагаймиз эрта-кеч. Кимса ман қилгай нечук?

Йўқ ҳарам, йўқ бутхона, йўқ даҳлизу остона,
Йўлда ўтирсак агар, ор биров билгай нечук?

Бу ҳаётнинг сиртмоғи, ғам-алам занжири бир,
Бу кишандан ўлмайин жон ҳалос бўлгай нечук?

Дилрабонинг орази – тиккага келган қуёш,
Ўзи-ку кўзни олур, пардалар солгай нечук?

Ғамзаси – жон офати, ноз боқишлардир – ажал,
Бу сенинг аксинг, бироқ рўбарў келгай нечук?

Унда кибру ноз-фироқ, бизда ору андиша,
Биз йўлиққаймиз қачон, эсга у олгай нечук?

Тўғри, у кофир эрур, бевафо ҳам устига,
Дил ва дин билган азиз у томон боргай нечук?

Хаста Ғолибсиз қолиб, дунёда не иш чала?
Зор-зор йиғлар нега? Оҳ-воҳ қилгай нечук?

* * *

Хушxabар сенга, асирликни ҳавас этган юрак,
Бир тузук бўшдир қафас олдида, гар бўлса керак.

Ҳар тикан нишида мен қонимни дарё айладим,
Бу эса, наштарсевар бағрим коникмабдир демак.

Бир очилди кўзларим, шу дам юмилди, чикди жон,
Хаста ошиқ қошига вақтида келдинг, эй малак!

Бўлса ёримнинг тили ўрнида ханжар қошки,
Тўхтамасдан бош эгиш ҳам жон бериш менга тилак.

Эй кўнгил, шер қомига кир, истиқомат кил, валс,
Борма дилозор гўзаллар ёнига, йўк бунда шак.

Боғ аро кўрса сени гуллар назокатлик бўлур,
Сенга ошиқдур, келиб бошингга бўлғай чамбарак,

Берди жон Ғолиб уриб бошни деворингга, оҳ!
Қайда энди ўлтириш кўйингда йиглаб бекўмак.

* * *

Ишк дардин торта-торта бўлдимиз роса бебок,
Руху танни ювди ёш, бўлдимиз роса ҳам пок.

Дайдиликдан шармисор бўлдик олам элига,
Лекин очди кўзни бу, ўсди онг бирлан идрок.

Айтди ким, булбулнинг ноласи беасар деб?
Парда ичра бўлди гул кўкси юз пора, чок-чок.

Сўрма севги ахлин, эй рафик, бору йўқлигин,
Бўлдилар ошиқлар ўз ўтида ёнган хошок.

Борган эрдик қилгали биз тағофилдан гина,
Бир боқишда ерга кирдик, бўлиб тупроғу хок.

Шундай иззат-ла кўтарди Асаднинг ўлигин –
Ким кўриб, душманлар ҳам бўлдилар анча ғамнок.

***

Эй хушо! Шоҳ базмида шеър дафтарин очдик дадил,
Эй Худойим! Бу хазина копкасин пок сақлагил.

Тун бўлиб, осмонда юлдузлар чароғон кулдилар,
Мисли бутхона очилди, унда машъаллар шиғил.

Мен-ку бир девонаман, лек алдаелмас ёр мени,
Енгида ханжар, қўлида тиг – мени килгай катл.

Бахтиёрман: ул пари мен бирла суҳбат айлади,
Гарчи мақсад бошқа эрди унда, бошқа эрди тил.

Яхши ўй, яхши ҳаёл яхши амалдан кам эмас,
Ёрга етсанг, сен ўзингни ердас, жаннатда бил.

Гул юзида пардаси бир ҳуснига мингни кўшиб,
Ёрнинг зар кокилини ҳар замон айлар хижил.

– Майли, кол остонада, – деб кулди-ю, тез килди рад,
Шунча ҳам бераҳм бўлурму севгида айнаш сабил.

Не учун тун бунчалар зулмат, дедингми? Англагил:
Ғайрилар базмида ёрим бу кеча яйратди дил.

Не учун ғурбатда кўнглим шод бўлсин, эй рафиқ,
Нома олгунча ватандан қон ютиб бўлдим-ку сил.

Ғолибо, қай шоҳки йўл топса биҳиштга, сен унга
Қўлни бергил, мақсадингни кўзла, дарҳол қўллагил.

* * *

Кўкдаги ой ҳусни-ку яхши топганда камол,
Лекин ундан яхшироқ ердаги офтобжамол.

Бўса-ку бермайди ҳеч, қалбни олмоқ истаги,
Кўнглида у айтади: «Теп-текин келсайди мол!»

Синса, бозордан яна келтурурмиз янгисин,
Жоми Жамшиддан кўра биз учун яхши сапол.

Тегса эҳсон беталаб, кайфи ортиқроқ бўлур,
Шу сабабдан яхшидур тилатмай айтсангиз: «Ол!»

Илтифот-ла бокса у, юзга жилва югургай,
Бундан у қилгай якун: яхши беморда аҳвол.

Севги аҳли қанчалар бут-санамдан баҳраманд
Бир бараҳман айтади: «Бу йили яхши иқбол».

Гар кўшилса дарёга, катра сув дарё бўлур,
Яхшидир ҳар битта иш, яхши бўлса агар маҳол.

Теша қилди ҳамсухан¹ Фарход ва Ширинни,
Қайси турда бўлса ҳам, яхши инсонда камол.

Хизир Султонни², Худо, соғ-саломат саклагин!
Подшоҳнинг боғида яхшидир бу навниҳол.

Бизга жаннатнинг сири яхши маълумдир, бироқ
Дилни хушнуд этгали яхши, Ғолиб, бу хаёл.

¹ *Ҳамсухан* – суҳбатдош.

² *Хизир Султон* – шахзода.

* * *

Ғам-андухимга кимдан «Тасанно!» орзу қилсам,
Унинг кўксин яна ҳам чок-чок этмиш ситам.

Кўнгилда минг-минг орзу, бири катта биридан,
Хўп армоним-ку чиқди, бироқ чиқди жуда кам.

Одам жаннатдан қандай чиққанин мен билардим,
У ҳам ҳалво кўринди кўчангдан мен чиқар дам.

Биров ёзса агар хат, менга ёздирса зора,
Саҳарда чиқдим уйдан, олиб қоғозу қалам.

Мухаббатда фарқи йўқ ҳаёт бирла ўлимнинг:
Кима жонингни берсанг, ўша бирла ҳаёт ҳам.

Эй дўст, эз кўкрагимни! Жафо тигин чиқаргин:
У чиқса гар, чиқур дил, чиқар жон унга ҳамдам.

Ўтингайман, Каъбанинг эшигин очма, золим!
Бу ердан ҳам, ажабмас, чиқса бир кофир санам.

Эй золим! Сарви қомат ўсал бўлиб коларди,
Агарда жингалак соч ёйилса толим-тарам.

Насиб бўлди менга бу замонда бодахўрлик,
Яна келди замона: яна чиққай жоми Жам.

Қаёқда майхонаю, қаёқда воиз! Аммо —
У тўкнаш келди, Ғолиб, эшикка қўйсам кадам.

***

Кимки меъёр билмаса, бўлди охир бўйни ҳам,
Ошиб кетса қанчалик, шунчалик у бўлди кам.

Бор экан қаттиқ тузок ошиёни ёнида,
Қуш қанотин ёзди-ю, гирифтор бўлди шу дам.

Сўрмагин ишк жабрини тортганлар холини!
Бора-бора бус-бутун бўлдилар ғам ва алам.

Сен вафо қилган билан ғам арирми? Дунёда –
Бу зулмдан бошқа ҳам бўлди кўп жабру ситам.

Ёзавердим мен жунун дардларини қон билан,
Шу туфайли гарчи бу қўлларим бўлди қалам¹.

Тавба қилдим, эй Худо! Шунчалар золим эрур,
Оху нолам ичимда қолди – ризким бўлди ғам.

Бўлса қашшоқ, Асад этмади тарк севгини,
Кимки қилса мурувват, бўлди чин дилдан қарам.

***

Тиришгандин пешона, мен ғами пинҳон, дедим,
Палапартиш хатидан, ёзган паришон, дедим.

Нега бунча паришон хотиринг, деб сўрмагил,
Сиқилди шунчалар дил, мен уни зиндон дедим.

Кўриб ёр юзида тер, рашк ўтида ёнди дил,
Ёр юзида бир жаҳон кўзлар намоён дедим.

¹ Қалам бўлмоқ – кесилмоқ.

Ўзим ожизлигимдан ўйладим мен: «у золим»,
Оловнинг яллиғи хас набзидан¹ аён дедим.

Заифлик ишқ даштида қилди оромни талаб,
Соямни ҳар қадамда салқин шабистон дедим.

Ўла-ўлгунча қочдим мен ёр мужғонидан:
Қазони даф этишни шунчалик осон дедим.

Бекор бердим кўнгилни, вафодор ўйлаб уни,
Хато қилдим, кофирни Асад, мусулмон дедим.

***

Боргач ул даргоҳга мен ҳушдан кетурман дам-бадам,
Чунки миннатдор бўлиб мен ўпмок истарман қадам.

Менга кўнгил, мен кўнгилга дарс берурмиз сидқдин,
Шунча ром қилган ўзига иккимизни ғам-алам.

Қил тағофил, майли, аммо қил таниб: бўлсин умид,
Ёр бу бегона қарашлар бир заҳардир, дема кам.

Дил-жигарни қон қилишга менда унча йўқ сабаб,
Кўзларимдан ҳусну равнак кетмасин – шу менга ғам.

Сен эрурсан шунча нозик, ноладир сенга сукут,
Мен эрурман шунча ожиз, бокмасанг, дейман ситам.

Бу шаҳар мен азм этган сўнгги бир манзил эмас,
Кўзлаганман бошқа манзил, ул эрур Каъба – ҳарам.

¹ *Набз* – кўлдан томир уришини аниқлаш.

Бир умид кетмоқда бошлаб бизни, Ғолиб, бир томон,
Тортади йўл, бу «карам»нинг коф¹ харфи мужассам.

Бир биёбон, чарчасам-да менинг завким бўлмайди
кам,
Тўлқинларда ок кўпикдай тинимсиз мен босган қадам.

Чаманларни севар эдим, лекин ҳозир ҳафсала йўк,
Гулларнинг атру бўйидан жон ҳалкумга келди бу дам!

***

Ҳеч киши йўлдан тўсолмас, чўл кезар мажнун манам,
Ғилдирак бўлди аёғимда кишан, қўйсам қадам.

Ишқ савдоси биёбонларда сарсон этдиким,
Битта ҳам йўл топмадим манзилга минг кўз ташласам.

Кийнаса ишки ҳузур этмоқчи эрдим, мен нетай,
Ушбу йўл ўткир киличдек ўлдираркан беалам.

Оху нолам қилмаган бўлса асар, хўб яхшидир,
Менга айти муддао маъюслик-ла мангу ғам.

Бош тузалган сўнг яра ўрни кичий бошлар яна,
Бошга теккан ҳузурин мисли йўк таърифда ҳам.

У гуноҳ недур, пушаймонлик гувоҳин олдида,
Айласанг каттик гуноҳу кечса гар аҳли карам.

Шеъриятдан беҳабар, ким мухлис эрмас Мирга²,
Носиҳ айтгандек ишончим қатъий Ғолиб дам-бадам.

¹ Коф – араб ёзувида «к» харфи.

² Мир – Ғолибдан илгари ўтган шоир.

***

Эй азизим, эй умидим, менки умрим даврида,
Дунёда не-не жафою жабру хижрон кўрмишам.

Шундайин маҳбус – кора кунманки, бу олам аро,
Офтоб нури эмас, зулмоти зиндон кўрмишам.

Жисму жоним шунчалик озгин бўлиб қолдики, мен
Ўз дилимни шишадан майдек намоён кўрмишам.

Ғам тутуни ҳар нафас бошга урар даҳшат билан,
Чунки кайғу-ғам туни хоби паришон кўрмишам...

Мен паришонликда қолдим, найлайин, гўё бугун,
Ўзни бир саргаштаи¹ тоғу биёбон кўрмишам.

Ушбу водийда эсаркан бир куюн шиддат ила,
Тол дарахти сингари жисмимни ларзон кўрмишам.

Шул каро тунларда мен водий кезиб бўлдим адо,
Гўё роҳат тўшагин хори муғилон² кўрмишам.

***

Лолаю гулда фақат бир неча юзлар аён,
Қанча ойдек чехралар қолди ер ичра ниҳон.

Хўп базмлар кайфини бизлар ҳам сурган эдик,
Энди у гуллар қуриб, қовжираб бўлмиш ҳазон.

Пардада пинҳон эди етти қиз осмондаги,
Келди-ю, тун негадир пардани билди зиён.

¹ *Саргашта* – сарсон, овора, саргардон.

² *Муғилон* – биёбонда ўсадиган бир хил тикан.

Олмади зиндондаги ўғлидан Яъқуб хабар,
Аммо равзан шаклида кўзларидир нигорон.

Хамма ағёрдан хафа, лекин Зулайхо шод эрур,
Чунки Юсуфни кўриб нозанинлар тўкди кон.

Майлига кон йиғласам; бу, ахир, хижрон тунӣ,
Мен тасаввур айлайин: бўлди қўшшам нурфишон¹.

Жаннат ичра ўч олай мен бу паризодлардан,
Мўъжиза рўй берса-ю, бўлсалар хуру филмон.

Тун ва уйку кайфини ҳам ҳаётнинг лаззатин
Сўргил ундан, сочларингким қўлида паришон.

Мен чаманга кирдим, мактаб очилди гўё:
Нола-оҳим тинглабон бўлди булбул ғазалхон.

Мунча ўткир бу нигоҳ! Қалбни тешгай, эй нигор!
Ҳолбуки, минг таассуф, кўзларинг бўлди мужгон.

Таъначи ёр олдида энди бергум не жавоб?
Қанча билсам мен дуо, олди барини дарбон.

Май эрур жонга ҳузур; кимгаки тегса қадах,
Кафтида ҳар бир чизик бўлди гўё рағи² жон.

Эътиқодим – битталиқ, дин – русумни тарқ этиш;
Қавму миллат битди, шу мен учун айни имон.

Ранжу ғамга кўнса дил, йўқ бўларкан ранжу ғам,
Қанча мушкул бошима тушса, у бўлди осон.

¹ Нурфишон (Нурафшон) – нур сочувчи, ёрқин, порлок.

² Рағ – томир.

Бўлса гар шу йиглаши, эй халойиқ, Асаднинг
Энди бу обод шаҳар шубҳасиз бўлди вайрон.

* * *

Хажрида гоҳ эшикка, гоҳ деволга қарайман
Яъни гоҳ номабарга, гоҳ шамолга қарайман.

У келибди уйимга, бу – Худонинг қудрати!
Мен бир унга қарайман, бир аҳволга қарайман.

Тегмасин кўз, илоҳим, ёр дастпанжасига!
Қалбимга берган завол безаволга қарайман.

Тождаги гавҳарингга мен қараб не қилурман
Омади хўп келибди, мен шу ҳолга қарайман.

* * *

Соз бўлур хижрон ғамин айласам гар мен баён,
Йўкса, лабда доғи дил бўлғуси муҳри аён.

Юрак шундай эзилиб оқса хижрон кечаси
Сел бўлиб ой нурлари, айлагай хонавайрон.

Ўйлаган эрдим юрак сарф бўлур деб вафога,
Ўйламабман бўлмоғин имтиҳон бирла хазон.

Сенга бор ҳар дилда жой, истасайдинг сен агар,
Бор жаҳон аҳли бўлар эрди менга меҳрибон.

Ўтли кўзлар буюрса – томирдаги қон каби
Ловиллаб турган олов ҳас ичра бўлгай нихон.

Қўй, олиб борма мени бокка холимни кўриб,
Унда ҳар гулнинг юрак-бағри бўлгай лахта қон.

Айтинг-айтинг мен топай рўзи махшарда инсоф,
Бор умидим то шу дам, бўлган инсоф ул замон.

Фойда борми, ўйлагин, сен ҳам доносан, Асад,
Бўлма дўст нодон билан, бўлғуси жонга зиён.

* * *

Бало даштида овчи кувган оҳу-улоқман,
Гоҳ фиғоним фалакда, гоҳ кўзлари булоқман.

Жон оғзимга келиб ҳам лабим бўлмайди ширин,
Ҳаётнинг аччиғин мен тотишда шунча тоқман.

На тасбехни билурман, на ошноман қадахга,
Мисоли бир кесилган қўл каби мен нўноқман.

Мен у тупрокда, лекин адоват йўқ дилимда,
На донман мен сочилган, қўйилган на тузокман.

Зоҳидларнинг сафида гарчи хорман жуда ҳам,
Гуноҳкорлар ичида бироқ равшан чирокман.

Жаҳонда топмадим мен муносиб кадру қиймат,
Юсуф кетди сув текин, мен ҳам худди шундоқман...

Бирор кимнинг дилида менга заррача жой йўқ,
Ғазалман яхши, аммо қулоқлардан йирокман.

Асад, ит тишлаганлар чўчийди сувни кўрса,
Қочурман ойнадан мен: улусдан ҳадикроқман.

* * *

Завку шавқ ҳар турда ҳам бўлди одамга зиён,
Қайс сурат пардаси ичра ҳам чикди урён.

Тийр парво килмади юракнинг торлигига,
Чикди қалбимдан ёзиб у қанотин икки ён.

Гул иси, дил ноласи, шамъи маҳфилнинг дуди –
Ҳамма базмингдан сенинг чикди буткул паришон.

Ғам-аламга дил тўла, бу тўкин бир дастурхон,
Ёру дўстлар тўйди хўп, қолмади зарра армон.

Қийнок-озор истаган дил ўлим истар эди,
Келди-ю офат валеқ чикди бу иш кўп осон.

Дилда ғавғо кўзғади, Ғолиб, охир хўрланиш,
Қатра ҳам ёш чикмаган кўздан оқди сел бу он.

* * *

Эшигингга курдим уй, раъйи недир, демасдан,
Билолмассан энди ҳам, уйим будир, демасдан?

Ғапирмокка мадорим қолмаган, ёзғирур ёр:
«Билай қандай кўнглини бирорта сир демасдан?»

Менинг шундай кишига ишим тушди, биродар,
Биров олмайди тилга уни жобир демасдан.

Мен асло ташламайман топинмокни санамга,
Зарарсиз, қўймаса эл мени кофир демасдан.

Кўнгилда ўзи гап йўқ, акс ҳолда, бошимга
Келса ҳам қилич, қўймас эдим бир-бир демасдан.

Сўз мавзуи ишва-ноз, лек ундан гап очилса,
Сира мумкин эмасдир, тигу шамшир демасдан.

Мурод ҳарчанд дин-имон, худо ҳусни, жамоли,
Илож йўқ, ҳар гапда бир маю соғар демасдан.

Гарангман, илтифот ҳам керак икки баробар:
Тушунмайман гапингни, яна айт бир, демасдан.

Ҳадеб, Ғолиб, қошига бориб арзи ҳол этма,
Аён-ку ҳолинг унга удир-будир демасдан.

* * *

Ҳусн ғамза дардидан топди шифо мендан сўнг,
Яшар энди тинчгина аҳли жафо мендан сўнг.

Бирор шахс йўқ ошиқлик бурчин адо этгали,
Бекор бўлди ғамзалар, нозу адо мендан сўнг.

Агар шам ўчса пайдо бўлғай ундан қора дуд,
Ёпинди ишқ шуъласи қора ридо мендан сўнг.

Ер бағрида оҳ дейман нозанинлар ҳолига,
Тирноғи қонсиз қолиб, дейди ҳино мендан сўнг.

Ситамгарлик санъати энди йўқотди кадрин,
Ёр кўзида йўқотди сурма баҳо мендан сўнг.

Юракни тирнайди бир ғам: йўқ жаҳонда кимсаки,
Азо тутса ўлди деб меҳру вафо мендан сўнг.

«Борми бир мард нўш этувчи ишқ-мухаббат бодасин,
Қилур такрор ва такрор соқий нидо мендан сўнг.

Ишқнинг ғариб ҳолига келур Ғолиб, хўрлигим,
Борар кимнинг қошига дарду бало мендан сўнг.

***

Йиғлагай дил зор-зор, айтайин ё айтмайин?
Ҳаё дер: «Айтма зинҳор!» Айтайин ё айтмайин?

Одоб-ахлоқ этаги ҳеч қўлимдан чикмагай,
Менга ҳам маълум асрор, айтайин, ё айтмайин?

Хоҳласанг бил шиква деб, хоҳласанг де шикоят,
Мен вужудимдан безор, айтайин ё айтмайин?

Дилдаги ғам-аламни дилга сўзлай қолайми?
Топмасам бир ғамгусор¹, айтайин ё айтмайин?

Дил ашаддий душманам – худди шу дил жабри-ла
Мен мусибатга дучор, айтайин ё айтмайин?

Мен-ку бир девонаман, бу жаҳон ғийбатчидир,
Ҳар деворда бир қулоқ, айтайин ё айтмайин?

Ўзича у сўрмаса ҳол-аҳволим, Асад,
Ҳолима мос шеър бирор, айтайин ё айтмайин?

***

Ул парини зикр этиб, сўнг ўзин қилгай баён,
Бўлди, ахир, у рақиб, доим эрди роздон².

¹ *Ғамгусор* – ғамдан ҳалос қилувчи, ғамхўр, меҳрибон.

² *Роздон* – сирни билувчи.

Бунча май ичгай нега ўзгаларнинг олдида,
Йўқмиди – оҳ! – бошқа пайт килса ўзин имтиҳон.

Мен ўзимни баланддан бир тамошо килардим,
Бўлмади лекин насиб Аршдан пастроқ макон.

Қанча хўрлик бўлса ҳам кулги бирлан енгамиз:
Ошна чиқди анчайин у эшикда посбон.

Олмасанг ҳам бўларди остона тошини:
Йўқ бўларди ишқилиб пешонамга у ҳар он.

Бўлмасин ғийбатчи деб ёру дўстан нолисам –
Душманамни ўзимга қилиб олдим ҳамзабон.

Қай ҳисобда бемисол, қай ҳунарда яккамиз?
Бизга, Ғолиб, бесабаб бўлди душман осмон.

* * *

Токатим тоқ бўлди ишқингда, аё оромижон,
Меҳрибон бўл, йўкса, бўлғумдир ўзимга меҳрибон.

Куйса хору хас агар оташда, оташ бўлғуси,
Ўла-ўла охири топдим завқида жон.

Махв бўлдим мен тағофилдан, кутарман илтифот,
Кўзга гар жо айласам уйкуга бўлғумдир макон.

Сув бўлиб ботдим ўзим лойимга, аҳдим бор учун,
Ўйлама, кўйингдан ўзга ерга бўлмасман равон.

У хумо парвозининг овозаси бўлсин баланд,
Мен бўлай у куш йўлида бир шикаста устухон¹.

Хусн хавасни ёктирар, аммо вафони камситар,
Меҳр кўйма, йўкса, бўлғумдир ўзимга бадгумон.

Баски истармен ҳамиша энг нафис – нозик ҳаёл,
Гар азият шул эса, роҳатга мен бўлғум зиён.

* * *

Хусни бир-ла маст эрур раъно,
Қайси бир маст боғлагай қабо?²

Суханварлар³ мантиғи ажаб!
Нолани ҳам дейдилар расо.

Дониш аҳли накадар ожиз!
Боғлар оёқ захмига ҳино.

Бунда ғоят кам экан озор,
Боғлаб умид, қилди дил хато.

Содда айёр нозанин, Ғолиб,
Биз-ла бошлар у аҳди вафо!

¹ Устухон – суяк.

² Қабо – эркакларнинг узун ва кенг уст кийими (жубба остидан кийилади).

³ Суханвар – фасоҳат ва балоғат соҳиби.

***

Тулпорингни мен дедим сабо,
Аслида бу ташбеҳим хато.

Нола-охда кўрди ким асар?
Ох, ҳамиша бўлди норасо.

Тенг қилолмас умрга яшин.
У оёққа боғлаган ҳино.

Ғам-аламнинг йитмоғи маҳол,
Ёш тўкиш бефойда, мутлақо.

***

Бу жаҳонда хаста дил топмади дардга даво,
Бир умр ахтарди у, маънисиз чиқди «вафо».

Таскин излаш дардидан ўлмок афзал билди дил,
Бунга ҳам ёр бевафо бўлмади асло ризо.

Бодаю май фикрига бўлди-ку маскан кўнгил,
Гарчи зоҳид айтади: «Ҳар гапингда йўқ «Худо».

Ваъда қилмок сенга ор, майли, қилма – яхшироқ:
Бўлмагайман миннатинг дардига мен мубтало.

Лаб қимирлаш зарбидан Ғолибинг бўлди тамом,
Лик этиб қолган экан, топмади дамдан шифо.

***

Бесабабмасдир, агар нозанин кеч қолибдир,
У ошиққан келгани, бордир аммо жиловгир¹.

¹ *Жиловгир* – жиловни тутқувчи.

Сендан асло йўк гинам, мени барбод этди деб,
Шу экан пешанамда, яхшидир балки тақдир.

Сен унутдинг гар мени, кел, эсингга солай мен:
Сен қилган ов ичида бор эди битта нахчир¹.

Бандаликда бўлмади ёр зулфи бегона,
Битта озори ортик: сал оғир бўлди занжир.

Бир яшин чакнаб, шу он бўлди ғойиб, не фойда?
Бир оғиз сўз айтмади, тил-қулоқдир мунтазир.

Мен уни Юсуф дедим, олмади у кўнглига,
Ранжиса ҳақли эди бергали менга таъзир.

Ҳеч айб йўк тешада, Фарход эрмас гуноҳкор:
Биз каби девона бир ошиқ эрди ул асир.

Тушмасинми ўрнига, кўриб кўнгил рақибни!
Нола қилдим мен ахир, этсайди зора таъсир.

Турдимиз кўкрак кериб, келмади у яқинрок,
Йўк экан-да шўхнинг бисотида бирор тир.

Биз фаришта ёзгани бирлан ноҳақ тутилдик
Бормиди инсон бирор қилмиш ўлганда таҳрир?

Битта сенмас рехтанинг² устаси, жони, Ғолиб,
Илгари ўтган экан бошқа бир шахс номи – Мир.

¹ *Нахчир* – охута ўхшаш чўл ҳайвони.

² *Рехта* – урду тилидаги поэзия «рехта» деб ҳам аталади.

***

Кайтадан баҳор келди дилрабо,
Офтобу ой бўлди махлиё.

Бир қаранг, мана, эй жаҳон аҳли!
Айтади шуни кўрмаму зебо.

Ер юзи чунон бўлди сабззор,
Кўм-кўк осмон ҳам килур ҳаё.

Ерга сигмагач, сабза гул бориб
Сувнинг бетига бўлди-олди жо.

Сабзаларнию гулни кўргали
Қилди наргис гул кўзини шаҳло.

Бор ҳавода бир майнинг таъсири,
Кайф килур киши, ҳўпласа ҳаво.

***

Йиғламасдим умрима, гар қувонса кўзлар,
Жаннат ичра сен каби бўлса битта ҳур агар.

Ўлганимдан сўнг мени кўммагил кўчангга ҳеч,
Мен туфайли халқ топмасин уйингни, алҳазар!

Сокигарлик шаънига доғ туширдинг бу кеча,
Қанчаки бўлса бода, мен ичардим ҳар сафар.

Сенга-ку, эй дўст, менинг ҳеч сўзим йўқ айтгулик,
Қуллук айт мендан, агар учраса у номабар.

Кўрсатардим сенга ҳам қилмишин Мажнуннинг,
Бошқа ғамлардан бўшаб, топсам ўзимдан хабар.

Изма-из бормок Хизир бирла бизга фарз эмас,
Майли, битта мўйсафид бўлди бизга ҳамсафар.

Нозли ёр атрофида тургучи, эй халойик!
Тегмангиз, гар учраса Ғолиби ошифтасар.

* * *

Дили нодон, сенга раво надур?
Ахир, айт, дардингга даво надур?

Биз-у мушток, улар эрур безор,
Эй Худойим! Бу можаро надур?

Менда ҳам бор-ку тил-забон охир,
Қани сўрсангки, муддао надур?

Бу паризод, бу нозанинлар ким?
Бу мақомлар, бу ноз-адо надур?

Қадди раъно ва зулфи анбар не?
Қора кош-кўзу сурмо надур?

Гулу сабза, ахир, келур қайдан?
Еру осмон, булут, хаво надур?

Қилай умид вафога мен қандай?
Ўзи билмайди у вафо надур?

«Яхшилик кил, бўлур сенга яхши»,
Яна дарвеш учун садо надур?

Жону танни фидо қилай сенга,
Вассалом, мен билмам, дуо надур?

Арзимас Ғолибинг, бу гап тўғри,
Лекин олсанг текин, бало надур?

* * *

Мендаги дарду алам кўп қилибди бекарор.
Бормиди, золим, бирор сен каби ғафлатшиор!

Йўк экан сабру қарор, ғамга тобинг йўк экан,
Не учун бўлдинг, ахир, менга, эвоҳ ғамгусор?

Сенга ғам ўртоқлашув фикри келди не учун?
Қасд қилибсан ўзингга, менга, нодон, бўлиб ёр.

Ваъда қилдинг бир умр сен вафодор бўлгали,
Бўлса қопқи қимсада бу умрга эътибор!

Бир заҳардир мен учун бу ҳаёт об-ҳавоси,
Чунки шу об-ҳаводан етди сенга кўп озор.

Бўлмайин деб шармисор, сен бекиндиг ер аро,
Сир тутишда севгини йўк экан сендек айёр.

Ишк-муҳаббат ўлди, бас, унда обрў қолмади,
Қолмади дунёда ҳеч қимса аҳдга вафодор.

Тиғ қадовчи қўллари, афсус, ишдан чиқибди,
Ташна дилга етмади яхшироқ зарба бирор.

Ҳажрида қандай ўтар бу қаро, селли кеча?
Кўзларимга тун бўйи кўкда юлдузлар даркор.

Зор қулоқ овозига, кўз жамолин соғинур,
Битта ёлғиз дилга, бир неча хил ташвиш бор.

Ишқ ҳали, Ғолиб, йироқ эрди девоналикдан,
Қолди армон қанчалар: бўлмадим мен хору зор!

* * *

Умид шакли ҳеч дунёга келмас,
Бирорта чора мияга келмас.

Ўлим-ку бир кун келгай албатта,
Бутун тун уйқу бу нега келмас?

Келарди аввал ҳолима қулги,
Бироқ энди ҳеч нарсага келмас.

Ибодатда йўқ ҳеч савоб, маълум,
Тилим лол, асло қалмага¹ келмас.

Сукут этдим мен, демак бир гап бор,
Деманг сиз: тили «йўқ», «ҳа»га келмас.

Вужудим шундай ердаки, ундан –
Хабар ўзимдек зотга ҳам келмас.

Нега кичкирай? Агар овозим –
Келмаса, дейди: «Бу нега келмас».

¹ Қалма – калима, сўз, ибора.

Кўринмас дилнинг яроси, лекин –
Наҳотки, ҳид ҳам сенга келмас?

Борурсан қайси юз-ла Каъбага?
Номус-ор, Ғолиб, ёдингга келмас!

* * *

Бўлур таъсир, муҳаббат бекор эмас,
Уни бекор деганлар бедор эмас.

Шаробли жом – кўчиб юрган салтанат,
Унда Жамшид муҳри, исми бор эмас.

Сенинг жилванг билан обод бу олам,
Куёшсиз зарра ҳам жилвакор эмас.

Бўлур дунёга достон маъшук сири,
Ўлиш бизга, бўлмаса, душвор эмас.

Мен ўткинчи қувончлардан кўркаман,
Тугалмас ғам-алам унча кор эмас.

Умид, Ғолиб, яшашга бир таянчмиш,
Яшашдан ҳам кўнгил умидвор эмас.

* * *

Ёр жафоси вафони тарк этишдан нишонмас,
Бир ҳазил бу – муроди қийнашу имтиҳонмас.

Қайси тил-ла ташаккур билдирай илтифотга?
У сўрайди хол-аҳвол, тил бироқ таржимонмас.

Бизга золим керакмас, золима биз керакмиз,
Бемурувват эмасдир, гарчи у меҳрибонмас.

Нега, нодон, сўрайсан ёзмишин пешонамга?
Бутга сажда килурман – шу нахотки, аёнмас?

Бўлди манзур шеърим; анча таҳсин эшитдим,
Менга пешво Жабраил гарчи ҳеч ҳамзабонмас.

Кўкрагингни тил, юрак пора-пора бўлмаса!
Тиғни санчгил юракка, киприк агарда қонмас!

Сийнага иснод эрур, бўлмаса дил ўтхона,
Дияга исноддир нафас, гар оловга у қонмас.

Хайрият, ором учун қаҳр-итоби муяссар,
Афсус, ором олгали яроқли жисму жонмас.

Куйлагай жоним озор гаштини сурмоқ қийин,
Лабларимнинг сози ҳам маъюсу нолонмас.

Майли, бўса бермагин, лоақал, дашном бер,
Бор-ку оғзингда тилинг, лаб агар битқонмас.

Бўса нархи – битта жон, лекин у айтмас ҳали;
Яхши маълум-ку унга: Ғолиби нимжонмас.

***

Лаби лочин, унга ҳеч бир арзи ҳол қилиб бўлмас,
Битурми иш? Оғиз очиб ё яқин келиб бўлмас.

Муҳаббатни ўйин билмиш, кетмасайди у ташлаб,
Илоҳим, кўнгли айтсин-да: «Қийнамай туриб бўлмас».

Юрибдир ғайри мактубингни кўз-кўз килич шундай,
Сўраб қолса биров «на?» деб, ҳеч қачон уриб бўлмас.

Эй қуйдирди бу нозиклик, яхшидир, бироқ афсус,
Тушиб қолса агар қўлга, унга қўл уриб бўлмас.

Нега қутмай ўлимни мен – у, ахир, келур бир кун,
Сени қутмоққа йўқ умид, сени ҳеч келтириб бўлмас.

Елкама тушди шундай юк, кўтармоқ эрур мушкул,
Бошима тушди шундай иш, удалаб-қилиб бўлмас.

Кўтармас севги зўрликни, шундай ўтки бу, Ғолиб –
Зўрлаб ёндириб бўлмас, зўрлаб ўчириб бўлмас.

* * *

Демайман ҳеч қачон мен менга бўлсин мурувват,
Ахир, бир нарса бўлсин, майли, бўлсин адоват.

Заифликдан кўнгилда қолмади ҳеч бир истак,
Кўнгилга юк ҳар нарса, юкдир ҳаттоки улфат.

Менинг сендан гинам шу: тилга олдинг ғайрини,
Нега ундан гап очдинг, гарчи бўлсин шикоят?

Одамлар дейди ҳамма дардга топилган даво,
Шу дардларнинг ичида йўқми дарди муҳаббат.

Ғариб-бекас эрурман, йўқ биров-ла алоқам,
Тортаман ўз-ўзимдан бўлса ҳатто хижолат.

Хаёл бирла ҳар инсон кўнгли гавжум ва обод,
Билурман анжуман мен, бўлса ҳаттоки хилват.

Хижолат, шармисорлик – беҳаёлик далили,
Бировдан ҳеч на олма, олма ҳаттоки ибрат.

Умр ўтти деган ғам ҳар одамни эзаркан,
Умр бўйи қилгани гарчи бўлсин ибодат.

Асад, турмайман энди фитнагар эшигидан,
Бошимда шу туфайли, майли, бўлсин қиёмат.

* * *

Дўзах ўтида қайдан бор бунчалик ҳарорат,
Пинҳоний ғам-аламнинг тафти бўлакча ғоят.

Ёрнинг аразлашини кўп кўрган эрдик, аммо
Ҳозирда бош эгиши бир бошқача аломат.

Топширди хатни хаткаш, қарар тағин бетимга,
Ёки яна бормикин оғзаки бир башорат?

Сайёралар кўпинча одамга ёғдирар зулм,
Сайёра зулми ҳолва, ёр зулми кўп қиёмат.

Ғолиб, келиб бўлишди ҳамма бало-баттарлар,
Навбатда қолди энди ўлим деган бир офат.

* * *

Кел, эй дилбарки, дилда қолмади ҳеч сабр ила тоқат,
Нечук энди қилурман интизорлик дардига тоқат.

Бу дунё лаззати ўрнига жаннат ваъда қилмишлар,
Бирок жаннатдаги май менга бермайди сира лаззат.

Бу кўз ёши мени судраб чикартирди-ку базмингдан,
Нетай, менда йиғини тўхтатишга бўлмаса кудрат.

Дили ранжийди деб харгиз гумон этма сен, эй дилдор,
Нечунки, ер тагида ишк эли кўнглида йўқ зулмат.

Баҳор ҳуснини гул кўзгусида кўргил, тамиз айла,
Маоний жилвасини дилдан ахтармокка қил одам.

Мени қатл айламокка ёр аҳд этган, билурман-ку,
Яна таъкидлаб айтинг, аҳди бўлсин катъийрок албат.

Шаробни тарк этишга сен қасам ичган эдинг, Ғолиб,
Қийин лекин ишонмок бу қасамга, эй қадим улфат.

* * *

Бизнинг зулматхонада ғам туни кўрмокда туш,
Шам берарди сахардан дарак у ҳам жим, беҳуш.

На висолдан бир хабар, на жамолдан жилва бор,
Анча кунлардан бери кўз, кулоқ билмас уруш.

Бода пардозкор ҳусн пардасин очди, ана,
Тегди рухсат, эй кўнгил, топшир энди аклу хуш.

Нозанинлар бўйнига бўлди маржон гавҳаринг,
Хўп баланд келди сенинг омадинг, гавҳарфуруш!

Завк – сокий, чехра – май ҳам нигоҳлар бўлди маст,
Фикр уйи майхонадир, бироқ жимжит, беҳуруш.

Бу фикрлар ҳаммаси келди, Ғолиб, ғайбдан,
Бу қаламнинг сўзлари – осмон аҳлидан улуш.

***

Кани роҳат: бу дунёда дардисар-да ҳеч вако йўқдир,
Жигар кони бўлак, лекин жигарда ҳеч вако йўқдир.

Ғубор бўлсам, ажабмаски, учиб борсам шамолларда,
Юролмайман, оёғу қўлларимда ҳеч вако йўқдир.

Ким эркан келаётган орази жаннатсимон дилбар?
Фақат гул бор, бўлак йўлда, гузарда ҳеч вако йўқдир.

У-ку, майли, раҳм қилмас – ўзим ҳам бераҳмдирман,
Аён-ку: оҳу воҳ, нола чекарда ҳеч вако йўқдир.

Этиб ёрнинг жамолин ёд қилур кайф аҳли майхона,
Бу майхона, бу май-бода ичарда ҳеч вако йўқдир.

Муҳаббат хонавайрон этди, бўлдим элга кулгу мен,
Қуриш армони бор, аммо кўлимда ҳеч вако йўқдир.

Асад, энди менинг шеърим фақат кўнгил очаргадир,
Аён бўлди ахир: санъат, ҳунарда ҳеч вако йўқдир.

***

Бўлибман шунча Мажнун – бўйинда зуннор йўк,
Воҳасрато, ёқамда биронта ипу тор йўк.

Муҳаббатсиз кун ўтмас, бироқ кандок килай мен:
Қилишга бу азобдан ҳузур менда мадор йўк.

Жунун савдосидан бош бўлибди елкага юк,
Бироқ саҳрода, афсус, Худойим, бир девор йўк.

Адоват ғайриларга бўлур менда қаёқдан,
Заифликдан кўнгилда нигорга ҳам хумор йўқ.

Менинг нола-оҳимдан кўрк, кофир! Худо де,
Гумон этма мени бир асир беозор – йўқ!

Кўнгилда мужгон ила курашмоққа ҳавас бор,
Агарчи куч тиканнинг зарбига ҳам бакор¹ йўқ.

Хилвату жилватда мен кўп кўрурман Асадни,
У балки девонамас, биров хуш, ихтиёр йўқ.

* * *

Дардима, аҳбоб, даво истаманг; шу яхшироқ,
Яхши бўлгунча яра қайта ўсмасми тирноқ?

Ҳаддан ошди, ёр, азоб: ҳар сафар шу «А? Нима?»
Арзи холимни менинг қай кун эшитгай қулоқ?

Ҳазрати носих агар келсалар, бош устига,
Уқдирарканлар нима, шунга ҳайронман бироқ.

Тиғ – кафанни кўтариб бир борай-чи мен бугун,
Энди ҳам катл этмаса, ҳийла қилгай у қандоқ.

Банди қилсанг, майли қил, носихо, ҳеч ғам емам:
Ишқ жунунин бу билан йўқ қилишлик кийинроқ.

Зулф асири бўлса эр, у кишандан кочмагай,
Мен вафога мубтало, менга занжир ўшандоқ.

Бунда-ку маъмурчилик, лекин улфатдир қаҳат,
Дехлида улфат бору, Асад, озука чаток.

¹ Бакор йўқ – бу ерда: мадор йўқ.

* * *

Ғайрига, кандай десанг, майли, бўлгин хайрихоҳ,
Бизни ҳам лекин сўра, бўлмагай охир гуноҳ.

Кимса асло кутулмас қиёмат кун сўроғдан,
Қотилим бўлса рақиб, санамлар бўлгай гувоҳ.

Бошқалар ҳам бағри тош, золими Шаддодмикин?
Бу, келинг, одам эмас, офтобдир ёки моҳ.

Пардаи рухсорида ажралиб бир тор турур,
Оҳ, Худо кўрсатмасин, бўлмасин шу ёт нигоҳ.

Кетди кўлдан майхона – энди жойнинг фарқи йўқ,
Майли, бўлсин мадраса, масжид ёки хонақоҳ¹.

Зоҳидо, кўп яхшидир жаннатингнинг таърифи,
Айтгин-айтгин, ёр-ла файз топган ўлсин жилвагоҳ.

Ғолибу бўлса-бўлар, бўлмаса-йўқ, не зарар?
Бўлсин, айтинг, элу халқ ҳамда бўлсин подшоҳ.

* * *

Қон йиғласам майлига: бу кечам хижрон бўлди,
Қилурман мен тасаввур: шамлар нурафшон бўлди.

Ўч олурмиз жаннатда ушбу паризодлардан,
Агар Худодан бўлиб шу хуру ғилмон бўлди.

Ҳама нохуш бўлса бор рақибидан валекин –
Зулайхо шод улардан – ойга нигорон бўлди.

¹ Хонақоҳ – сўфийлар йиғиладиган, зикр тушадиган жой.

Сургил ундан тун кайфин, уйку ва ҳаёт кайфин
Кимнингки қўлларида зулфинг паришон бўлди!

Мен чаманга кирдиму, гўё мактаб очилди –
Менинг ноламни тинглаб, булбул ғазалхон бўлди.

Бу нигоҳ бунча ўткир – дилни тешар, агарчи
Пешонам шўрлик қилиб, кўзларинг мужгон бўлди.

Қандай жавоб берурман таъначилар қошида
Мен билган дуо бари дарбон-ла расон¹ бўлди.

Жоннинг ҳузури бода, кимгаки қадах тегса,
Кафтидаги чизиклар гўё раги жон бўлди.

Яккалик – акидам, дин – расмларни тарк этиш,
Миллатлар йўқолдими, шу менга имон бўлди.

Ранжу ғамга кўниксанг, йўқ бўлади ранжу ғам,
Бошимга шунча мушкул тушдики, осон бўлди.

Шу йиғлаши бўлса гар Ғолибнинг, эй халойик,
Деяверинг бу обод шаҳар ҳам вайрон бўлди.

* * *

Кўнгилда яна бир бекарорлик,
Кўксимда жароҳатга хуморлик.

Тирнайди тирнок жигарни яна,
Келди-да баҳор – лолазорлик!

¹ Расон – бу ерда: етишмоқ.

Ўша юз оҳанг, нола қилинур,
Ҳали ҳам ўша нобакорлик.

Ишва-ноз яна бўлди хиромон
Дилни қамради кўп бекарорлик.

Хусн жилвасин қилди намойиш,
Авжида яна жонлар нисорлик.

Очилди яна севги қопқаси
Қизиб кетди-ку бу инсофдорлик.

Зулму ситамлар бўлур жаҳонда,
Қилур зулфлар хўп ҳукмдорлик.

Дилнинг яраси ариза берди,
Яна дод-фарёд, яна оҳ-зорлик.

Ишк гувоҳлари талаб этилди,
Яна шу фармон: «Гирякорлик!»

Дил билан мужгон иши устида
Дарборда бугун яна бедорлик!

Бу беҳудлик бекормас, Ғолиб,
Бирорта гапга бу пардадорлик¹.

* * *

Дод оҳангми? Бундай эмас,
Нола – асири най эмас.

¹ Пардадор – парда тортувчи, яширувчи.

Гарчи сен бор ҳар нарсада
Ҳеч нарса лек сендай эмас.

Фириб ема ҳаёт деб, ҳа!
Минг «бор» дегин, ундай эмас.

Зоҳид, қадахни кайтарма,
Бу – май; кўркма, «бай-бай» эмас.

На «бор» бору, на «йўқ», Ғолиб,
Ўзинг несан, сен, ҳай, «эмас?».

Эргаш Очилов таржимаси

Дард кўп ёмондиру дармон ҳам,
Дунё бепарводиру Раҳмон ҳам.

Маърифат деб кечмагил имондан,
Маърифат кетса, кетар имон ҳам.

Кимга ғамдир қувса гар шоҳ базмидан?
Ори йўғу маҳруми даврон ҳам.

Тоатимни бузгуси доим хумор,
Бокий эмас завқи ҳам, исён ҳам.

Келдими ишқ – энди афсус беҳуда,
Бу жароҳатдир чукур, туздон ҳам.

Мен ажалсиз ҳам ўларман ҳар дам,
Мен яшай олгум яна бежон ҳам.

Базму гашти боғ кувончи тарк этиб,
Йўк булут, ёмғир – кўнгил вайрон ҳам.

Бу сукут ёлғиз кўнгилни сикмагай,
Кўп паришон дастидан девон ҳам.

Улки ўйлар ўзини хофиз дея,
Ғолиб, ошуфта ўшал, хайрон ҳам.

* * *

Бахтим уйқуда – уни кошкийди бедор айласам,
Токи ғавғои киёматни мен ошкор айласам.

Ахду паймонинг кани демокқа ҳаддим йўк сенга,
Ҳар нима десанг, мен истайманки такрор айласам.

Ёр баҳоси – жон дедим, лекин беролмай доғдаман,
Кошки қайта парча бу жонни харидор айласам.

Шавк ила бўлиб хиромон ул санамнинг кўйида,
Бориб ўзимни тузоғига гирифтор айласам.

Ўлдим-ей васлига етмай, энди майл айлаб яна,
Янгидан-янги синовга ўзни тайёр айласам.

Ўз хузурим ўйлабон ранжу азобга учрадим,
Топсаму мужда рақибдан, унга озор айласам.

Мен гувоҳ бўлдим: қуёшга кетди шабнам қўшилиб,
Мен-да журъат топиб, арзи шавқи дийдор айласам.

Раҳм этиб келса агар мен нотавонликдан, нетай,
Бир жаҳон тоқат керак то ишқим изҳор айласам.

Ғолибо, тилдан эмас, лабдан тўкилгай сўзлари,
Тил тутилгай шарҳи ушбу лутфи гуфтор¹ айласам.

* * *

Маъни жилвасин ваҳм киссасига пинҳон айладик,
Олам ичра биз Юсуф шаънига нуқсон айладик.

Раҳмати тоғдай суянчикдир берар токатни то,
Ўзимизга ушбу мушкул ишни осон айладик.

Ранглар жам бўлди – сарф этмоққа бир жой қолмади,
Чикди жаннат ранги эсдан, ўзни ҳайрон айладик.

Нолани қилдик чароғон мазҳаб нури билан,
Йиғини дил қонидан тасбеҳи маржон айладик.

Солдилар шодлик гирибонига гул учқунидан,
Ишрат аҳли устидан қулгини чандон айладик.

Май ичувчи йўғу биз бесабуру ишрат қимга муфт?
Қанча эскирса шароб, биз уни арзон айладик.

Зоҳидо, бизни узумнинг бошидан кам кўрмагил,
Беҳабарсан – бир қадахда балки нуқсон айладик.

Изла шу чок ёкамиздан сен сиримизни мудом,
Номаи шавкинг яна бир четдан унвон айладик.

Ҳайф, ахир, меҳмон йўли узра тиканларни сочиш,
Ёдида киприк ўқидан оҳу афғон айладик.

¹ Гуфтор – сўз, нутқ.

Интизор парвонанинг сўзига жумла ҳақшунос.
Тонг кушидан нола машкини фаровон айладик.

Бир қадахдан май тутар ҳар бир ичувчига кўзи,
Соқий ишва айлади, биз куфру имон айладик.

Қабри, Ғолиб, гулга тўлсин бу нафаснинг мавжидан,
Пардасини биз зухур созин гулафшон¹ айладик.

* * *

Тан бир тарафда зоеъ, дил бир тарафда ғофил,
Соҳилда қолганидек чўккан киши юки, бил.

Доғимга шуъла зоеъ, унга яшиндан ўт сол,
Бир куш каби чалажон бўш интилиш-да буткул.

Тақдир қўли ҳиноли айлаб шаҳид фақирни,
Кўриб саодатимни юлдуз заминда ой-йил.

Андиша бошдан-оёқ маҳшар билан баробар,
Ҳар лаҳза бокишига чақмоқ эрур муқобил.

Бўлди қадок оёғим беҳуда санкимокдан,
Қилди димоғ паришон андишаларки – ботил.

Тунги хумордан аҳвол бўлди хароб чўл ичра,
Борим гаровга бердим май деб – нечук бу манзил?

Хилватни хира қилди юзи қаро шамим ҳам,
Чангим наво қилолмай қарвонда бўлди зойил.

¹ Гулафшон – гул сочувчи; нурафшон.

Сенинг сиринг тушимда тоширди лабга учук,
Сенинг тигинг, ўтаркан санчилди дилга – котил.

Чидаш адоларингга Мусою Тури Сино,
Енгиш балоларингни Ҳоруту¹ чоҳи Бобил.

Аҳд этди жунун ичра Мажнун келиб факир-ла,
Лайли кўриб жамолинг, тан берди, бўлди қойил.

Ғолиб, ғам ичра шодман, ўлим менга кийинмас,
Ёр васлига етолмай ҳолим факат мушкул.

* * *

Ишониш аҳд-паймонингга ғалат эди, ғалат,
Бу мос тарзи баёнингга – ғалат эди, ғалат.

Улки қошингда сўзлади мен ҳақда, эй ракиб,
Ғалат эди бу жонингга – ғалат эди, ғалат.

Хуш боқдим гунчага нозик адоси бор учун,
Чунки ўхшар даҳонингга – ғалат эди, ғалат.

Хабарингга кўнгил боғлаш хато эди, хато,
Умид лаби хандонингга ғалат эди, ғалат.

Лабим бор демасанг, бўлгай муносиб сенга бу,
Бор дейиш бу ниҳонингга ғалат эди, ғалат.

---

¹ *Ҳорут* – фаришта. Аёлга ошиқ бўлганлари учун *Ҳорут* ва *Морут* Худо газабига учраб, Бобилдаги чоҳга ташланган. Бу чоҳни сеҳр манбаи дейдилар. Кимки сеҳр-жодудан сабоқ олмоқчи бўлиб, чоҳ қошига борса, бу фаришталар унга сеҳргарлик илмини ўргатадилар.

Вафо эвазига жафо қиларсан то ҳануз,
Даъвойимиз гумонингга ғалат эди, ғалат.

Охир, эй букаламун, қайда намоён булдинг,
Ким ишонса нишонингга ғалат эди, ғалат.

Ваҳм риштаси бошига шавқ тортмаса эди
Бизни сенинг томонингга – ғалат эди, ғалат.

У ўзинг эдингки, ўхшашинг йўқ эди, йўқ ҳеч,
Соя сарви ранонингга ғалат эди, ғалат.

Хоҳлайсанки шу замзама ичра ўлса Ғолиб,
Ишониш аҳд-паймонингга ғалат эди, ғалат.

* * *

Кошонадаги ишвагарини не қиларсан?
Бефитна ўшал раҳгузарини¹ не қиларсан?

Етмасми кўнгил эригани нолалар ичра,
Беҳуда умиднинг асарини не қиларсан?

Каймус² тиласанг, истама ундан чиқинди,
То бўлмаса унда жигарини не қиларсан?

Мажбур қиларсан дилу дин этгали ҳадя,
Миннат аралаш ишларини не қиларсан?

¹ Раҳгузар – йўловчи.

² Каймус – таом тури.

Инсоф кириб, зора менга меҳр ила бокса,
Мажнунлик аро бу қадарини не қилурсан?

Рашк ичра ўзи бирла мадоро қила олмас,
Севги йўлида пок ҳунарини не қиларсан?

Кел тунда мурод истар эсанг май ичишингдан,
Воиз сену Худо хабарини не қиларсан?

Йўк бўлса самар сабру чидамдан нима фойда?
Ол ундан ўзинг – дардисарини не қиларсан?

Йўк йўли дея ўйлама сўз саҳросининг, бас,
Эгри юрар у хийлагарини не қиларсан?

Ғолиб, бу жаҳон шоҳларнинг ортида колди,
Ҳукм этгучию ситамгарини не қиларсан?

***

Эй дил, умид гулбуттасидан бир нишон келтир менга,
Гар топмасанг бир тоза гул, майли, ҳазон келтир
менга.

Эскисидан янги жароҳат кучлироқ бўлсин мудом,
Олмос кесар асбобни айлаб армуғон келтир менга.

Офтоб билан бирга туриб ҳар кун гадолардек енгил,
Қўйгин гаровга жону тўнни, май бу ён келтир менга.

Севги ғаму ташвишидан бир дам очилмайди кўнги
Қўй фитналарни, яхши суҳбатдан нишон келтир
менга.

Шунча ғам етгуси, иқболни менга айла нишон,
Бир бор хато қилсанг нетар – ўқсиз камон келтир
менга.

Қўлдан қўлимга бермадинг шавк мактубини ҳеч
қачон,
Тилсиз висолнинг муждасин тилдан аён келтир менга.

Жонимни бердим рашк ила севгинг ғамида, эй санам,
Ўлдирма рашк ўтида, андуҳи жаҳон келтир менга.

Эй шамширингнинг тиғида ҳаттоки ётган тўшагим,
Ёритгали уйимни сен шам бегумон келтир менга.

Йўқликдан, эй Оллоҳ, вужудимни яратган сен ўзинг,
Энди лабингнинг ганжидан бўса бирон келтир менга.

Ғолиб, дилимни содда сўзлар ўзига ром этмасин,
Бас рамзу тимсолга ўраб, нозик баён келтир менга.

* * *

Ишқда ҳар икки жаҳондан бениёз¹ бўлмоқ керак,
Ҳам мажоз бирла ҳақиқатдан халос бўлмоқ керак.

Майлу рағбат чўнтаги ичра кувонч нақдин тўкиб,
Беҳабар жон кувватига пардоз бўлмоқ керак.

Лаб каби беҳуда сўзлашни этиб тарк шавк аро,
Дил каби парда ичинда ганжи роз² бўлмоқ керак.

Ишрат аҳли базмидек порлаб тиник рухсор билан,
Хилват аҳли шамидек ишқ ичра хос бўлмоқ керак.

¹ Бениёз – эҳтиёжсиз.

² Ганжи роз – сирлар хазинаси.

Маҳв этишга ўзлигингни боғлабон белга камар,
Қўл бериб бир пирга ишда унга мос бўлмоқ керак.

Ўзлигингдан юксаларсан шавк бериб сенга канот,
Жилва айлаб ифтихор ичра ниёз бўлмоқ керак.

Сабр этиб майхона саҳнида мудом масту хумор,
Савмаа¹ кунжиаро вақти намоз бўлмоқ керак.

Ким яшаб кон ичра завқ олгай нигоҳидан унинг,
Киприк ўқидан шаҳид безътироз бўлмоқ керак.

Изла бедор дийдадан нигоҳ гадолар аҳлига
Барчага толиб уйи эшиги боз бўлмоқ керак.

Ғолибо, топдингмикин озодалиқдан бир самар,
Ҳамдаминг сенинг ҳамиша сўзу соз бўлмоқ керак.

* * *

Гўзаллар қилмагай ул ишником, бизга зиён етгай,
Агар дил кетса қўлдан, ўрнига бир дилситон етгай.

Хабарни кизғанар ҳатто, мен эса соддадилликдан
Умид айлаб бўларман шод магар ёр ногаҳон етгай.

Мурод дайру² ҳарамдан³ ёр висолидир факат бизга,
Агар ҳар қайда сажда айласак-да ул томон етгай.

¹ *Савмаа* – ғайриисломий ибодатхона.

² *Дайр* – оташпарастлар ибодатхонаси; мажозан: майхона.
Сўфийлар истилоҳида орифлар мажлиси ва зоти аҳадиятдан
хузувланишни билдиради.

³ *Ҳарам* – Каъба.

Бўлиб майхонада май куйқасини¹ ичгучилар жам,
Фақирлик фахри буқим, менга ҳам ундан нишон
етгай.

Нишон ҳам қолмади мендан етиб майхона кунжига,
Мисоли ул садоқим, қар қулоғига гумон етгай.

Тузоққа тушмагайман дона деб асло, қафасни гар
Баланд этганда қуш кўзига гўё ошиён етгай.

Бу йўллар, бор эканман мен, сира осуда бўлмайдир,
Ичарқан май қаби қоним, хотиржамлик қачон етгай?

Жигарга киприги санчилди ёр кўйига йўл олсам,
Юракка ундан олдин ушбу ўқи бегумон етгай.

Камонингга ўқингни тесқари сол деб ўтингандим,
Минг афсус, энди менга ўзга бир ёйдан нишон етгай.

Умид узмай сира мут² ахлининг йўлига киргилким,
Қўлида май тўла коса билан пири муғон³ етгай.

Висолдан ўзга мужда йўқ дея хор тутмагум ўзни,
Ишончим бут: фалакдан барчаси ҳам бир замон етгай.

Агар соҳибқирони соний оламда бу кун йўқдир,
Менинг сўзим жаҳонга мисли бир соҳибқирон етгай.

Мусога жилва қилган ул тажаллий нури йўқ бўлса,
Сўз ичра сенга, Ғолиб, қайданам ўтли баён етгай.

¹ *Май қуйқаси* – дурд: тасаввуфда – қаноат ва номуродлик. Маъшуканинг ошиқни бетокат қилувчи ёдини ҳам билдиради.

² *Мут* – оташпараст; баъзан оташпарастлар руҳонийси маъносида ҳам келади; мажозан: пири қомил.

³ *Пири муғон* – муғлар пири. Тасаввуфда маънавий раҳбар, қомил инсон маъносида қўлланади.

МУХАММАС

Баҳодиршоҳ Зафар газалига

Чустий таржимаси

Оёқда ярми қолди ишқалангач муттасил занжир,
Сен ўлдингу сағона ярми битмай қолди бетаъмир,
Тўлик айтолмадинг, невчун қолиб кетди ярим такбир,
Қинида қолди чикмай ярми, эй қотил, нега шамшир,
Ярим жони қолибдир ошиқингнинг ғам қилиб
дилгир.

Кўзимга ёш олиб ўлтурдим ул хунхор олдида,
Нега мен арзи ҳол айтмоқчи бўлдим ёр олдида,
Келиб оғзимга жоним ваҳми гўё дор олдида,
Тўлик бир гапни мен айтолмадим дилдор олдида,
Азизим, ярмин айтдим сўзни, ярми қолди бетаҳрир.

Менинг холимни билдингму на бўлди, айт-чи,
сирдор ёр,
Кишида эрк бўлса, хоҳ бўлур уйкуда, хоҳ бедор,
Тикардим дил яросидек кўзимни бўлса гар хушёр,
Чизиб чикдим бутун тун уйкуда ёр суратин мен зор,
Ярим ҳолича битмай қолмиш уйғонсамки, бу тасвир.

Ситам эзгач мени, аҳд айладим, эй дилбари танноз,
Борай шахло кўзим олдига топгай чора ул бир оз,
Келиб эрдимки, шарпам бирла уйғондинг, аё мумтоз,

Ярим очган кўзингни кўрдиму хайратда қолдим боз¹,
Амалга ошмади, қолди ярим мен ўйлаган тадбир.

Кишига илтифот айлармиди ул дилбари мағрур,
Бу ҳалво, зулми ортар, хусни ортмоқда бўлиб машҳур,
Магар беш-олти кунлик янги ойдир кўкдаги бенур,
Ҳузурида эмас бир ҳафталик ой менга номанзур,
Жамолин олдида ҳатто куёш берди ярим таъсир.

Мени қийнаш пайига тушдиму бахти қаролик ҳам,
Эрур чексиз балою офату дарду алам-ла ғам,
Булардан бошқаси менга қаҳатдир, бўлса ҳам кам-кам,
Ҳақиқатда жуда шўрлик экан, найлайки, пешонам,
Яримта хосият берди менинг кафтимдаги иксир².

Ёнимга кел, бўлак жойдан бу жой хилват бўлур аксар,
Чақирма бошқани, танҳо ўзинг кел, бўлмагил қайсар,
Десанг ҳар нарса бўлса бўлди, кел, оғушима дилбар,
Нега сочинг силаб ўйлаб қолибсан, эй парипайкар,
Ярим қолди висолингнинг туни, кел бу нечук тақдир.

На бўлди у киши қайтиб кетиб қолмиш ярим йўлдан,
Эшитдим, билмадим: қайтиб кетибдир не сабаб
бирлан,
Бу ҳам пешона шўридур, ярим йўлга келиб эркан,

¹ Боз – 1) лочин; 2) яна, тагин.

² Иксир – афсонавий жавҳар – унинг воситасида гўё мис-
ни олтинга айлантириш мумкин эмиш; мажозан: жуда фойдали
дори.

Келиб кирмай уйимга кетган эрмиш кайта
сийминтан¹,
 Ярим тортмишми кўнглим, бир бало борми бу қандай
сир?

Эсимга тушди кўкқисдан Худовандо бир эски гап,
 Демай ҳеч кимга бир сўзни, факат тинглаб турарман
хап,
 Яширмайман, у кунги сўз эсингда борми, кўр эслаб,
 Шошилдинг мунча, эй қосид, бор эрди дилда кўп
матлаб,
 Тушиб қоғозга ярми дилда қолди, ярми бетафсир.

Худонинг қаҳри, ҳуснин партави бўлса чақин суврат
 Қилурмиз олти соат иккимиз бор-йўқ айш-ишрат.
 Агар у шомда келса, яхши бўлгай тун бўйи суҳбат,
 Ярим тундан ўтиб эрди у бир келган кеча фурсат,
 Бу тун орзу ушалмасдан қолибдир ярми, бу тақдир.

На бўлди оқибат, эй телба Ғолиб, бир назар қилгил,
 Уйига бормагил деб айтган эрдим сенга оқу йил,
 Мени афв айласинлар тўғри бу сўзлар ва лекин дил —
 Ўпал ёққа олиб борди, Зафар, охир надур ҳосил:
 Тўқилди обрўйим ярмиси бир дамда бетаъхир.

¹ Сийминтан (Сийминбадан) — кумушбадан, оқбадан;
 гўзал, зебо.

ҚИТЪАЛАР

Султон Қўқонбеков таржимаси

Ҳиндистон – бу диёрликда ажиб кутлуғ,
Диёрлар ичра вафоси мўл, бекиёс.

Куёш Шарқдан чиққанидек яшнаб, улуғ
Бу диёрдан чиққан ростлик, лутфу ихлос.

Ва бу мева дунё бўйлаб сочган уруғ,
Шундай уруғ унган бу юрт тупроғи соз.

Раҳмонберди Муҳаммаджонов таржимаси

Энди шундай жойни топ, тилли жон ҳеч бўлмасин,
Ҳамсухан ҳеч бўлмасин, ҳамзабон ҳеч бўлмасин.

Битта уй курмок керак, безшик ва бедевор;
Қўни-қўшни бўлмасин, посбон ҳеч бўлмасин.

Гар бўлиб қолсанг касал, бўлмасин бир меҳрибон
Ва ўлиб кетсанг агар, навҳахон¹ ҳеч бўлмасин.

---

¹ *Навҳахон* – гўянда, айтувчи.

* * *

Кўнгил майхонасига қадам энди кўйганлар,
Ҳавас этмангиз асло бўлурман деб боданўш¹.

Қаранг менга, гар ибрат олувчи бўлса нигоҳ,
Мени тингланг, кулок гар насихатдан бўлса хуш.

Кўрсатиб жилва, сокий ўғирлайди имонни,
Чалиб созини мутриб, олиб кўйгай ақлу хуш.

Мана, тунда кўрувдик ажойиб бир манзара:
Ёзиб боғбон этакни, кўлин очган гулфуруш.

Юрар сокий хиромон, ёкимли куй чалур чанг,
У жаннат кўзларингга, кулок бундан бўлур хуш.

Келиб кўрсак сахарда, асар ҳам йўк базмдан:
На кайф бор, на ширин дард ва на шавқ очган оғуш.

Ўша суҳбат фироки ўтида ўртаниб бир –
Қолибди шам, у ҳам жим, йўк унда ҳеч эсу хуш.

* * *

Мен ўзимни бус-бутун ишк раъйига топширганман,
Топинганим чакмоқ ёккан жисму жонимдан доғман.
Сокий, майхўр ташналиги ҳимматингга боғлиқдир,
Май дарёси бўлсанг агар, мен шимғучи кирғокман.

¹ Боданўш – майхўр.

* * *

Дил яроси – бу давлат, ишқ шуъласи – посбон,
Фурсат пойлар маъюслик пистирмада ногаҳон.
Не умид қилай ундан навкиронлик чоғида!
Ёшлигида ҳам сира ёкмас эди бу дoston.

* * *

Дил сиқик деб нолима! Ахир, бу бир кофир-ку!
Сикилмаса, барибир у паришон бўларди.
Ёш тўкмасам ҳам, уйим ахир вайрон бўларди:
Денгиз денгиз бўлмаса, бир биёбон бўларди.
Тоат қилса умрбод банда кирур жаннатга –
Ёр дарбони Ризвон бўлса, ишим осон бўларди.

* * *

Кўнгил бериб танҳолик тушди улар бошига,
Ғариб-бекаслигимга дерлар энди тасанно.
Хар нарса бу жаҳонда ўлиб-йитиб боради,
Қуёш нури – ел қучган лип-лип чироғдан зиё.

ШОИРНИНГ ПОДШОҲГА АРЗИ

Раҳмонберди Муҳаммаджонов таржимаси

Эй улуғ, тахти осмон шаҳаншоҳ!
Эй буюк, офтобнишон ҳукмдор!
Мен эдим бир бенаво¹ гўшанишин²,
Кўкси пора-пора бир кулфатга ёр.
Бахш этдинг менга иззат-обрў,
Сен туфайли топди равнак касбу кор.
Мен каби ҳеч арзимас бир заррага
Очди сиррин офтобу ою сайёр.
Йўк эрурман бир илм ё ҳунарда,
Ўз вужудимдан мен ўзим-да безор.
Мен ўзимни гар десам тупроқдан,
Мен аминманки, килур тупрок ҳам ор.
Шодман аммо шу туфайли дилимда:
Подшоҳга мен эрурман жон нисор.
Бир кадрдон кул, мурид ва хайрихоҳ,
Эрди ҳар вақт ушбу аризанигор³.
Бўлдим энди, минг шукур, хизматчи ҳам,
Бўлди тўртта нисбатим, каммас бирор,
Сизга додим айтмасам, айтай кима?

---

¹ Бенаво – бечора, ожиз, нотавон.

² Гўшанишин – хилватли макон тутган киши.

³ Аризанигор – ариза ёзувчи.

Кимга ҳолимни қилай мен ошкор?
 Пири муршид! Менга бегона ҳавас.
 Қилмам орзу зарварак тўн, тождор.
 Қиш учун бир нарса лозим-ку бироқ,
 Токи аёз кунда бўлмай бекарор.
 Бўлмасин менга нега даркор либос?
 Бор танам, гарчи кўримсиз, бемадор,
 Ҳеч нимарса ололмадим мен бу йил,
 Ҳеч нимарса қилолмадим мен бу бор.
 Кундузи офтоб ва тун бўлди – олов,
 Ўт тушсин, бўлса шу лайлу наҳор!
 Тобланур оташга одам табакай?
 Ахтарар офтобни токай жондор?
 Тафти офтобнинг, оловнинг яллиғи!
 Ва кино раббано азобан нор!¹
 Белгиланган менга даргоҳда маош,
 Лекин олмокнинг кизик бир йўли бор.
 Мурдаларга бир расм бор; олти ой,
 Халк килибдур шу расмни ихтиёр.
 Мен бироқ борман ҳаётнинг домида,
 Олти ойлик йилда бўлгай икки бор.
 Қискаси, ҳар ой бировдан қарз олиб,
 Чўнтагига фойда солгайман бекор.
 Ҳар маошни уч бўлиб, бир қисмини
 Тортиб олгай ҳар сафар бир соҳуқор².
 Йўқ букун оламда шоир битта ҳам
 Мен каби машшоқу моҳир, сеҳри бор.

¹ Ва кино раббано азобан нор – эй Худо, олов (дўзах) азоби-дан қутқар! (Қуръони қаримдан).

² Соҳуқор – судхўр.

Марди майдонларни дoston айласам,
 Шамшир ўткир бу тил олдида бекор.
 Базму мажлис қилсангиз ораста гар,
 Бу каламдан сочилур дур жилвадор.
 Айтмасангиз шеърима таҳсин – бу зулм,
 Қўймасангиз меҳр менга, сизга ор.
 Сизга кул бўлсамда юрсам белибос?!
 Сизга хизматкор, бировдан қарздор?!
 Мен олиб турсам маошни ойма-ой,
 Бўлмасам токи жаҳонда хору зор.
 Мен дуо-ла шеърни қилғайман тамом
 (Шоирона майда сўзга йўқ хумор):
 Бўл саломат, минг йил кўргил умр,
 Йил эллик минг кунга бўлсин баробар.

СОҶИЙНОМА

Шоислом Шамухамедов таржимаси

Сокий, мен пашанглик¹, Афросиёбдан²,
Билдингми аслиму насабим Жамдан³.
Узат менга майни Жамшиддан мерос,
Сўнг жаннатга еткум, мерос Одамдан.
Бир куни базмоғоҳ сокий косамга
Сузилган май куйди, тоза, мусаффо.
Димоғимга етгач кизил май иси,
Талону торождан қилмай ҳеч ибo,
Ҳам ул сархушликда мен рақибимнинг
Ёқасин тутмокни этдим муддаo.
Дедим: – Эй, сен сурур уйин маҳрами,
Савољларим бордир одобга ошно.
Аввал борлиғимиз даъвосин гапир,
Деди: – Бу куфр-ку шарият аро.
Дедим: – Охир недур бу борлик бари?
Деди: – Ҳай-ҳай, айтиб бўлмайдн асло.
Дедим: – Муҳолифлар билан не қилғум?
Деди: – Сулҳ асосин айлагил барпо.
Дедим: – Бу мартаба ва мансаб недур?
Деди: – Дея фириби, доми аждаҳо.
Дедим: – Сафаримнинг сабаби недур?
Деди: – Ватан аҳли кўргузган жафо.

---

¹ *Пашанг* – Афросиёбнинг отаси.

² *Афросиёб* – Турон подшоси.

³ *Жам* – қадимги Эрон подшоҳи Жамшид исмининг қисқарган шакли.

Дедим: – Бу кун гапир Дехли нимадир?
 Деди: – Дехли жондир, жаҳондир симо¹.
 Дедим: – Айт, Банорас нимадир ўзи?
 Деди: – Гул ошиғи, мастона², зебо.
 Дедим: – Азимобод³ қандай? Ул деди:
 – Фазо чаманидан рангинрок рўё.
 Дедим: – Хуш келурми салсабил⁴ суви?
 Деди: – Суҳан⁵ суви ундан ҳам аъло.
 Калькутта аҳволин сўрасам деди:
 – Саккизинчи иқлим демаклик раво.
 Дедим: – Унда одам кўпмикин, қандай?
 Деди: – Ҳар ҳунар, ҳар жойдан мухайё.
 Дедим: – Бунда қандай ишдан фойда бор?
 Деди: – Ҳар кимсадан кўрқув ва риё.
 Дедим: – Унда қандай иш қилмоқлик керак?
 Деди: – Шеъру сўздан бўлак ҳар бало.
 Дедим: – Бу окбадан, ойюзлилар ким?
 Деди: – Лондон аҳли бу моҳлико.
 Дедим: – Буларда дил борми ва нечук?
 Деди: – Бор-ку совук темирдан, аммо.
 Дедим: – Излаб келдим бунда адолат.
 Дер: – Тошга бош урма, чикмагай садо.
 Дедим: – Бул кун менга қандай иш лойиқ?
 Дер: – Икки оламдан бўлмоқ мосуво.
 Дедим: – Нажот йўлин кўрсатгил, деди:
 – Ғолиб, сенга нажот факат Қарбало⁶.

¹ Симо – бу ерда: жисм, бадан маъносида.

² Мастона – мастлардек.

³ Банорас, Азимобод – Ҳиндистондаги шаҳарлар.

⁴ Салсабил – тоза, тиниқ муздек оқар сув.

⁵ Суҳан – Ҳиндистондаги дарё.

⁶ Қарбало – Ироқдаги саҳро.

РУБОИЙЛАР

Эргаш Очилов таржимаси

1

Ҳар пардани, Ғолиб, ўз навоси бордир,
Ҳар гўшани ўз файзу сафоси бордир.
Пок айлади жисмимни жаҳон ташвишидан –
Банголани хуш обу хавоси бордир.

2

Умрим бўйи тақдир кўлида хор бўлдим,
Умрим бўйи омадга умидвор бўлдим.
Сармоя йўғ-у, фойда ҳаёлин қилдим,
Бир ваъда йўғ-у, кўйида кўп зор бўлдим.

3

Мен рози эмасман берсалар жаннатни,
Ҳақ даргоҳида турли-туман неъматни.
Жон қайта танамга кирса, сарф этгай эдим –
Бир кўргали сени, бу буюк давлатни!

4

Ё Раб, жаҳон аҳлига дили хуррам бер!
Жаннат тилаганга оташини ҳам бер!
Шаддод¹ хафа ўтди сендан кўрмай ўғил,
Одам² мулкин кавмига қилмай кам бер!

---

¹ *Шаддод* – афсонавий араб подшоҳларидан бирининг номи. У гўё худолик даъво қилган.

² Бу ерда Одам Ато кўзда тутилмоқда.

5

Беморман-у, май дардима дармон бўлгай,
 Ҳам куввати дил, ҳам роҳати жон бўлгай.
 Отамга¹ дедим: май ичғали майл айла,
 То бода ичиш расми фаровон бўлгай!

6

Кўркув ила кўнглим то банд эрмас эди,
 Ҳеч нарсага каттиқ пайванд эрмас эди.
 Орзум мени Каъбаю сафардин ғайри –
 Тарки злу хотин, фарзанд эрмас эди.

7

Дунё сен учун айш-ишратистон бўлсин!
 Шодлик гули юз рангда намоён бўлсин!
 Келди ҳайиту баҳор хуррамлик олиб,
 Мендек неча юз жон сенга қурбон бўлсин!

8

Кўз олдида беморни фақат тургай ёр,
 Ўз нафъу зиёни-ла иши йўқ зинҳор.
 Толибга талаб килгани не имкон бор?
 Йўқ меваси берса-да ҳино барг бисёр.

9

Суҳан суви олдида бекор қанду набот,
 Тенг келмас унга Нил ила Жайхуну Фурот.
 Ҳинд отли бу бир парча ери оламнинг –
 Зулматдир-у гўё, Суҳан – оби ҳаёт.

¹ Бу ерда Одам Атога ишора қилинмоқда.

10

Ҳайрон бўлма, фалак агар қаҳр этса,
 Бош этса қуёш, ой ўзини маҳр этса.
 Ҳеч бўлмас ажаб юз берса шундай ҳол:
 Шоҳ хоки пойин ўлиб, қуёш фаҳр этса!

11

Сен орзуни кўп бердинг-у, сармояни кам,
 Қошингда қиёмат куни биз бўлсак жам,
 Қўй мени ҳолимга – чекиб ҳасрат-ғам,
 Мен қилмаган айшларимни ўйлай ул дам.

12

Шодлик базмида хасталарга не қувонч?
 Жанг ичра оёғи басталарга¹ не қувонч?
 Гар ёғса булутдан покиза май, Ғолиб,
 Биз – кўзаю жом шикасталарга не қувонч?

13

Юзинг каби юз йўк бирор инсонда,
 Покиза вужуд ҳам бу каби ҳеч жонда.
 Дединг: сира парво қилмагум гап-сўзга,
 Ёмонларнинг кўзи лекин ёмон-да!

14

Қашшоқлик оламида аччиқ ҳаёт,
 Тоат-да қилолмайсан излаб нажот.
 Кошки Ҳақдан ишораи савму салот² –
 Бўлса эди, фарз бўлганидек ҳажжу закот.

¹ Баста – боғлик.

² Савму салот – рўзаю намоз.

15

Кошки бу жаҳон янгидан ижод бўлса,
Вайрона бу кулбам зора обод бўлса.
Мендан кўра яхши бу тубан оламда –
Ким ўзгани(нг) ғам-қайғусидан шод бўлса.

16

Токай эл ила тинчу саломат бўласан?
Токай нишонаи маломат бўласан?
Ғам кечасининг, дедингки, тонги бўлмас,
Бундай дема, мункири қиёмат бўласан!

17

Манзил менга ҳам шу кора ер – қайга борай?
Бор тупроғини сочди бошимдан, найлай?
Зар берди-ю ўзгаларга, кўйди менга дом,
У онадир ўзгаларга-ю, менга ўгай.

18

На ханжару ўк захми ила ўлганман,
На шерни(нг) тушиб чангалига сўлганман.
Тишлайман-у лабларимни, конин сўраман,
Қон юта яшашдан безор бўлганман.

19

Мен яккахудолик ғамидан озодман,
Ўз поклиғима ўзим гувоҳман, шодман.
Сўз ичра салафларга бугун шогирд эсам,
Бас, эрта халафларга¹ тайин устодман.

¹ Халаф – ордан келаётганлар, авлодлар, ворислар.

20

Голиб, менинг катта бобомдир Зодшам¹,
Шундан яшадим қилич дамида мен ҳам.
Саркардалиқ ўтди-ю, ёпишдим шеърга –
Бобомнинг синган қиличи бўлди қалам.

21

Ҳар ким эса йўқчилик туфайли поймол,
Расволик ила ҳам ўнглалар гоҳ ахвол.
Биз ташналаб-у, хирқа-чи, ботмиш майга,
Соқий, қадахинг тешикми – бу қандай ҳол?!

22

Эй, нега чўчийсан бу қадар ўлимдан?
Дил мангу ҳаётними тилар ўлимдан?
Куйдим-ку табиий ҳарорат ўтида мен,
Оғир бу ҳаёт, билсанг агар, ўлимдан!

23

Маълумки, шикоят айламак яхши эмас,
Ёр ҳусни-ю дил дарди – сўзим мавзуси, бас.
Ҳолимни келиб кўрмади-ю, сўрмади ул,
Душман яралаб, ёр эса ўлдирди, абас².

24

Сўзингга сенинг эътимод айлаб бўлмас,
Ёлғон ила ўзни шод айлаб бўлмас.
Сен ваъдани тоғдай уйдинг – орасидан
Бир яхши ваъдани ёд айлаб бўлмас.

¹ Зодшам – Пашангнинг отаси, Афросиебнинг бобоси.

² Абас – беҳуда, бефойда.

25

Тун бўйи агарчи меҳмон қилдим уни,
Бирмунча ўзимга меҳрибон қилдим уни.
Кўнглим сира хотиржам эмасдир, чунки
Васл ичра ўзимдан бадгумон қилдим уни.

26

Минг нарсa менга ато этишса – Уники!
Жаннатни пешонамга битишса – Уники!
Мен Унга қилай фидо юз шодлик ила –
Маҳшар куни танга жон этишса – Уники!

27

Дил юзини тирнаб, қондан йўллар очай,
Кўз орқали юзга қонли ёшлар сочай.
Умрим бўйи кора қиймасам Каъба каби,
Мўминга¹ тутиб аза жаҳаннамга тушай..

28

Олам сўзни гар тушуниб етгай эди,
Номим менинг Аршдан-да ўтиб кетгай эди,
Дин бўлса агар сўз илми нетгай эди –
Девоним илоҳий китоб этгай эди!

29

Кошки бу жаҳондан йўқ бўлса эди ғам,
Бир йўла унут бўлса унинг эскиси ҳам.
Ночорлигимизга нукта қўймоғи қийин
Хар қанча тугаб-битса-да дунёда ситам.

¹ Мўмин – Ғолибга замондош шоир.

30

Уришди бугун дилдаги доғимга олов,
Сабрим томирига эса тигни беаёв.
Фитна ила сепишди димоғимга атр,
Этган эди беҳол жуда жисмимни тумов.

31

Умрим бўйи бир хумга¹ хуморман, сокий,
Йўқ сабрим – ташна, бекарорман, сокий.
Хум оғзини очу куй томоғимга уни,
Кафтимда қадах-да йўқ, хорман, сокий.

32

Дерлар олам аҳли риёкор дема,
Яхши кўринар, агарчи маккор дема.
Ҳар қанча яшаб ёмон, бадном кетсам,
Мархумни ёмон эди зинҳор дема.

33

Ҳар қанча ақл май зўридан паст бўлгай,
Ақл хиралашиб, ваҳм забардаст бўлгай.
Ҳар кимнинг ақл бўлса агар жавҳарида²,
Нега ичар у балони – бадмаст бўлгай.

34

Ҳар кўз ранжу ғам кўлида ғаввосдир,
Тупрокдир у гар лаълдиру гар олмосдир.

¹ Хум – завқ аҳли наздида сулукнинг ибтидоси. Бунда солиқ хумга эндигина солинган майдек қайнаб-тошади.

² Жавҳар – асос, моҳият, гавҳар.

Ул дилки, жаҳондан озод эди, энди
Этган асир ишкига Нароим Досдир¹.

35

Биз севги ҳақида ўқидик кўп нарса,
Биз севги ҳақида сўқидик кўп нарса.
Тарк этдигу оламини, бироқ оламда
Биз севги ҳақида тўқидик кўп нарса.

36

Дил, яйра, бугун Наврӯз байрамидир,
Шодлигу қувонч Наврӯзнинг ҳамдамидир,
Ҳар қанча айшу ишрат этсанг дамидир,
Унут барини – хоҳ камию хоҳ ғамидир.

37

Давр дардини этганим ракам ҳам ўтди,
Сўз мулкани олганим у дам ҳам ўтди.
Май эди юпанчим қариликда, Ғолиб,
Май ҳам юва олмаган ғам ҳам ўтди.

38

Эй, юзинг офтобдек жаҳонни ёритар,
Бахтинг оламини ўзига банда этар.
Ҳақ минг-минглаб Наврӯз умид-орзусини
Ўчмас килиб умринг китобига битар.

39

Дил ҳар бир эшикдан умидин гар тилагай,
Бир-икки қадах пок май у аксар тилагай.

¹ Нароим Дос – Ғолибнинг хинд дўстларидан бири.

Бир сув менга бахш этди донишманд Дос,
Гўё у ҳаёт суви – Искандар тилагай.

40

Кулбамда менинг агар ғубор кўргайсан,
Бўйнингда илонни сен гумор кўргайсан.
Тор шунчаки, сен гўё ер узра туриб,
Осмондаги юлдузни бирор кўргайсан.

41

Овоз чиқарар тирнок зарбидан чанг,
Билдим яралишини қаердан оханг.
Нохушлик пардасида хушлик яширин,
Кирни тошга бежиз уришмас, билсанг.

42

Ғам дастида бас дилинг агар ҳам бўлмас,
Зар кетса-кетар – ундан ҳеч ғам бўлмас.
Эй хожа, бу сийму зар, бу сийму зар,
Ғаммаски, чекканинг билан кам бўлмас.

43

Кўз равшану шоддир юрагим ҳар асно,
Кар бўлса-да, яхшидир қулоғим аммо.
Куфр аҳлининг Худолик этиб даъво,
Айтган сўзини эшитмагайман асло.

44

Ғолиб сира рўзгор ғамини ёд этмас,
Биҳишту хур ишқида дилин шод этмас,
Бордир тани-ю, чекса-да дард, дод этмас,
Бордир дини-ю, бир ишни обод этмас.

45

Бўлди бу замона жоҳил аҳлига ёр,
 Жоҳиллигидан йўлсизлик бўлди шоир.
 От билса-да ўзни, бир-биридан фарқи
 Дажжол эшагидан Исо эшагича бор.

46

Ночорлик кайғуси тамом ўлдирди,
 Дил танглиги-да бўлди-ю дом ўлдирди.
 Хослар хоси бўлиш ғами куйдирди,
 Қўзғаб ҳасадим, таънаи ом¹ ўлдирди.

47

Ғолибдек сўзда ҳеч ким сарвар эмас,
 Сўз завқидан ўзга дилида гавҳар эмас.
 Текин ва тиниқ майни тилар у мўл-кўл,
 Бу майфуруш, аммо, соқийи Кавсар² эмас.

48

Май куйкасига тўла пиёла то ҳануз,
 Шодман – яшнар баҳорги лола то ҳануз.
 Куфр эрта ғамин ейиш таваккул³ йўлида,
 Кўҳна май экан сенга ҳавола то ҳануз.

¹ Ом – авом.

² Соқийи Кавсар – Ҳазрат Али.

³ Таваккул (Таваккал) – тарикат мақоми. Комил эътиқод ва тўла ишонч билан ўзини Яратганнинг ихтиёрига топшириб, дунё, тирикчилик ва нафс ташвишидан бутунлай фориғ бўлиш.

49

Дўстлар боғидан бу ранг бериб тоб чиқади,
Сўлар гулу ундан, лола шодоб¹ чиқади.
Омадли кишиларнинг кутлуғ уйида
Офтоб ботиб кетса-да, махтоб чиқади.

50

Зоҳидларнинг юриши ҳайф жаннатда,
Ҳар шохдан умид қилар улар албатта.
Ташбеҳ юзидан синчиклаб боқсанг агар,
Ҳайвоннинг ўзи бокилаётган ўтда.

51

Ҳар кимнинг иши яхшилик бўлса мудом,
У маҳрами хосларнинг суянчи авом.
Эл кўнглидан осон эмас олмоқлик жой,
Яхши чиқарар гоҳи ёмонликда ном.

52

То икки адиб – Майкашу Жавҳар² бордир,
Сўз мулкида шон бизга муқаррар бордир.
Майхонада пирмиз – ўзимиздан соқий,
Майдонда килич – боиси Жавҳар бордир.

¹ *Шодоб* – сероб, гуллаб-яшнаган.

² *Майкаш ва Жавҳар* – Ғолибга замондош шоирлар. Бу ерда Ғолиб шоир дўстлари номи асосида сўз ўйини қияпти: Майкаш – май қуювчи, соқий дегани бўлса, Жавҳар сўзининг тиш, тиг деган маъноси ҳам бор.

53

Қўлим ё хазина тешигида бўлса,
Ё бир парипайкар эшигида бўлса.
Ё ҳеч кишига тушмасин ишим, ёки
Мендек киши йўқлик бешигида бўлса...

54

Мен масту умиднинг майидан бас шу менга,
Қўлимда калава учи – йўқ қайғу менга.
Лутфу карами бўлмаса-бўлмас, не қилай,
Истеъдод берди – раҳмати шу-ку менга.

55

Ҳар ташвиш агар олтину зардан чиқади,
Ғам чекма, тутун агар жигардан чиқади.
Бўлмайди килиб сира гадодан миннат,
Хизматга киши аҳли ҳунардан чиқади.

56

Дўст ишки туфайли жон иши меҳру вафо,
Мактуб жавоби кеч агар етса раво.
Ёзганда кўзим тўккан ёшлар боис
Мактуб катини очиш мушкул доимо.

57

Домдан қутулиб, эшикка чиқдим гўё,
Наф борми бу озод бўлишимдан асло?
Арзир килсам ўзимга нафрат изҳор,
Шарти шу: ватан йўли тилида аммо.

58

Сўз устасидир Бисмилу¹ меҳри дарё,
Сўз кадрин оширди, меҳр аро ҳам танҳо.
У султондир – агар сўз иқлим бўлса,
У пешво – муҳаббат эса дини дунё.

59

Бу мактуб хаста дилга бўлди дармон,
Келтирди бу дарвешга обрўю шон.
Ўзимга ўзимни бахш этди гўё,
Жисмимдаги ҳар бир тукка кирди жон.

60

Озод кишининг равиши бошқа, Ғолиб,
Ким аҳли тариқат – иши бошқа, Ғолиб.
Эрам боғи бизга орзулардан кечмоқ,
Бу боғни яратган киши бошқа, Ғолиб.

61

Порлок офтобга ўхшагай рухсоринг,
Саҳродаги сел сингари феъл-атворинг.
Дейман паришонлигини кўриб бу қадар:
Биз – хонахароблар каби зулфи торинг.

62

Ишк ичра қилиш орзуни изҳор мушкул,
Дил конига чунки нафасинг ғарк буткул.

---

¹ *Бисмил* – Ғолибнинг замондоши бўлган калькутталик шоир.

Саҳрода адашдим, энди кум оташидан
Кумга кўмаман оёқларимни нукул.

63

Мавж орқасидан кема соҳилга етар,
Йўлчи ҳаракат туфайли манзилга етар.
Жабр ошса, далил унга шикоят бўлади,
Дилдан нима чикса, ўша тилга етар.

64

Ҳар кимки ҳақиқатдан агар топса хабар,
Бундай киши хоксор бўлади, билсанг агар.
Эрам боғини тилар Худодан зоҳид,
Бас, Шаддод ўғли десанг уни ярашар.

65

Мансур ғамидан қилса ҳикоят, не бўлар?
Гар қилса яқинларинг хиёнат, не бўлар?
Ҳақ битта деганга оқибат дор бўлса,
Ҳақ икки дегувчига ниҳоят не бўлар?

66

Қилсанг-қил ҳар канча даво-дармоним,
Ман этма факат майни, ошар тугёним.
Мен ўлсаму, ҳайф эмасми, икки-уч хум —
Май қолса бўлиб мерос уйимда, жоним.

67

Қолди на дарахту на барг орзу боғида,
Олди барину селу куйдим доғида
Уй асли омонат эса селда нима айб,
Ночорга писанд эмас ажал сиртмоғи-да.

68

Эй май қадахи, шодликдан урдинг дам,
Кибр ичра ситам тузоғини курдинг ҳам.
Ёд айла мени ёлғизу оқсоқ кишини,
Кўрсанг йўлда, чунки ўзинг бердинг ғам.

69

Кўксимда ғаминг сабаб тиконим бордир,
Қонли дилиму ёши равоним бордир.
Мен сенга етолмайман – жону тандан
Сен фориғу менинг тану жоним бордир.

70

Таъна қилибон дилингни қора қиламан,
То ғамзада дил дардига чора қиламан.
Мактубга жавоб қарзу жавоб қилмадинг-ей,
Кеч келса жавобинг энди пора қиламан.

71

Ночорга гадо фақат маломат этади,
Ошиқдан ажал фақат надомат этади.
Дил конидан уммон бўлган кўксимдан
Жонини фақат ўкинг саломат этади.

72

Дунёда зарур мудом музаффар бўлмок,
Мард этса нима, шунга муяссар бўлмок
Шарк офтоби шуъласида тобланган
Май кайфи билан дили мунаввар бўлмок.

73

Бир кун ёлғонни тарк этдинг, Ғолиб,
Эртан яна май қошига етдинг, Ғолиб,
Бу беҳуда тавбани нетдинг, Ғолиб,
Тавба қила, тавба қила кетдинг, Ғолиб.

74

Ким қисмат лутфига агар қилса назар,
Кайғуси каму кувончи кўп, билса агар.
Куфр ичра тафовут мену Санъонда кўп,
Тоат ҳақи ўзга, эҳсон ўзга бўлар.

75

Ғам қўли билан ел агар олгай ҳосил,
Беҳол бўлар ундан хушёру ғофил.
Бир хум май қолдирдим ўғлимга то
Ўтказсин ота ўлимини енгил.

76

Эй сенки, Каъба сари от солдирдинг,
Кўнглингаги орзуларни ўт олдирдинг.
Билдим, бу қадар тез юришинг бежиз эмас,
Уйда бир ўжар, ёмон хотин қолдирдинг.

77

• Эй шоҳ, чекиб ранжу риёзат келдим,
Орзумни қиларсен деб ижобат келдим,
Юзимга бериб рангу тароват келдим,
Кўз ёши билан тилаб адолат келдим.

78

Жонимки, ғаму азоб бемиқдор унда,
Андишаю фикр этди тиканзор унда.
Кўздан оккан дилнинг ҳар порасини
Топарсан учи ўткир бир хор унда.

79

Бу уйқуни кун билан қошу кўз дерлар,
Орзу тонги каби дилафрўз дерлар.
Шунданми, кўриб кундузи хисрав¹, не ажаб,
Бу хисрави гар мулки Нимрўз² дерлар.

80

Қоп-қора сочинг белинга тўлқин уради,
Ҳеч нарсаси йўқ камар уялиб туради.
Белингаги соч ташбеҳи ушбу: гўё
Ҳамсоя бўлиб бойга дарвеш юради.

81

Болта тиғига етди дарахтим менинг,
Оташда куйиб кетди рахтим³ менинг
Мен ўлсам ўлай, сен бадном бўлма факат,
Кулмас феълинг туфайли бахтим менинг.

¹ *Хисрав* – подшоҳ; мажозан: офтоб. Бу ерда сўзнинг шу икки маъноси асосида тажнис ҳосил қилинган.

² *Нимрўз* – Сейистон вилоятининг қадимий номи.

³ *Рахт* – 1) нарса; 2) кийим.

82

Май куйқасию дарду, яна бўлса заҳар,
Соқий қадаҳимга қуяди, билсанг агар.
Қўй бахту саодатни – ўлдирди мени
Ноҳид¹ нозу Миррих этиб қаҳр шу қадар.

83

Ёр ноз ила май базмига таклиф этди,
Қаҳри тугади-ю гўё, меҳри етди.
Ёндирди юзу кўзимни майдан, аммо,
Ноз-ла кўлим этагидан узди-кетди.

84

Ё Раб, қўлла ушбу жаҳонда бизни,
Фасли гулу майда – хуш замонда бизни.
Бўлар эди қанча тузу сув ҳаққи, ахир,
Зухд аҳлидан асрагин омонда бизни.

85

Шоҳмиз – тожимиз ўт, тахтимиз қонранг,
Ваҳшат билан ер юзига солганмиз чанг,
Дур худди, балик тангаси аммо, билсанг,
Тоққа қочамиз шер билан қилсак жанг.

86

Кимнинг дилида тама нишони бўлса,
Ер гўшт эмас, хатто устухони бўлса.

¹ Ноҳид – Зухра (Венера) сайёраси.

Ҳайрон бўлманг, Ҳумо қанотида юриб,
Соя каби тупроқ макони бўлса.

87

Сену мени(нг) кўлимизда етти иклим,
Орзуга эришгунча қон бўлмас ким?
Жаннат яратишга қолдими бир жилва?
Дўзах яратишга қолдими нур ёким?

88

Мавжудмисан, эй Худо, зар бермадинг-ей!
Қақшатса-да бу дунё, зар бермадинг-ей!
Йўқ, йўқ, на ғойибсану на бешафкат,
Билгач нафи йўқ асло, зар бермадинг-ей!

89

Токи ҳаракатдаю равондирмиз биз,
Асрори илоҳийга кондирмиз биз.
Нома келади юкоридан – шудир бахт,
Олтинчи авлоди Сосондирмиз¹ биз.

90

Бахш эт нафасим агарчи оташ уфурар,
Кўз ёшим агар жумла жаҳонни ўпирар.
Орзум шу: киёмат куни бахш айласа жон,
Ҳар бир томиримда ишқ олови гупирар.

¹ *Сосон* – Сосонийлар сулоласи асосчиси.

91

Дилни ёқиб ўтга, пок қилсам ўзни,
Тигнинг домида ё хок қилсам ўзни,
Сендан узилиб ё доғ қилсам ўзни,
Сенга етишиб ё чоғ қилсам ўзни.

92

Ҳар чашма мисоли бир уммон бунда,
Ҳосил беради тикан-да ларзон бунда.
Бангола замини ҳосилидан сўрама,
Қамиш қаламу ўтин Хейзрон¹ бунда.

93

Тонг чоғию файз хумосию олам дом,
Тонг чоғию шавқ ҳавосию осмон том.
Бўл ҳамнафас олам билан – уйғот ўзни,
Тут қўлингга тоза маю биллур жом.

94

Олам элига солувчи титрок кўзсан,
Гўёки адоғи йўқ мутлок кўзсан.
Бемор бўлсанг агарда ҳеч бўлмас ажаб,
Дилбарликда чунки бош-оёқ кўзсан.

95

Эй ёр, бу бечораю хайрон сари кел,
Бегонани қўй, дўсту кадрдон сари кел.
Дединг: «Ажалингман – мени даъват этма».
Айтмай унда кулбаи вайрон сари кел.

¹ Хейзрон (Хайзурон) – дарахт номи.

96

Шом келдию кетди – бошда товуси хаёл,
Олди шоҳлик тахтини Ковуси¹ хаёл.
Осмон тўла юлдузларнинг порлашидан
Бўлди дунё димоғи фонуси хаёл.

97

Дарди бедаво кетарми бир он кўздан?
Ҳар дам мижа юзимга тўкар кон кўздан.
Кўздан бошка яна дилим ҳам бордир,
У хастаю бемор юз чандон кўздан.

98

Ёмон феълу хўй кўлида курбон бўлмок –
Дунёда ҳамиша хору сарсон бўлмок.
Бағрингга ботар ханжардан қаттиқрок
Ўз килмишидан ўзи пушаймон бўлмок.

99

Эй сўзга мудом оро беришга тайёр,
Сўз зулфига ҳалка урма кўп ҳам бекор.
Сен ўзга нима деб англаган бу олам
Тўрт унсур боис асли, билсанг, пойдор.

100

Бу айшу сафо толедан эмасми нишон,
Бу айшу сафода сирлилик гўё ниҳон.
Сармояи нозу яна зеб-зийнати ҳусн
Қайрилма чиройли қоши ёрнинг бегумон.

¹ Ковус – Эрон шоҳи, Кайкубоднинг ўғли.

101

(рубый-мустазод)

Дўст орзусида йўлинг агар унмаса ҳеч,
чекма жуда ғам,
Интилсангу кулса омадинг эртаю кеч,
кибр айлама ҳам.
Шудрингу қуёшдек ихлос аслингга қараб
бўлмиш азалий,
Васлига етишганда тўлиб жазбага ич,
тут ўзни у дам.

102

Кўздан дилга эшик экан бу уйку,
Орзулар учун булут – туман бу уйку,
Йўқ шунчаки бир уйку деган бу уйку,
Дўст-ўртоқ экан ўлим билан бу уйку.

103

Кӯз нури учун қуешу моҳ бу уйқу,
Нигоҳ қушига зебу салоҳ¹ бу уйқу,
Шоҳ соғлигига далил, гувоҳ бу уйқу.
Подшоҳ бахтига хайрихоҳ бу уйқу.

104

Хар канча ёмонмизу гуноҳкордирмиз,
Хак лутфию афвидан умидвордирмиз,

¹ Сатоҳ – 1) яхшилик, эзгулик; 2) фойда, манфаат.

Бир жилвасига агар сазовордирмиз,
Факру фано¹ мулкига харидордирмиз.

105

Мен топган эдим сенинг кўйингда паноҳ,
Қаҳр айласангу қувсанг эшикдан ногоҳ,
Икки кўзим ортимда борай Каъба қадар,
Каъбадан ўтгач, солай йўлга нигоҳ.

106

Йўл мавжуд абаддан то ҳузури Оллоҳ,
Хоҳи узун англа уни-ю, қиска хоҳ.
Йўл ярмидаги чашма билан соя эмиш
Кавсар билан тўбо² дегани, бўл огоҳ.

107

Меҳрнинг унар ери азалдан дил эди,
Меҳр урфи жаҳонда йўкса мушкул эди,
Рисола деганга сидқ агар омил эди,
Ҳар рисола бисмиллоси бисмил эди.

108

Эмишки, такозо қилар одобу русум:
Расулдан сўнг келар имоми Маъсум.

¹ *Факру фано* – тариқатнинг сўнгги макоми. Оллоҳдан бўлак ҳамма нарсадан узилиб, Ёлғиз Ҳаққа боғланиш, таваккул эътиқоди билан яшаш.

² *Тўбо* – жаннатдаги ранг-баранг мевали ва хушбўй серсоя дарахт.

Қўй барчасинию тут Али этагини,
Юлдуз эмас, ой босар куёш ўрниниким.

109

Тунда куяди нега дили ахли камол?
Кувват олади ундан зулфу хату хол.
Меърож қилишининг сабаби тунда Расул:
Йўқ тундан яхши фурсат этмокка висол.

110

Шоҳ ҳар йили эҳсон этиши одатий ҳол,
Қўлимга тутиб Хожа Тошон этди савол:
Ўхшар бу булутдан ёққан ёмғирга,
Шоҳ орқали майсага оёқ кўйди ниҳол.

111

Бердим деб умрни елга чекма афсус,
Ҳақ раҳматидан бўлма умидсиз, маъюс.
Мақсад ҳеч азоб эмас жаҳаннам ўтидан,
Балки поклаш дилни агар қилсанг ҳис.

112

Бир тушки, икболдан аломат бўлади,
Олам шоҳи¹ кўрса, ижобат бўлади.
Ҳар қанча зиёда бўлса-да тонг файзи,
Кун ярмида шоҳга у далолат бўлади.

¹ Олам шоҳи, шоҳ дейилганда бу ерда куёш кўзда тутилмокда.

113

Ҳар кимки хотин олса, у доно бўлмас,
Ғам-ташвиши кўп, фароғат аммо бўлмас.
Уй-жойи бўлиб, хотини бўлмаса-чи,
Дунёда унингдек бой асло бўлмас.

114

Олам аҳли асир эмиш домингда,
Шоҳона тиник май тўладир жомингда.
Исмингни бутун мавжудот зикр этади,
Дунё бошию охири номингда.

115

То бу йўлдан аҳли билан шоҳ ўтди,
Бош кўкка етди, унданам, ох, ўтди.
Уйим йўли Каъба йўлига айланди,
Чунки бу йўлдан шаҳаншоҳ ўтди.

116

Бир тушки, ундан дин шами жилвагар-ей,
Бундай тушни кундузи шохлар кўрар-ей.
Кундуз куни бундай ажиб туш кўрмок
Тонг чоғи қилинган дуодан бўлар-ей.

117

Ғолиб, ажиб окибат менга бўлди насиб,
Ҳам дўст меҳри ёрдиру, ҳам хавфи ракиб.
Дунёда менинг туғилишим тарихининг
Берди ҳаяжони шавқу лафзи-да ажиб.

МУНДАРИЖА

Уч халкнинг шоири.....	3
Ғазаллар	11
Мухаммас	123
Қитъалар	126
Шоирнинг подшоҳга арзи	129
Соқийнома	132
Рубойлар	134

Адабий-бадий нашр

Жаҳон шеърятӣ дурдоналари

Мирзо Ғолиб

УМРИМ ГУЛИ

Рассом *А. Сайидбердиев*

Мухаррир *Б. Худоёрова*

Бадий муҳаррир *Р. Зуфаров*

Техник муҳаррир *Т. Харитонова*

Кичик муҳаррир *Д. Холматова*

Мусахҳих *Ш. Орипова*

Компьютерда тайёрловчи *Ф. Туғушева*

Нашриёт лицензияси АИ № 158, 14.08.09.

Босишга 2013 йил 12 апрелда рухсат этилди.

Офсет қоғози. Бичими 70×90^{1/32}. «Times» гарнитураси.

Офсет усулида босилди. Шартли босма табағи 5,85.

Нашр табағи 5,23. Адади 3000 нусха. Буюртма № 13-24.

Баҳоси шартнома асосида.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг

«O‘zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.

100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.

e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz

www.iptd-uzbekistan.uz